

Udvalgets indstilling om godkendelse af chefredaktør Jens Peter Jensen som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 3. oktober 1974

vedtoges enstemmigt med 124 stemmer.

Udvalgets indstilling om godkendelse af fhv. minister Helge Larsen som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 3. oktober 1974

vedtoges enstemmigt med 124 stemmer.

Udvalgets indstilling om godkendelse af grosserer Eigil Nielsen som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 3. oktober 1974

vedtoges enstemmigt med 125 stemmer.

Udvalgets indstilling om godkendelse af fru Lis Starcke som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 7. oktober 1974

vedtoges enstemmigt med 124 stemmer.

Udvalgets indstilling om godkendelse af direktør Ernst Prehn som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 3. oktober 1974

vedtoges med 124 stemmer.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Forhandling om statsministerens redegørelse ved folketingsårets åbning.

(Redegørelse nr. I. Regegørelsen givet 1/10 74).

Formanden:

Jeg minder om, at taletiden ifølge den mellem partierne truffe aftale er det halve af den i forretningsordenen angivne, dvs. et kvarter for ordførerne i første omgang.

Kjeld Olesen (S):

Under debatten for få dage siden stillede vi en mistillidsdagsorden, men vi kunne ikke skaffe et flertal. Vi søgte også på anden måde at gøre det klart, at landet var bedst tjent med at være denne regering foruden, og det mener vi stadig. Men vi mener også, at forhandlingerne herinde ikke skal være præget af dagsordensforslag i tide og i utide. Vi kender situationen fra hin fredag, den

er ikke ændret, og derfor kommer vi ikke med en ny.

Vi vil også forlods gøre opmærksom på, at vi heller ikke agter at medvirke til vedtagelse af andre dagsordensforslag.

Der er en lige linje fra vor holdning fredag den 20. september og så til vor mening om regeringen i dag. Vi har stadig væk ikke tillid til den, fordi den har svigtet i kampen mod arbejdsløsheden, og fordi den er ansvarlig for nedskæringer, som rammer de økonomisk svage grupper.

Statsministerens åbningstale indeholdt meget om samarbejde. Jeg vil bede statsministeren om at hjælpe os andre med lidt klarhed. Flere partier, som var med i nedskæringsforliget, har nemlig stillet forslag. Det konservative folkeparti foreslår en bredere regering eller i hvert fald et snævert samarbejde mellem forligspartierne. Hr. Erhard Jakobsen opfordrer også statsministeren til at danne en bredere regering, og kristeligt folkeparti finder, at det ville være klogt at formalisere samarbejdet, for ellers kommer regeringen fortsat til at gå fra krise til krise, siger man.

For at mindske forvirringen kan vi andre så håbe på, at forligspartierne i dette spørgsmål vil finde deres egne ben. Ingen kan med rette sige om socialdemokratiet, at vi har ført en gold demonstrationspolitik under de vanskelige vilkår, som har været folketingets siden sidste valg. Vi agter naturligvis ikke at ændre denne holdning.

Jeg skal ikke, som det vist ofte er sket før under åbningsdebatter, bruge megen tid på at tale om manglende indhold. Men jeg må sige, at selv om det kan være svært at konkretisere tingene, og selv om man har fulgt den gode praksis med at have en selvstændig skriftlig del, så får man ikke ligefrem slidt sin røde bylant op, når man vil understrege det konkrete.

Om det udenrigspolitiske havde jeg lyst til at sige meget. Der er efterhånden samlet alt for mange eksempler på en udenrigsminister, der fører sig frem på en yderst uheldig måde. Jeg tænker på hjælpen til nationale befrielsesfronter. Jeg tænker på den komplette mangel på en aktiv udenrigspolitik gennem en bevidst tosidet kontaktvirksomhed. Når man på den anden side hører, hvad udenrigsministeren kan få sig selv til at sige i FN, kan man ligefrem blive

[Kjeld Olesen.]

glad hver gang han bliver hjemme. Jeg tænker ikke mindst på den aktuelle sag omkring EFs status som observatør ved De Forenede Nationer. Der skal jo i dag i markedsudvalget være et vigtigt møde herom.

Vi har nu fået kendskab til, hvad udenrigsministeren har sagt i Ministerrådet i EF. Jeg skal ikke drage forhastede slutninger ved denne åbningsdebat, men vi finder det uacceptabelt, at et regeringsmedlem i den grad lader hånt om de parlamentariske regler, som en minister på regeringens vegne er forpligtet til at følge. Vi mener, at udenrigsministerens handlinger må få konsekvenser på den ene eller den anden måde. Vi vil gerne have lov til at overveje sagen noget nærmere. Vi vil ikke mindst give statsministeren lejlighed til at overveje situationen, og derfor skal jeg ved denne åbningsdebat meddele, at mit parti i løbet af dagen vil anmelde en forespørgsel vedrørende regeringens behandling af folketingets markedspolitiske beslutninger i almindelighed, og udenrigsministerens rolle i særdeleshed.

Tinget får jo senere lejlighed til at drøfte EF. I dag skal jeg blot sige, at vore erfaringer fra medlemskabet indeholder både lyse og mørke sider. Lyse, fordi vor økonomiske situation ville have været langt værre udenfor, og fordi det især for Danmark spiller en rolle, at man kan samarbejde om valutapolitikken. Mørke, fordi der i samarbejdet har været nogle vanskeligheder, bl. a. med solidariteten i en fælles energipolitik.

Det var glædeligt at høre, at man for få timer siden er nået til enighed om den næste fase i EFs landbrugspolitik. Vi vil senere vende tilbage til spørgsmålet om virkningen på de danske forbrugerpriser. Men især for Danmark må vi være tilfredse med, at stigningen på de 5 pct. i landbrugspriserne følges op med en forsikring om at overholde EF-traktatens bestemmelser om støtteordninger, både de eksisterende og de fremtidige. Hertil kommer, at forhandlingerne vedrørende de fortsatte betingelser for Storbritanniens medlemskab naturligvis vil spille en afgørende rolle for EFs fremtid.

Det kan ikke undre, at især socialdemokratiet har studeret, hvad regeringen vil gøre imod arbejdsløsheden. I mange måneder har vi jo kritiseret den for passivitet og

for alt for mange tilløb. Udsigterne er mere end dystre. Arbejdsministeriets konsulent har til pressen oplyst, at ledighedstallet langt vil overstige, hvad man oprindelig forudså. Han mener således, at vi i januar måned kommer op på ikke mindre end 80.000 arbejdsløse. Tallene er i sig selv en kraftig appel om, at alle kræfter må sættes ind. Men bag åbningstalens mange ord skjuler sig alt for mange åbne spørgsmål og alt for lidt handlekraft.

Hvad er det konkrete indhold af aftalen mellem regeringen og Nationalbanken vedrørende eksportkreditordningen? Hvorfor skal et udvalg overveje og ikke konkret foreslå forbedringer af kreditordningen for eksport af bygge- og boligelementer? Hvorfor skal man kun overveje, ikke gennemføre, kurssikring for eksportkreditter? Hvorfor gøres der ikke en mere effektiv indsats gennem Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk, f. eks. ved at give sådanne lånemuligheder, at det for alvor opmuntrer til øget investering? Hvorfor lytter man ikke til den kraftige appel i egnsudviklingsrådets beretning, hvori man jo ligefrem råber efter flere midler og peger på, at ikke mindre end 80 pct. af de 150 mill. kr. er anvendt allerede i første halvdel af finansåret? Hvorfor placeres ikke flere ATP-midler i ansvarlig kapital? Hvorfor forøges de kommunale investeringsrammer kun med 200 mill. kr., når man ved, at behovet er meget større? Hvorfor forhøjes beløbet til beskæftigelsesarbejder kun fra 7,2 mill. kr. til 15 mill. kr. for hele landet, når man ved, at det langt fra forslår? Hvorfor er besparelsen på de 820 mill. kr. på de statslige anlægs- og investeringsrammer uden forbehold? Vi vil nu have svar på, om forligspartierne står fast på hele beløbet uanset arbejdsløshedens størrelse. Og endelig: hvorfor anviser man ikke konkrete midler til at løse opgaven med at bygge de 40.000 boliger, som vi sammen aftalte i boligforliget?

Vi er, som det vil fremgå, langt fra tilfredse, og derfor er det, vi har anmeldt en forespørgsel til regeringen, således at vi får lejlighed til mere i dybden at drøfte hele beskæftigelsessituationen og hele erhvervs politikken.

Og så er der hele den øvrige økonomiske politik. Vi synes ikke, at forligsresultatet står i forhold til problemernes størrelse. Vi

[Kjeld Olesen.]

andre må spørge: hvad har man egentlig forestillet sig? Man må vel have lavet nogle beregninger. Hvordan vil det virke på betalingsbalancen? Og ikke mindst må vi gå ud fra, at man da har forsøgt at finde ud af, hvad virkningen vil være for ledigheden. Det har vi ikke fået at vide. Vi må spørge: kan vi få det at vide nu?

Når socialdemokratiet lavede sin helhedsplan, var det fordi vi ikke passivt ville iagttage, at regeringen intet foretog sig. Den økonomiske helhedsplan er ikke noget alternativ til regeringens politik, for vi mener ikke, at regeringen har nogen egentlig økonomisk politik. Helhedsplanen er i virkeligheden det eneste forslag, der medtager alle de vigtige dele af landets økonomi. I helhedsplanen peger vi på nødvendigheden af en indkomspolitik. Med det forlig, der nu er indgået, og ved sin passivitet har regeringen imidlertid gjort det vanskeligt, måske helt umuligt, at nå et resultat.

Indkomspolitik må være forbundet med økonomisk demokrati, hvor udgangspunktet må være det forslag, som arbejderbevægelsen er kommet med, som fagbevægelsen og socialdemokratiet har lavet i fællesskab. Indkomspolitik vil kun være holdbar, hvis den medtager alle former for indkomster, også avancer, udbytter og andre arbejdsfri indtægter. Indkomspolitik må indeholde en aktiv jordpolitik, der sætter ind over for de kraftige værdistigninger, der jo er en væsentlig årsag til, at vi har inflationen. Indkomspolitik må også indeholde en aktiv kapital-markedspolitik. Sidst, men ikke mindst: forudsætningen for en indkomspolitik må være en accept fra lønmodtagernes organisationer.

Situationen forværres fra dag til dag. I dag 50.000 arbejdsløse, om kort tid 80.000. Hundrede tusinder vil gå i en konstant frygt for at blive ramt. Statsministeren kan ikke på tv smile sig igennem denne frygt. Der skal mere til, mere end regeringen evner.

Gede (FP):

I statsministerens redegørelse bemærkede jeg ordene om, at det danske folk vågent og kritisk følger det arbejde, som udrettes i regering og folketing. Da jeg læste det, glædede jeg mig virkelig over, at statsministe-

ren nu, noget sent synes jeg nok, var kommet til denne erkendelse, for det var netop erkendelsen heraf, der var en af hovedårsagerne til, at hovedparten af fremskridtspartiet forleden fredag ikke kunne tage noget medansvar for regeringens såkaldte skattelettelser med tilhørende besparelser. Ved at vende det lidt mere fandt vi ud af, at det, der forelå, i virkeligheden var en gang økonomisk kvaksalveri, og vi er ganske overbevist om, at det vil befolkningen meget hurtigt finde ud af.

Hvis man havde gennemført skattelettelserne ved at give en skattefri bundgrænse på 19.000 kr., således at man totalt havde fritaget folkepensionister for at betale indkomstskat, og lærlinge og andre med meget lav indkomst, og man på den måde virkelig havde hjulpet, hvad skal vi sige, hele lavtlønsgruppen, så ville de besparelser, som er foreslået, og som det er meningen skal finansiere disse skattelettelser, have været socialt forsvarlige. Men det må vist kaldes social politik at gennemføre sociale nedskæringer, der rammer de dårligst stillede og så dele besparelsernes provenu ud som skattelettelser til folk med højere indtægter, for det er jo i virkeligheden det, der i høj grad er regeringens hensigt. Jeg tror derfor, jeg kan spå i hvert tilfælde nogle af disse besparelsesforslag en temmelig tung gang igennem tinget.

Den skatteskala, der blev vedtaget, var udtryk for den sædvanlige kortfristede stemmekøbspolitik, dette at dele nogle såkaldte skattelettelser ud til de kredse af befolkningen, hvor man sædvanligvis selv henter sine vælgere, og så i øvrigt give pokker i helhedens interesser. Og hvad er da helhedens interesser? Ja, det, Danmark har brug for, er, at vores eksport bliver forøget. Det, vi har brug for, er, at vi får flere mennesker ansat i eksporterhverv og i importkonkurrerende erhverv. En væsentlig årsag til vores valutavanskeligheder og til den voksende arbejdsløshed er vores omkostningsniveau, og hvorfor ikke sige det rent ud: vores lønniveau er steget stærkere i Danmark end i en stor part af de lande, vi konkurrerer med.

En skattelempelse, der, som det nu er sket, fordeles som en meget, meget lille sommerbyge ud over alle indkomstgrupper, har ikke nogen evne til at lette overens-

[fæde.]

komstforhandlingerne, fordi alle ved jo, at det er lavtlønsproblemet, der dér spiller en rolle.

Derimod ville en virkelig klækkelig forhøjelse af den skattefri bundgrænse op til de 19.000 kr., som vi foreslog, kunne have medvirket til at få overenskomstforhandlingerne til at foregå i et betydelig mildere klima, fordi lavtlønsgrupperne igennem en sådan ordning virkelig ville have fået en forøgelse af deres disponible indkomst. En sådan bundgrænse kunne altså virkelig have medvirket til at forhindre yderligere omkostningsstigninger for erhvervslivet, og kunne altså have medvirket til at fremme eksport og beskæftigelse.

Vores økonomiske problemer her i landet kan jo ikke løses ved, som regeringen har foreslået det, at camouflere skatternes højde ved hjælp af kosmetiske midler, f. eks. den påtænkte afvikling af rentefradragsretten, og ved at udnytte den enorme fantasi og opfindsomhed, når det drejer sig om at finde ud af nye skatter. Jeg har med rædsel, må jeg vist sige, bemærket mig, at man foreløbig er nået frem til at foreslå skat på elektricitet, gas, lystbåde og sparekasser, og jeg er såmænd ganske overbevist om, at sukkeret og hundene og en hel bunke andre ting såmænd også nok skal komme med, inden vi er igennem denne samling.

Problemerne løses i og for sig heller ikke ved at nedsætte nogle kontante tilskud til visse dele af befolkningen. Det medfører en lidt ændret fordeling, men det løser ikke nogen økonomiske problemer. Man kan diskutere, om det er mere eller mindre retfærdigt, men én ting er i hvert fald givet: det løser ingenting. De virkelige problemer skal løses ved, at vi nedsætter det offentlige ressourceforbrug, først og fremmest de offentlige kontorets og institutioners personaleforbrug. Hvad enten det nu skyldes manglende mod eller manglende vilje hos regeringen, så er det offentlige personaleforbrug ikke gået ned i denne regerings tid.

Så vidt man overhovedet er i stand til at tælle — og det kniber det lidt med her uden for salen — er det offentlige personaleforbrug i denne regerings tid tværtimod steget med ca. 1 ansat for hvert fjerde minut. Hvert fjerde minut har man altså ladet den pro-

duktive del af befolkningen få endnu en offentlig ansat at slæbe føden hjem til. Man kunne godt spørge, hvor længe trækdyrene finder sig i, at de, som konstant bliver færre og færre, skal slæbe føden hjem til flere og flere i den offentlige sektor.

Det er altså sådan, at regeringen og dens forligspartnere ikke hidtil har haft mod eller evne til at nedsætte det offentlige personaleforbrug, og der er noget i statsministerens redegørelse, der siger mig, at statsministeren heller ikke nu har det fornødne mod til at gøre det nødvendige, nemlig ordene om, at alle mulige andre end regering og folketing har medansvar. Det er en udtalelse, som jeg gerne vil anholde, fordi det er på tide, at det bliver slået fast, at det er regeringen og folketinget og aldeles ingen andre, der har ansvaret for, at det offentlige lægger beslag på alt, alt, alt for store ressourcer og alt, alt for meget personale. Det er ikke organisationerne og pressionsgrupper o. lign. Det er jo disse pressionsgruppeformænds og organisationsformænds simple pligt at prøve på at skaffe så meget hjem til medlemmerne som muligt. Det er regeringens og folketingets opgave at prioritere.

Hvis regeringen ikke sammen med folketinget vil eller tør tage ansvaret for at gøre det, som er nødvendigt, så synes jeg ærlig talt, det mest anstændige ville være, om regeringen gik af, for man må vel sige, at det må være temmelig vanskeligt for nogen at have tillid til en statsminister, der erklærer, at han ikke tør tage ansvaret for at gøre det, som er nødvendigt.

I månedsvis har regeringen set passivt til, mens arbejdsløsheden voksede og voksede og voksede. Nu vil man så foreslå nogle dårlige løsninger. Det er nogle løsninger, der nok vil holde nogle folk beskæftiget, men som ikke skaber nogen nyttig produktion. Det er ikke offentlige arbejder og nye rådhus og nye offentlige kontorer, vi savner i Danmark, det er produktion, og det eneste, specialarbejderskolerne skaber beskæftigelse til, er lærerne på skolerne. Produktion skaber de i hvert fald slet ikke. Det, det drejer sig om, er at få flere folk beskæftiget i de erhverv, der endnu er konkurrencedygtige. Lad så disse endnu konkurrencedygtige erhvervsvirksomheder selv klare den fornødne omskoling og lad staten bidrage med f. eks.

[Gede.]

halvdelen af lønnen i omskolingsperioden, dog inden for et eller andet maksimum, f. eks. 3 måneder.

Og fjern så kreditloftet, så disse konkurrencedygtige virksomheder kan få produktionsforøgelsen finansieret. Så kunne man prøve at forbedre erhvervenes konkurrenceevne, de erhverv, der ikke i dag har nogen konkurrenceevne, ved at forsøge på at holde lønstigningerne, der bliver et resultat af overenskomstforhandlingerne, så lavt som muligt. Det kunne man gøre ved for alvor at give sig til at finde yderligere besparelser på statsbudgettet og lade hele provenuet af disse yderligere besparelser blive brugt til en forhøjelse af den skattefrie bundgrænse, og det kan nemt nås inden den 1. marts. Det er kun et spørgsmål om vilje, og det vil lette overenskomstforhandlingerne og gavne konkurrenceevnen og forbedre beskæftigelsen og hjælpe på vores valuta-besværligheder.

Det ville også hjælpe på overenskomstforhandlingerne, få overenskomstforhandlingerne til at gå lettere igennem, tror jeg, hvis folketinget her og nu vedtog, at offentligt ansatte ikke mere vil få en bedre dyrtidsregulering end LOs medlemmer, altså at vi her i dag vedtager, at det er folketingets vilje, at dyrtidsreguleringen skal være ens for alle.

Hvis vi også her i dag udtalte folketingets vilje til, at de offentligt ansattes lønstigninger i 1975 ville blive på lige nøjagtig nul kroner og nul øre, ville det kunne fremme, gavne og lette de kommende overenskomstforhandlinger mellem LO og Dansk Arbejdsgiverforening.

Statsministeren inviterer i sin redegørelse til et samarbejde, som regeringen vil formidle. Jeg må sige, at hvis dette samarbejde, regeringens tradition tro, skal bestå i løftebrud, så er jeg bange for, at fremskridtspartiet endnu ikke er tilstrækkelig miljøskadet til at kunne deltage. Vi mener stadig, at en skriftlig aftale om skattelettelser på 10

mia kr. betyder 10 mia kr. og ikke 7 mia kr. Men nu er vi heldigvis så vant til, at vores forslag bliver tilsidesat og mishandlet, og det indebærer jo, at vi er blevet tålsomme, vi bærer ikke nag. Vi har tværtimod den opfattelse, at vi er villige til at samarbejde med hvem som helst om gode og fornuftige forslag, og det var netop årsagen til, at de fleste af os forleden dag stemte for det kommunistiske dagsordensforslag. Jeg kan kun sige, at kommer der lige så fornuftige forslag fra samme eller anden side, så vil vi naturligvis igen være positivt indstillet.

Christophersen (V):

Den åbningstale, som statsministeren holdt i tirsdags, var et godt udgangspunkt for folketingets arbejde i det år, der nu er begyndt. Det var et godt udgangspunkt, fordi den beskæftigede sig med de væsentlige problemer. Den gjorde det klart, at disse problemer kun kan løses, hvis et flertal her i tinget tør træffe de nødvendige og ofte upopulære beslutninger, og den var god, fordi den indbød til et bredt politisk samarbejde om denne opgave.

Nu kunne jeg forstå på det sidste indlæg, at den moralske virkning af statsministerens tale endnu ikke helt havde gjort sig gældende i forhold til hr. Gede. Det er vi jo efterhånden vant til fra den side, men jeg har dog håb om, at det efterhånden også vil trænge ind i fremskridtspartiets inderste cirkler, at uden et bredt samarbejde har man ingen mulighed for i dette folketing at få gennemført nogen af sine program-punkter.

Statsministerens tale var altså ikke en tale, der søgte at skabe det indtryk, at det danske samfund nu er gennem sine vanskeligheder. Selv om denne regering i højere grad, end det er set i mange år, har formået at tilvejebringe en række storpolitiske forlig om den økonomiske politik, om boligpolitikken, om skatte- og udgiftspolitikken, så er den heldigvis ikke faldet for fristelsen til at tage resultaterne på forskud. Tværtimod

[Christopherson.]

fremgik det af statsministerens tale, at vi endnu kun står ved begyndelsen til den nødvendige sanerings- og oprydningspolitik.

Jeg tror, det vil være klogt, såfremt folketingets partier også vedkender sig denne grundholdning. Kun ved et sejt og årelangt arbejde kan vi nemlig gøre os håb om at vende udviklingen. Jeg vil godt sige dette med særlig adresse til dem, som nu kaster sig ud i en grov agitation og dermed prøver at bilde befolkningen ind, at det er regeringens og folketingsflertallets politik i det sidste halve års tid, som er årsagen til vore vanskeligheder. Den ledighed, vi har i øjeblikket, de valutaproblemer, vi står med, og den høje rente, der plager det danske samfund, er ikke affødt af regeringens politik, men det er resultatet af tidligere perioders manglende håndfasthed og manglende forudseenhed.

De politiske aftaler, der er truffet indtil dato, er således efter venstres opfattelse kun en begyndelse på arbejdet. Men naturligvis vil denne begyndelse ikke være uden gavnlige virkninger. Februarbesparelserne på 1.600 mill. kr. lagde en dæmper på statsudgifternes vækst allerede i år og gjorde det lettere i dette efterår at kunne træffe aftaler om udgiftspolitikken til næste år.

Den omkostningsdæmpende ydelse, som i starten blev mødt med megen kritik, tror jeg alle i dag kan se simpelt hen blev årsagen til, at vi i julipristallet slap for den fjerde dyrtidsportion.

Den bundne opsparing, som også blev mødt med megen kritik, viste sine positive virkninger i august og i september, da den blev en væsentlig årsag til obligationskursens stigning og dermed til den rentesænkning på 2 pct., der er sket fra midten af juli måned og til i dag.

Aftalerne i maj måned tog sigte på at bremse op for det private forbrug. Medicinen var ubehagelig, men resultatet er jo ikke udeblevet. Den danske handelsbalances underskud er nu i aftagende, selv om det stadig er større end i fjor, og vort betalingsbalanceunderskud vil formentlig i år kunne holdes på omkring 7 mia kr. Det er et stort tal, det er et tal, der er alt for stort, men når man tager i betragtning, at det ændrede bytteforhold jo burde koste Danmark 12 mia kr. i udenlandsk valuta, så er et beta-

lingsbalanceunderskud på 7 mia kr. alligevel udtryk for en væsentlig forbedring.

Boligforliget i juni måned var en tredje vigtig aftale. Det står jo endnu tilbage at omsætte den til praktisk lovgivning, og den begynder først at fungere fra 1. januar 1975. Forliget har således ikke nogen indflydelse på byggesituationen i indeværende år, men det var vigtigt, at byggesektoren fik besked om boligbyggeriets fremtidige vilkår. Forliget skabte ro efter mere end 3 års usikkerhed og panikstemning, som jo også var årsagen til en helt ukontrolleret eksplosion i parcelhusbyggeriet i 1972 og 1973.

Det fjerde forlig omkring skattelovgivningen og omkring udgiftspolitikken må ses både som et led i den økonomiske politik og som opfyldelsen af manges ønsker til lovgivningsmagten. Skattelettelserne på 7 mia kr. vil give alle danskere en forøgelse i realindtægten, der ellers ville have været umulig at opnå i 1975 på grund af vore alvorlige valutaproblemer, og besparelserne på de offentlige budgetter vil gøre det muligt at overføre ressourcer fra det offentlige til erhvervslivet.

Jeg registrerede jo godt, at både hr. Kjeld Olesen og hr. Gede var inde på den tanke, at skatte- og udgiftsforliget nok i virkeligheden ikke havde nogen synderlige resultater. Men jeg synes alligevel, det er værd at lægge mærke til, at både fra erhvervslivets folk og fra fagbevægelsens ledere kommer der i denne tid udtalelser, som klart markerer en tilfredshed med skattereformen, og som klart erkender, at det, der blev vedtaget af et flertal her i salen for en uges tid siden, alligevel var et meget betydeligt fremskridt, som vil medvirke til at få løst en række af de problemer, vi står med.

Det har ofte været fremført, at det folketing, der blev valgt den 4. december i fjor, er splittet, og at det har vanskeligt ved at arbejde. Det er naturligvis rigtigt i den forstand, at det tager tid at nå frem til aftaler. Men jeg synes, det er væsentligt at understrege, at de 4 store forlig, der er gennemført indtil nu, trods alt er gennemført med bistand af en række forskellige politiske grupperinger. 9 af folketingets 11 partier har i løbet af de sidste 10 måneder deltageret i et eller flere afgørende politiske forlig. 160 af folketingets 179 mandater har på den ene eller den anden måde påtaget sig et med-

[Christophersen.]

ansvar for den politik, der føres. Jeg synes, det er tankevækkende, og at det siger noget væsentligt og noget værdifuldt om regeringens og folketingets arbejde og samarbejde. Det er ikke længere blokpolitik, der føres, det er tværtimod et samarbejdende folkestyre, der får lov til at udfolde sig. Alle kan opnå indflydelse, hvis de selv er indstillet herpå, og alle de 9 forligspartier kan i dag godtgøre, at de på et eller flere væsentlige punkter har fået virkeliggjort betydningsfulde politiske programpunkter.

Men vi står som sagt kun ved en begyndelse. De resultater, der er opnået indtil nu, kan let sættes over styr, og omvendt kan de også blive langt større. Det beror i begge tilfælde på, hvordan de kommende måneders arbejde her i folketinget former sig.

Foran os ligger nogle store opgaver. Inden for de nærmeste 5 måneder skal der træffes aftaler på arbejdsmarkedet om indkomstudviklingen, både for de private og for de offentligt ansatte. Vi håber, at parterne selv vil være i stand til at nå frem til et afbalanceret resultat. Men vi kan jo ikke være sikre herpå. Vi må se i øjnene, at vi kan komme i den situation, at folketinget og regeringen må bistå parterne med at nå et resultat.

En politik med hensyn til disse opgaver kan kun føres, hvis der bag den står et bredt politisk flertal. Det ved alle partier, og det bør de indstille sig på. De bør også indstille sig på, at ingen af dem i den situation kan forvente at få alle deres synspunkter, alle deres planer, alle deres principper, gennemført. Der må nødvendigvis blive tale om et kompromis mellem mange opfattelser og mellem mange politiske retninger, hvis det skal lykkes at nå frem til en løsning, som den store del af befolkningen kan acceptere.

Jeg lagde mærke til, at hr. Kjeld Olesen i dag var fuld af spørgelyst og lagde en ivrighed for dagen, som viste, at han på ny var interesseret i at tage fat på sagernes praktiske indhold. Det lovede efter min opfattelse godt for det saglige samarbejde, at man således vendte sig fra de mere taktiske krumspring til realiteterne, og jeg håber, at det ligesom vil være kendetegnende for arbejdet her i salen, at man nu vender sig til de praktiske spørgsmåls løsning. Derfor er der også grund til at advare partierne mod på forhånd at binde sig til patentløsninger

eller til standpunkter, der senere kan vise sig at være uholdbare eller som senere kan udgøre blokeringer af de nødvendige forhandlinger.

Jeg synes også, der er grund til i dag at understrege den internationale baggrund, vi må se vore opgaver på. Ganske vist er den internationale situation præget af afspændingspolitikken, og opretholdelsen af NATO er et værdifuldt bidrag til, at denne politik kan videreføres. Den er således en af forudsætningerne for, at den europæiske sikkerhedskonference forhåbentlig kan afsluttes med et positivt resultat. Den er på tilsvarende måde en forudsætning for, at drøftelserne om våben- og andre rustningsbegrænsninger kan ske i en positiv atmosfære, og for Danmarks vedkommende er NATO-medlemskabet jo en vigtig forudsætning for, at vi i sikkerhed og tryghed kan prøve at løse vore hjemlige opgaver på demokratisk vis.

Men i økonomisk henseende er den internationale situation jo langtfra rolig. Mange lande og store dele af verden befinder sig i dag i en vanskelig økonomisk situation med voksende betalingsproblemer, med ustabile valutakurser og en frygt for økonomiske tilbageslag. Stillet over for disse problemer udefra er det, at vi skal løse vore egne opgaver, og jeg tror, den første konklusion, man derfor må drage, er, at det er i vor egen interesse, at det internationale økonomiske samarbejde udbygges. Det er den bedste og måske også den eneste form for håndsrækning udefra, vi kan sikre os. Derfor er vores medlemskab af EF mere nødvendigt end nogen sinde. Det indebærer, at store dele af dansk eksport er sikker på ikke at blive mødt med handelsrestriktioner. Det sikrer, at dansk landbrug får priser for sin produktion, som kan dække omkostningerne. Jeg tror, alle vil erkende, at vore valutaproblemer havde været langt alvorligere, hvis ikke vi havde haft denne fordel, og dette samarbejde har i de sidste 10 måneder medvirket til at stabilisere den danske kronens kurs. Vor deltagelse i det såkaldte slangesamarbejde kan ikke overvurderes. Det er i øvrigt også et illustrerende eksempel på, hvordan Danmarks deltagelse i det europæiske og det nordiske samarbejde kan forenes til gavn for alle.

Statsministerens åbningstale måtte jo af mange grunde koncentrere sig om de alvor-

[Christophersen.]

lige økonomiske problemer, der skal løses. Men det fremgik også af talen og især af den skriftlige redegørelse, at den økonomiske politik først og fremmest er en forudsætning for, at samfundet på en række andre områder kan fungere, som vi ønsker det.

Selv om regeringens lovgivningsplaner bevidst er begrænsede — og det tror jeg alle vi, der arbejder i folketinget, af praktiske og mange andre grunde bør være taknemlige for; jeg tror, vi af mange grunde har brug for nu i en periode at sætte tempoet i lovgivningsarbejdet ned — så fremgår det jo alligevel af den skriftlige redegørelse, at regeringen på flere vigtige felter ønsker at videreføre den decentraliseringspolitik og den miljøvenlige politik, den lagde op til i sidste samling. Jeg vil således gerne fremhæve arbejdsministerens forestående forslag til en arbejdsmiljølov og miljøministerens bebudede genfremsættelse af lovforslaget om kommuneplanlægning og forslaget om ændring af loven om by- og landzoner. Jeg synes, at disse forslag på en naturlig måde slutter sig til den række love, der blev gennemført i sidste samling, og som alle havde til formål at forenkle og decentralisere de politiske afgørelser. De er således et vigtigt træk i regeringens politik, et træk, som også venstre naturligvis ønsker at markere i sin holdning til opgaverne i den samling, der nu indledes, og de bebuder en fortsat styrkelse af den enkeltes stilling og af det nære samfunds muligheder. Ved siden af den økonomiske sanering er det utvivlsomt den vigtigste opgave for det nuværende folketing på denne måde på ny at føre indflydelse og magt tilbage til det enkelte individ i samfundet.

Hilmar Baunsgaard (RV):

Jeg tror, de fleste føler det som noget naturligt, at det skatteforlig, der blev indgået for 14 dage siden, kommer til at præge dette års åbningsdebat. Det radikale venstre tog som bekendt medansvaret for den løsning af vores skattepolitik, der da blev gennemført. Vi gjorde det ud fra en erkendelse af, at skatterne nu havde nået en sådan højde, at det simpelt hen var et uafviseligt krav at få en lettelse i det direkte skatte-tryk. Men vi gjorde det også ud fra en opfattelse af, at man igennem en lettelse af

den direkte beskatning kunne yde et bidrag til løsning af de forestående overenskomstforhandlinger. Opnår man, som det nu er tilfældet, for alle lønmodtagere en betydelig skattelettelse, så er det indlysende, at man også med dette som baggrund vil kunne afstå fra at stille lønkrav, som man under andre forhold ville føle sig tvunget til at stille.

Jeg tillægger det i den aktuelle situation ikke mindst betydning, at socialdemokratiet har erkendt, at den skattelovgivning, der kom ud af forliget, i det store og hele lå så tæt op ad socialdemokratiets eget forslag, at man ikke ville stemme imod. Det betyder igen, at den indflydelse, man måtte forvente at socialdemokratiets og LOs skatteforslag kunne få på overenskomstforhandlingerne, også vil være til stede efter den nu gennemførte lovgivning.

Statsministeren påpegede i sin tale, at det var øjeblikkets mest påtrængende opgave at bedre beskæftigelsesmulighederne. Det radikale venstre er enig i denne vurdering. Vi er også enige i, at vi fra lovgivningsmagtens side må være parat til i det omfang, udviklingen nødvendiggør det, at yde en indsats til fremme af beskæftigelsen, om nødvendigt ved at øge den offentlige aktivitet. På den anden side er der grund til at understrege, at det eneste, der kan sikre en varig beskæftigelse og en varig bedring af beskæftigelsen, er en generelt rigtig økonomisk politik. Hvad vi kan gøre ved isolerede foranstaltninger, er for småting at regne over for den indflydelse, den generelle økonomiske politik har på beskæftigelsen. Det er derfor vigtigt, at man fastholder sammenhængen imellem den økonomiske politik, der føres her i huset, og den, der føres på arbejdsmarkedet.

Den reallønsforbedring, skatteændringerne indebærer, bør derfor nødvendigvis komme til at påvirke overenskomstforhandlingerne. Men jeg føler derudover, at det er nødvendigt at fremhæve, at det offentliges muligheder for at gennemføre foranstaltninger til fremme af beskæftigelsen vil være påvirket af det resultat, der opnås på arbejdsmarkedet. Fører overenskomstforhandlingerne til en for kraftig forøgelse af omkostniveaulet, så mindskes ikke alene erhvervslivets muligheder for at klare sig i konkurrencen, men også det offentliges muligheder for at sti-

[Hilmar Baunsgaard.] mulere aktiviteten. Jo mere der tages hensyn til erhvervslivets konkurrencesituation, jo bedre vil mulighederne være for at gennemføre sådanne opgaver fra det offentlige side, som på kort sigt kan bidrage til at stimulere beskæftigelsen.

Det særlige ved øjeblikkets situation er jo, at vi på én gang er truet af beskæftigelsesproblemer, inflationsproblemer og valutaproblemer. I en sådan situation er det nødvendigt at sige det lige ud, at den største trussel mod beskæftigelsen kan komme fra et uholdbart resultat af overenskomstforhandlingerne. Svækket konkurrenceevne betyder mindre afsætning og dermed en yderligere belastning af betalingsbalancen. Stigende omkostningsniveau betyder stigende inflation og dermed formindskede muligheder for også på længere sigt at klare sig i konkurrencen.

Disse synspunkter tror jeg der stort set vil være enighed om, både mellem de politiske partier og mellem arbejdsmarkedets parter. Opgaven er da at finde veje til at undgå en uønsket udvikling. Det stiller krav både til de politiske partier og til arbejdsmarkedets parter. Arbejdsmarkedets parter hørte jo til de kredse, der i september måned bebrejdede folketinget, at vi med de usikre forhandlinger også skabte usikkerhed i erhvervslivet og på arbejdsmarkedet. Selv om det nok må erkendes, at man til en vis grad overspillede dette tema fra arbejdsmarkedsorganisationerne, så må det på den anden side set erkendes, at der var noget om snakken. Nu er imidlertid den første del og en væsentlig del af den øjeblikkelige opgave løst. Nu er det arbejdsmarkedet selv, der ved sine forhandlinger må tage sig i agt for, at usikkerheden i erhvervslivet ikke øges.

Jeg synes ikke, det er urimeligt at udtrykke både forbavelse og skuffelse over, at der på arbejdsmarkedet ikke allerede er opnået resultater på områder, hvor man med rimelighed kunne forvente at det var sket. Det gælder f.eks. den manglende afklaring omkring dyrtidsreguleringen. Forhåbentlig er dette ikke et udtryk for, at arbejdsmarkedets parter ikke kommer til et resultat. Det skal i hvert fald siges, at der ikke er grundlag for, at arbejdsmarkedets parter kan forvente, at det er en opgave, lovgivningsmag-

ten kan klare for dem. Det er nu hos arbejdsmarkedets parter, at de mest påtrængende opgaver ligger til løsning. Beskæftigelsen og dermed velstandsudviklingen vil for en lang periode være påvirket af de resultater, man kommer til på arbejdsmarkedet.

Hvad den politiske del af opgaverne angår, så er der grund til at understrege, at denne vor del af opgaven kun kan løses, hvis der virkelig vises vilje til samarbejde imellem partierne, og det må altså siges: også større samarbejdsvilje end den, der kom til udtryk i september. Jeg skal ikke fordele ansvaret mellem regeringen og socialdemokratiet for, at det ikke lykkedes at få socialdemokratiet med i den endelige afgørelse.

På baggrund af det, jeg tidligere har sagt om forholdene på arbejdsmarkedet, føler jeg imidlertid trang til endnu en gang at understrege, at skal opgaverne løses tilfredsstillende, så forudsætter det selvfølgelig deltage fra regeringen, men også fra socialdemokratiet. Også de to partier vil, ganske som vi vil det i de andre partier, have et ansvar over for mulighederne for at løse vor økonomiske opgave på en måde, der bedrer — og ikke forringer — beskæftigelsesudsigterne. Ingen af os herinde vil kunne løbe fra et medansvar for en eventuel manglende beskæftigelse og dermed manglende velstandsudvikling, hvis vi ikke i et samarbejde kan løse vor del af opgaven.

Vi ved, at ethvert politisk parti har behov for at vise sit eget ansigt over for vælgerne, men der gives situationer, hvor man også må prioritere sin politiske arbejdsindsats. I øjeblikket er det ikke det enkelte partis profiltægning, der har førsteprioritet, det er derimod forpligtelsen til i en meget vanskelig situation at kunne samarbejde.

Jeg føler i denne forbindelse trang til at minde også vælgerne om et vist medansvar. Det er, som man på én gang siger til partierne i folketinget: I skal stå ved jeres løfter, I skal stå ved, hvad I sagde forud for valget. Og samtidig skal I så forlige jer. Vælgerne ved jo godt, at man ikke kan sende 10 partier ind i folketinget og stille begge krav med samme styrke. Også vælgerne må acceptere en prioritering af den politiske arbejdsindsats.

Med i bedømmelsen af de politiske arbejds- muligheder hører også bedømmelsen af de parlamentariske forhold i almindelighed.

[Hilmar Baunsgaard.]

Det er sagt af mange og sagt mange gange, at ti partier gør samarbejdsvilkårene vanskelige. Det løser ingen problemer at gentage det, men selvfølgelig er der en god del sandhed i betragtningen. Det er ligeledes sagt mange gange, at en regering med kun 22 mandater bag sig vil få store vanskeligheder med at lede samarbejdet i folketinget. Selv har jeg sagt det ofte og gjort det med en understregning af, at regeringen selv har gjort opgaven endnu sværere ved på forhånd at afvise forsøg på at aftale retningslinjerne for en økonomisk politik med andre partier. Heller ikke det problem løser vi ved en gentagelse, men også heri er der jo megen sandhed.

Det radikale venstre har fortsat den opfattelse, at venstre på forhånd skabte en del af de problemer, vi står med parlamentarisk. Jeg lagde mærke til, at statsministeren i sit tv-interview forleden aften fremhævede det næsten som en dyd, at regeringen på 3/4 år havde indgået ikke mindre end fire store forlig, deraf tre økonomiske forlig. Jeg er ked af at måtte sige det til statsministeren, men det er jo ikke et udtryk for styrke, men udtrykker den parlamentariske svaghed. Det viser jo netop svagheden ved ikke at have aftaler om de økonomiske retningslinjer, at man så at sige med et par måneders mellemrum må springe fra krise til krise.

Derfor forstår vi godt, at der igen rejser sig diskussionen om behovet for en udvidelse af regeringens grundlag. Det radikale venstre ønsker imidlertid ikke nu at ofre tid og kræfter på en diskussion om fejl og mangler ved regeringsgrundlaget. Vi mener, at de aktuelle økonomiske problemer er så påtrængende, at man i stedet må samle kræfterne om at løse disse.

Det stiller imidlertid krav til regeringen. Det stiller det krav til regeringen, at den på anden måde end hidtil tager initiativ til at forbedre samarbejdet med partierne. Det er nødvendigt at sige det lige ud til venstre. Det er ingen god metode, at regeringen gang på gang lægger op til et samarbejde ved at komme med egne forslag og så under kraftig agitationssindsats fortælle: her er så, hvad venstre ville, hvis vi kunne. Kan man ikke se, at man derved tvinger andre partier til at fortælle, hvad de ville, hvis de kunne selv? Og så er situationen der.

Regeringen har simpelt hen for sit vedkommende prioriteret forkert i valget mellem egen agitation og samarbejde med andre. Det krav, der må stilles til regeringen, er derfor, at den nu tager initiativ til en ubunden drøftelse mellem partierne om, med hvilke midler man bekæmper inflation, valutaunderskud og arbejdsløshed — ubunden ikke af kendsgerningerne, men af trang til egen agitation.

Må jeg så lige, inden jeg forlader de hjemlige økonomiske problemer, udtale min forbavelse over, at regeringen har tanker om at gøre økonomiministeren til formand for det økonomiske råd. Jeg er forbavset, fordi ingen bør kunne være i tvivl om, at den uafhængighed, som er selve det økonomiske råds fundament, vil blive mindsket, når regeringen direkte sidder med til bords. Jeg er også forbavset over, at regeringen vil foretage et sådant skridt uden på forhånd at orientere de øvrige partier — det er næsten, som om den smalle regering her har glemt, at den ikke er et flertal af folketinget — men jeg er faktisk mest forbavset, fordi jeg troede, at både økonomiministeren og statsministeren var klogere.

Til sidst har jeg et par bemærkninger til de udenrigspolitiske afsnit i statsministerens åbningstale, og jeg vil gerne sige, at det er ikke ud fra en negativ indstilling, jeg nu knytter et par kritiske kommentarer til statsministerens afsnit om udenrigspolitik. Det, der manglede i statsministerens tale, var en klarere erkendelse af, at det faktisk ikke går tilfredsstillende med arbejdet i de to internationale samarbejdsorganisationer NATO og EF, som statsministeren omtalte.

Inden for NATO har vi oplevet det, at et medlemsland har trukket sig ud af forsvarsamarbejdet. Det er sket før. Men det, der giver anledning til kommentarer, er imidlertid de begivenheder, der ligger bag ved bruddet. Her er der efter radikal opfattelse tale om, at NATO og dermed Danmark har påtaget sig et vist medansvar. Igennem adskillige år affandt vi os under større eller mindre offentlige diskussioner med, at USA støttede det græske militærdiktatur. I sommer skabte det græske oberstdiktatur den nuværende krise på Cypern, og det førte til diktaturets fald. Men da det så knap nok genfødte græske demokrati skulle forsøge at yde sit bidrag

[Hilmar Baunsgaard.]

til løsning af Cyprenkrisen, da blev det svigtet af NATO; svigtet blev det, fordi tyrkerne uden påvirkning fra NATOs side gik længere i deres militære aktion på Cypern, end det ud fra ønsket om at genoprette ro kunne accepteres.

Derfor føler vi i det radikale venstre, at vi er kommet dertil, at det er nødvendigt at minde om, at det i NATOs formålsparagraf hedder, at opgaven er at beskytte demokratiet. Det er, som om man, hver gang der opstår en konflikt mellem hensynet til denne formålsparagraf om beskyttelse af demokratiet og så militære hensyn for et eller flere af medlemslandene, alene har øje for de militære hensyn. Jeg tror, det er nødvendigt, at Danmark eventuelt — og jeg vil tro formentlig sammen med andre små lande — tager initiativet til virkelig at få disse problemer gennemdrøftet.

Jeg har selvfølgelig også nogle kommentarer til EF-problematikken, dem skal jeg vende tilbage til i anden omgang. Jeg vil gerne slutte med at sige, at det radikale venstre gentager sit tilsagn om, at vi går ind i det nye folketingsår med en udtalt vilje til samarbejde om løsning af de påtrængende økonomiske opgaver. Vi vedkender os vor tilslutning til aftalen om, at der i de kommende uger skal gennemføres betydelige besparelser i statens udgifter, og vi vedkender os vort medansvar over for løsningen af de tilbagestående store økonomiske problemer.

Schlüter (KF):

Siden valget i fjor har dansk politik næsten været som en gyser. Spredning af mandaterne fik vi over 11 partier og en mindre mindretalsregering end nogen sinde. Det var vælgerne, der ville valgresultatet, men dannelsen af den svagt funderede regering ville statsministeren. Når vi nu skal gøre det op, så må vi vel erkende, at vi har haft næsten selvmorderiske vilkår for dansk folkestyre i de 9 måneder, der er gået.

Fra det konservative folkepartis side har vi fulgt den linje at ville være positivt med i arbejdet herinde. Gennem alle 9 måneder har vi søgt at arbejde med for at skabe de nødvendige resultater.

De sidste nåede vi i september. Det var

de store besparelser, og det var den mærkbare skattelettelse, som skal virke allerede fra 1. januar. 6 partier gik sammen om dette resultat, og jeg synes godt, vi kan være det bekendt. Nu åbner vi det ordinære folketingsarbejde i disse dage, og nu drejer det sig om straks at koncentrere sig om de næste store problemer, vi alle ved står på dagsordenen.

Så er spørgsmålet, hvilken arbejdsform vi skal vælge, og her vil jeg gerne erklære mig tilfreds med det tilsagn, statsministeren har givet, også forleden under sit interview i fjernsynet, om, at der bliver tale om samlede forhandlinger med de partier, der står bag forliget om besparelserne og skatteletterelserne på de 7 mia kr. For vi kommer ikke uden om, at regeringen hidtil har ført en politik, der har manglet virkelig klar sammenhæng. Den fremgangsmåde, regeringen hidtil så flittigt har brugt, at man har forhandlet med ét parti ad gangen, har meget ofte ført til langstrakte forhandlinger, har gjort det svært for befolkningen at følge arbejdet og har også gjort det svært hurtigt nok at opnå resultater. Derfor tror vi, det er naturligt og nødvendigt, at regeringen nu samler de samarbejdsvillige partier, som har lyst og evne til at tage et medansvar, til samlede forhandlinger, ikke bare om de aftalte besparelser, men om hele den økonomiske politik. Det er nødvendigt, at folketinget forbereder sig på de situationer, som kan komme i vinterens løb, også hvis forhandlingerne på arbejdsmarkedet ikke skulle føre til et tilfredsstillende resultat.

Vi tror, det er vigtigt, at arbejdet bliver tilrettelagt, så vi får en sammenhæng imellem det, vi gør i oktober og november, og det, vi skal gøre i måske februar og marts — hele arbejdsåret igennem. Vi må væk fra at siksakke os fra sag til sag, fra uge til uge, vi må prøve, selv om folketinget er stærkt splittet op i mange partier, at få tingene til at lykkes ved at finde nye og utraditionelle former for at snakke sammen og planlægge sammen, så der bliver en helhed ud af den politik, vi former. Regeringen må naturligvis have udspillet, men vi opfordrer til, at regeringen vælger veje for et fastere samarbejde med de partier, som har lyst og evne til at være med i arbejdet.

Med den bemærkning kommer jeg natur-

[Schlüter.]

ligt til socialdemokratiets holdning og rolle her i folketinget. Jeg lyttede som altid med stor interesse til hr. Kjeld Olesens tale, men jeg gjorde det navnlig, fordi det gjorde et vist indtryk på mig, da jeg forleden fik et eksemplar af socialdemokratiets blad i hånden. Det er det, der har det lidt ambitiøse navn Vor Politik, og det har en smuk rød baggrundsfarve på sin forside. Der står nogle meget kraftige ord på forsiden. Der står nemlig:

„På intet tidspunkt siden sidste valg har socialdemokratiets mistillid til regeringen været større,“ — det skal jeg skænke partiet, så kommer det helt afgørende: „og det skal stå helt klart, at vi ønsker denne regering fjernet.“

Det har man selvfølgelig lov til at ville, men nu ved indledningen til folketingsåret spørger jeg: hvad betyder nu det? Hvad er det, socialdemokraterne vil de nærmeste måneder? Vil de være negative, vil de være destruktive, eller kan vi regne med, at de vil arbejde med på problemernes løsning? Det er jo vigtigt for folketinget, for det drejer sig om tingets største parti og største mandatgruppe. Bliver den socialdemokratiske tone den, at man bare vil arbejde for at få regeringen fjernet, eller kan vi regne med, at socialdemokratiet vil acceptere vilkårene, som de er efter sidste valg, og sin forpligtelse til som stort parti at arbejde for at få noget ordentligt og anstændigt ud af det hele? Jeg håber, at svaret bliver ja, og jeg håber også, at man vil dæmpe den tone lidt ned, som så stærkt prægede det sidste nummer af partiets blad.

Vi står over for kolossalt store problemer, og vi har vidst det længe. Vi har især fire meget svære forudsætninger for arbejdet. For det første energifordyrelsen, der jo betyder, at vi som samfund er blevet lidt fattigere — det er ingen katastrofe, lad os ikke overdrive, men alligevel lidt fattigere. Vi har i øvrigt også oplevet en forringelse i vort bytteforhold, en meget beklagelig ting. Statsministeren nævnte i åbningstalen et tal i størrelsesordenen 14 mia kr. Vi er nødt til at tale om det og gøre klart for alle, at det er en ting, som også for tiden gør os fattigere. Vi står over for et vældigt behov for en real-løns- eller indkomstpolitik. Og så en fjerde forudsætning: vi lever i en periode, hvor der

er almindelig utilfredshed med folkestyrets formåen. Her er noget, vi skal have rettet op; vi skal se at finde frem til at få dræbt den almindelige mistillid, der står om dansk offentligt liv. Det er bydende nødvendigt, fordi tingene ikke kan fungere ordentligt, medmindre vi får genskabt et naturligt tillidsforhold mellem folketinget og for så vidt alle andre offentlige, valgte forsamlinger på den ene side og befolkningen på den anden. Det kræver nok utraditionelle, nye arbejdsformer.

Når jeg skal bedømme statsministerens åbningstale, så vil jeg meget gerne give den kompliment, at jeg syntes, den var velskrevet, og den var også vel holdt. Den var præget af en god og alvorlig appel til alle i det danske samfund om at vise ansvarsfølelse. På den anden side stod der nok ikke så meget i talen om, hvordan regeringen konkret vil gribe problemerne an. Det skal jeg ikke beklage mig så meget over, hvis vi får et samarbejde om planlægningen mellem regeringen og folketingets partier, som giver folketingets partier en mulighed for at være med til at forme regeringens politik.

Også i år får vi mange nye lovforslag; der er tale om en vis begrænsning, men alligevel for mange, og derfor vil jeg gerne opfordre regeringen til at begrænse fremsættelsen af lovforslag til et virkeligt minimum, for jeg tror, vi har brug for en periode nu, hvor vi i folketinget koncentrerer os vældigt om at se på de gamle eksisterende love og studere deres konsekvenser. Det kunne vi passende gøre i de faste udvalg, vi nu arbejder med, således at vi får analyseret, om den lovgivning, vi har, virker, som vi har ønsket, eller om vi ikke på en lang række områder skal ændre i principperne for love, der kan være vedtaget for 10, 20 eller 30 år siden.

Der er nu et flertal for besparelser, men det er jo kun en begyndelse. Det er vi nødt til at sige til hinanden og også til befolkningen. Vi kender PP II-prognosens uhyggelige perspektiv, og vi kan ikke vise det fra os. Derfor må vi arbejde for en lang række principomlægninger i den gældende gamle lovgivning. Vi har arbejdet med disse ting i det konservative folkeparti de seneste måneder, og vi mener selv, at vi på en del områder er nået frem til et arbejdsresultat, som også andre partier kan få udbytte af, så vi når frem til et sundere fremtidssamfund end

[Schlüter.]

det, PP II-prognosen fortæller vi ellers vil havne i. Fortsætter udviklingen, så vil jo antallet af personer, der er afhængige af indkomst fra det offentlige, frem til 1987 stige med 700.000 mennesker. Vi kan lige så godt se i øjnene, at det er vi nødt til at forhindre, for vi kan ikke klare det danske samfund på den måde. Det er helt uacceptabelt. Derfor må vi sikre gennem principmølgninger i vor lovgivning, at et større antal mennesker kan være til rådighed for job ude i erhvervs-livet. Denne kæmpeopgave må vi i gang med ved siden af den løbende lovgivning. Vi må have brudt det gamle mønster, at de offentlige udgifter altid stiger som med en natu-rløvs uafvendelighed, og det klarer vi ikke uden afgørende ændringer også ud over det, der er aftalt i forbindelse med besparelserne for nylig inden for både uddannelsen, sundhedsvæsenet, den sociale sektor og trafikinvesteringerne.

Herefter vender jeg mig til de problemer, som bliver aktuelle om få uger. Der føres nu overenskomstforhandlinger, og deres resultat bliver helt afgørende for det danske samfunds økonomiske sundhed. Allerede i februar forelagde det konservative folkeparti en samlet plan for en økonomisk politik, der skulle give en vis fasthed gennem skattelettelser i stedet for forøgelse af papirindkomsterne. Det sidste viser sig jo gang på gang at være til ingen verdens nytte. Allerede i foråret skulle man have tilrettelagt en indkomspolitik, hvor der fandt en sikker kombination sted af regeringens og arbejdsmarkedets økonomiske tilrettelæggelse. Nu skal vi videre. At få løst de nærmeste måneders problemer afhænger bl. a. af, at politikere og organisationsledere lader være med at falde på halen, bare fordi nogle få på yderfløjene ophidser til klassekamp og uro, så de derved kan få større indflydelse, end de plejer på valgdagene, hvor hver mand har én stemme. Det afgørende er, om vi kan tilrettelægge en kombination af vor virksomhed på Christiansborg, i folketing og regering, og på

arbejdsmarkedet, så vi fører reallønspolitik i stedet for pengelønspolitik.

Det, vi må interessere os for, er naturligvis i første række, at parterne søger selv at føre deres forhandlinger til en slutning, der er tilfredsstillende. Hvis det ikke lykkes, ja, så bliver det folketingets ansvar under svære vilkår at føre en indkomspolitik igennem ved lov. Derfor synes jeg, det skal siges til arbejdsmarkedets parter, at de nu har en stor chance, og at de overlader folketinget et stort ansvar, hvis det mislykkes for dem selv.

Jeg mener, folketinget har skabt en fortræffelig forudsætning for forhandlingerne. Det er nu første gang, man kan forhandle nye overenskomster i det lys, at der er sikkerhed for en væsentlig skattelettelse, som starter straks de nye overenskomster træder i kraft, ja, i virkeligheden nogle måneder forinden. Den chance må arbejdsmarkedets parter tage til sig og udnytte.

Må jeg sige til sidst: ved siden af de store økonomiske problemer er der mange andre sider i samfundsudviklingen, folketinget må finde tid til at drøfte og finde løsninger på. Vi drøfter nok i alt for høj grad bare økonomi og teknik. Der er store områder i samfundslivet, som bør interessere os lige så meget. Jeg tænker på udviklingen i vor folkeskole, og jeg tænker på udviklingen i al højere uddannelse. Hvis man kan sige, at der mangler styring over den danske økonomi, så kan det siges med mindst lige så stor ret, at der mangler sikker styring og håndfast ledelse overalt i vort uddannelsessystem. Derfor vil vi gerne fra det konservative folkepartis side invitere folketinget til, at vi finder tid nok, også i den kommende travle vinter, til at sørge for, at vi får fastlagt nogle udviklingstendenser overalt i vort undervisningssystem, som befolkningen har lyst til at vedkende sig. Der skal eksperimenteres, der skal fornys, der skal hele tiden ske en udvikling, men det er også vigtigt, at vi sørger for, at tingene i vor folkeskole, på vore universiteter og overalt, hvor der undervises, er i harmoni med, hvordan almindelige men-

[Schlüter.]

nesker føler det er naturligt at tingene for-
mer sig.

Jeg slutter med dette emne, som ikke er
økonomisk, fordi folketinget må gøre sig
klart, at det også har ansvaret for udvik-
lingstendenserne på disse store og vigtige
områder.

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg føler trang til at begynde med den
allervigtigste ting først. Den allervigtigste
ting er Danmarks fortsatte medlemskab af
Fællesskaberne. Vi havde i går fornøjelsen at
se nogle demonstrationer rundt omkring i
landet, og det var en fornøjelse, fordi disse
demonstrationer var en kraftig demonstra-
tion af nogle mennesker, der gerne ville bede
om undskyldning for, hvad de forsøgte at
bilde vælgerne ind foran folkeafstemningen.
Da søgte man nemlig at bilde vælgerne ind,
at nu blev der taget et afgørende skridt,
som aldrig kunne gøres om igen. Var Dan-
mark først kommet ind i EF, så var der
aldrig mulighed for at komme ud igen. I
går demonstrerede de samme mennesker for
at få Danmark ud igen. Det kan man kalde
logik, så det batter noget, og det er da rart
at se mange mennesker være så logiske.

Samtidig er der grund til at lykønske EF,
der netop på 2 års dagen for vor indtræden
— hvor meget det så har bidraget, det kan vi
jo diskutere — er nået frem til en ordening
på et område, der altid har været det mest
kritiske, nemlig landbrugsordningernes om-
råde. Jeg vil da gerne complimentere de
danske forhandlere med, at de har klaret
sig godt, og at de har været med til at nå
frem til en løsning, som, desværre for jour-
nalister, tog gassen af den kriseballon, som
man sædvanligvis puster op, hver gang der
er lidt kraftig diskussion i EF.

Centrum-demokraterne har for nylig taget
konsekvensen af, at det øjensynligt er lyk-
kedes modstanderne at vildlede befolkning-
en om EF og EFs virkninger. Centrum-
demokraterne har inviteret en række partier,
som vi formoder har samme holdning, som
vi har, til at lave et fremstød, ikke et propa-
gandafremstød, men et oplysningsfrem-
stød, ikke noget mildt og rart visse-vasse,
hvor man tager hensyn til alle mulige hold-
ninger i alle mulige partier, men en klar
stillingtagen for tilslutning til EF. Jeg håber

at såvel partier som erhvervsorganisationer
og andre foreninger vil være med til at
bringe de sager på plads. Vi skal ikke lade
os rende over ende, hverken af demonstra-
tioner eller af fuldstændig vildledende og
urigtige oplysninger om Danmarks medlem-
skab.

Og så til det foreliggende: regeringens er-
klæring om rigets stilling og hvordan vi nu
skal forvente det skal være i den kommende
tid. Jeg synes, det er fortrinligt, at stats-
ministeren har holdt sin tale netop i den
form, hvori den er holdt. Jeg synes navnlig,
det vil være fortrinligt, hvis vi fra nu af og
fremefter må blive forskånet for enhver an-
tydning af, at der skal være valg. Det
skadede hele året igennem gang på gang.
Jeg håber, vi skal blive fritaget for det.

Det fremgår af regeringens erklæring, at
det er ikke venstrepolitik, man fremlægger.
Og det er klogt. For valget den 4. december
talte ikke om, at det var venstrepolitik, der
skulle føres her i landet. Og når centrum-
demokraterne pegede på en regering med hr.
Poul Hartling i spidsen, så var det ikke
venstrepolitik, vi ventede, men det var en
politik, folketingets partier var samlet om,
og det har regeringen også gennemført i
mange tilfælde.

Måske ønsker centrum-demokraterne at
føre lidt venstrepolitik. Centrum-demokra-
terne har forgæves appelleret til forståelse
hos en række partier for, at der er for lidt
opsparingsvirkning i det forlig, vi har gen-
nemført. Der er ikke meget, der fremmer
den private opsparing. Centrum-demokra-
terne ønsker at genfremsætte sit forslag om,
at der skal være en belønning til de menne-
sker, der tjener ekstra og sparer en del af
denne ekstra indkomst op. Det forslag vil vi
snarest fremkomme med.

Centrum-demokraterne ønsker også spørgs-
målet om ejendomsskatter alvorligt behand-
let. Det er da klart, at der kan ikke komme
skattelettelse på ejendomsskatteområdet i
det år, som vi nu har aftalt betingelserne for.
Men centrum-demokraterne ønsker alle ejen-
domsskatter afviklet over 15 år, og vi ønsker
gerne dette spørgsmål behandlet samtidig
med spørgsmålet om, at man begrænser
rentefradragsretten, for vi synes, at de ting
hører helt sammen.

Arbejdsløshed vil naturligvis være hoved-
emnet i politisk-økonomisk udvalgs kom-

[Erhard Jakobsen.]

mende møder, og dér hører det hjemme, ikke her i salen. Hr. Kjeld Olesen har så fuldstændig ret, når han om det, regeringen har sagt om det, siger: der skal mere til. Men så kan man over for det, hr. Kjeld Olesen i dag sagde, sige: der skal meget, meget mere til, for de vage antydninger, der er kommet fra socialdemokratisk side, det er der da ingen, der indtil videre kan tage alvorligt. Om man har 13 punkter eller 15 punkter eller helhedsplaner eller taler om 40.000 boliger, det gør da hverken fra eller til. Jeg har før sagt det, jeg skal gentage det: det bliver vel ikke nemmere at leje dyre lejligheder i Holstebro ud, fordi man vedtager, at der skal bygges 40.000 flere boliger. Problemet ligger der jo i forvejen. Det er ikke skabt af denne regering, måske ikke engang af den forrige. Det er skabt gennem lang tid, og det afvikles ikke ved, at man stiller nogle punkter op og udsteder nogle proklamationer om, hvad der skal gøres.

Må jeg i al beskedenhed give et bidrag fra centrum-demokraterne. Vi har gjort det nogle gange, men ingen gider høre på det, og det er der jo ikke noget at gøre ved; nu kommer det som lovforslag, så er man nødt til at høre på det. Vi kommer med vort lovforslag om, at parcelhusejernes fradrag for vedligeholdelse og reparationer forhøjes til 10.000 kr., når det vel at mærke kan dokumenteres, at pengene er brugt til vedligeholdelse og reparationer, eventuelt isolation taget med også. Nu kommer lovforslaget, og så vil folketingets partier få lejlighed til at udtale sig om, hvori det dårlige i denne idé ligger, for jeg har meget svært ved at se, at der er nogen som helst dårlig idé i det.

Jeg vil i den anledning gerne spørge boligministeren: hvor stor en del af byggearbejderne — altså malere, tømrere, snedkere, murere osv. — er beskæftiget i dag ved reparations- og vedligeholdelsesarbejder? Og er det ikke rigtigt, at før i tiden har en langt, langt større del været beskæftiget ved sådanne arbejder? Det sidste spørgsmål er naturligvis motiveret med, at hvis det har været sådan før, så kan det blive sådan igen. Min tanke med det og mit partis tanke med det er, at der er ingen rimelighed i, at faglærte murere, tømrere, snedkere og malere pludselig skulle gå over som fabrikarbejdere et eller andet sted. De skal naturligvis blive

i deres fag, for der er alt for dårligt vedligeholdt i Danmark. Både udlejningslejligheder og parcelhuse er alt for dårligt vedligeholdt, og derfor er der brug for en indsats af folk, der kan deres fag, og det er det, vi gerne vil opmuntre til.

Lige et par ord om skattelettelserne. Det er minsandten blevet en vane at fortælle folk, at de ingen skattelettelse får. Hvad er det for noget forfærdeligt vrøvl? Ja, folk vil selv kunne overbevise sig om, hvad det er for noget vrøvl, nemlig når de får deres skattekort, og når de den første uge eller første måned i det nye år konstaterer, hvad der er trukket fra i forhold til, hvad der blev trukket fra før. Der er grund til at understrege, at det er en skattelettelse, og den er helt reel. At den ikke er stor nok, det beklager vi også. Det var ikke vores skyld, at momsforhøjelsen ikke blev gennemført; vi var dem, der først arbejdede for den. Havde alle partier, der inderst inde var enige, fra starten ført deres kampagne for momsforhøjelsen lige så kraftigt, som vi gjorde det, så havde det ikke været nødvendigt at trække forslaget tilbage. Men lad nu det ligge, momsens skal nok komme, ikke i denne omgang, for nu ligger tingene fast for et år, men der er ikke tvivl om, at momsforhøjelsen bliver gennemført af dette folketing inden for en overskuelig fremtid.

Må jeg bare ganske kort om fremskridtspartiets agitation på dette punkt sige, at det er faktisk noget af det groveste, man kan stilles over for. Det er at vende tingene fuldstændig på hovedet at påstå, at det ville have gavnet vores eksportvirksomhed osv., hvis man havde fritaget nogle flere folkepensionister for at betale skat. Hvor kan man stå og påstå sådan noget fra folketingets talerstol? Det er da stemmekøb, så det batter noget. Vi ønsker alle sammen det bedste for folkepensionisterne, men jeg kender også lidt til den vælgergruppe, og jeg ved, der er ingen folkepensionist, der bryder sig om at vide, at hun eller han skal have skattelettelse på bekostning af en jord- og betonarbejder med 3 børn, der til gengæld kommer til at betale mere i skat. Hvis fremskridtspartiet ville have stemt for momsen, så kunne man have hjulpet både folkepensionisten og jord- og betonarbejderen. Det er jord- og betonarbejderen, der er i lavtlønsgruppen, det er ikke folkepensionis-

[Erhard Jakobsen.]

sten, for folkepensionisten er ikke i nogen løngruppe, folkepensionisten ligger uden for alt det. Lavtlønsgrupperne, det er folk med 45.000-50.000 kr. i indkomst; det er dem, der var god grund til at prøve på at hjælpe, og det er altså også det, man har gjort. Her kunne fremskridtspartiet virkelig have gavnnet skatteydere, der trænger til at blive gavnnet, hvis man ikke havde været i klemme, fordi man sidder i dette folketing i kraft af, at man har lovet vælgerne 60.000 kr. i bundfradrag. Det er grunden til, at der sidder så mange fra fremskridtspartiet, som der gør. Nu har alle opdaget, at det er svindel — politisk svindel skal man vist sige for ikke at risikere noget. Så klynger man sig i stedet for til 19.000 kr. Ja men det skal gøres helt klart for befolkningen, at når man kun har 7 mia. kr. at gøre godt med — og det er, hvad der kan blive flertal for — så kan man ikke give 19.000 kr. i bundfradrag uden at lave en knaldhård marginalskat, det vil sige at pålægge den mand, der tjener 5.000 kr. mere i 1974-75, en alvorlig skatteforøgelse.

En enkelt af fremskridtspartiets repræsentanter, en af de ikke helt ubetydelige, har i disse forhandlinger optrådt som en elefant i en porcelænsbutik, og det kan man beklage; ellers kunne der have været nået adskilleligt mere.

Om arbejdsmarkedet. Jeg er fuldstændig enig med hr. Schlüter i, hvad han sagde om, at folketingets væsentlige bidrag til en indkomstpølitik, det er netop de skattelettelser. Og så vil jeg i øvrigt anbefale, at folketingsmænd og andre, der udtaler sig politisk, i den kommende tid ganske simpelt tier stille med hensyn til arbejdsmarkedsforhold. Man kan kun gøre skade ved at snakke mere om det. Jeg føler mig fuldt rolig efter at have hørt referatet fra LOs møde i går; jeg føler mig fuldstændig rolig for, at de folk, der har Thomas Niensens indstilling, til fulde forstår, hvilket ansvar de har. LOs ansvarlige ledere vil få det hårdt nok i den kommende tid — ikke mindst hjulpet ivrigt af et par medlemmer af dette høje ting, det er der ikke tvivl om. Jeg tror, vi alle sammen gør klogt i at bakke LOs ledelse kraftigt op i forsøget på at koncentrere, hvad der skal ske, omkring at hjælpe dem, der har det dårligst. Det er en indstilling, vi

allesammen må sætte højt, må værdsætte, og så tror jeg nok, vi skal lade arbejdsmarkedets parter have fred. Én ting først og fremmest: snak ikke om dyrtidsportioner. Det er nemlig ikke et spørgsmål, der er så ligetil. Dyrtidsportioner hænger sammen med 2-årige overenskomster, og jeg gad se den danske erhvervsdrivende, der ønsker at afskaffe de 2-årige overenskomster. Det er der andre, der ønsker, men vist ikke de erhvervsdrivende. Lad arbejdsmarkedet have fred, det er dem, der i første række får det store drøn, der skal igennem, det skal vi nok ikke blande os videre i.

Må jeg slutte med en tak til kulturministeren, fordi vi fik en radiodebat herinde. Denne radiodebat har givet enorme resultater. Det nye radiatoråd er af mange grunde helt anderledes end tidligere, og medarbejdere i Danmarks radio ved nu, hvad klokken er slået, og er begyndt at rette sig efter det.

Må jeg bebude endnu et lovforslag. Centrum-demokraterne ønsker at komme med et lovforslag om, at vi straks ændrer styrelsesloven. Det må være slut med, at det er de studerende, der bestemmer, hvem der skal være lærere, og hvilke bøger der skal læses, det må være slut.

Endelig et lille ord ud af huset. Jeg opfordrer alle forældre, der har børn i skole, til at se meget nøje efter, hvad det er for bøger, deres lærere giver børnene med hjem. Der er i den seneste tid kommet de besynderligste skrifter på markedet lavet af Røde Hane og Røde Vejrhane og jeg ved ikke hvad — eller Røde Vejrmølle, nej, det er vist noget andet. Det er fuldstændig urimeligt, som man i øjeblikket prøver at indoktrinere børn med antikapitalistiske og antiimperialistiske og anti-Lions skrifter, og det vil man gud hjælpe mig kalde for skolelitteratur. Det er forældrene der bestemmer det. Jeg opfordrer alle forældre til at se meget nøje efter, hvad det er lærerne fortæller deres børn i skolen, og hvad det er for ting, de giver dem med hjem. Også på det område vil centrum-demokraterne lade høre fra sig.

Gert Petersen (SF):

Hvis vi skal ud i en almindelig censur af skolebøger, vil jeg da gerne benytte lejligheden til at opfordre forældrene til at sikre sig, at deres børn ikke bliver indoktrineret med alle mulige imperialistiske og kapitali-

[Gert Petersen.]

stiske og borgerlige og Erhard Jakobsenske lærdomme igennem skolebøgerne. Det har der igennem et par hundrede år været tendens til, det har endda været den vigtigste tendens i skolebøgerne, og jeg synes, det er godt, hvis den tendens er ved at ophøre. Jeg håber og er sikker på, at mange forældre vil bidrage hertil.

Regeringen overlevede altså krisen omkring skatteforliget, og nu kan vi så vente os et lærestykke i ægte borgerlig politik. Arbejdsløsheden vil tage til, regeringens modforholdsregler er for beskedne, og de kommer for sent. Man vidste allerede i foråret, hvor det bar hen, men forholdt sig passiv. Tvangssparing og boligforlig gjorde ondt værre. Det var dybt beklageligt, at socialdemokratiet bidrog hertil. Måske var det årsagen til, at socialdemokratiet var bange for valg forgangen fredag; man vil have lagt tid mellem denne håndlangertjeneste og valgets udskrivelse.

Skattelettelserne er falske. De modsvars af voksende kommune- og amtsskatter, fordi staten vælter byrder over på kommuner og amter, og af betydelige sociale nedskæringer, der især rammer familier med børn og ungdommen i det hele taget. Visse grupper kan glæde sig over skattelettelserne, nemlig de i forvejen bedst stillede. For resten af befolkningen er der tale om en bet.

Derfor er det helt utilladeligt at bruge disse falske skattelettelser som argument for indkomstpøolitik eller tilbageholdenhed fra fagbevægelsens side under overenskomstforhandlingerne. Arbejdere og lønmodtagere må notere meget store indtægtstab i de sidste 2 år som følge af voksende skattetryk og forrygende prisstigninger, mens der samtidig er andre grupper, der har beriget og beriger sig, først og fremmest jord- og grundspekulanter, som profiterer på den enorme værditilvækst i jord og fast ejendom. Så længe der ikke er rørt ved inflationsgevinster, ved nulindkomster osv., så længe der ikke er nogen kontrol med rente- og kapitalindtægter, så vil arbejderne blive bet, og de bliver dobbelt bet, hvis de lader sig lokke til tilbageholdenhed under de tilstundende overenskomstforhandling.

Vi advarer fra socialistisk folkepartis side regering og folketing mod at gribe ind i overenskomstafslutningen. I 1956, da en social-

demokratisk regering gjorde det, udløste det de mest omfattende modaktioner i mands minde i form af en generalstrejke. I 1963 lykkedes det godt nok en socialdemokratisk-radikal regering at køre en såkaldt helheds-løsning igennem, men jeg tror, tiden er løbet fra den slags. Dertil er den eksisterende til-lidskløft mellem dette hus og resten af be-folkningen, først og fremmest arbejderklas-sen, alt for stor i dag. Forsøger man noget lignende i dag, så tror jeg, resultatet bliver som i 1956.

Hvad skal der gøres? Vi har adskillige gode råd, også til regeringen, men vi skjuler ikke vores beklagelse over, at det er denne regering, vi skal adressere vore gode råd til, for den vil med sikkerhed ikke føre dem ud i livet. Regeringen burde være gået af, da det var klart, at der ikke var noget faktisk flertal for den såkaldte skatte- og spare-reform. At den blev siddende under disse omstændigheder er med til at undergrave tilliden til folkestyret.

Men ellers: Hvad bør der gøres?

Arbejdsløsheden kommer dels udefra, for hele det kapitalistiske system er kriseram-t, men den er skærpet som følge af regeringens politik, og den kan afhjælpes ved en anden politik. Reelle skattelettelser i størrelses-ordenen en halv snes milliarder kroner, hverken baseret på momsforhøjelse eller asociale nedskæringer, men på en skærpet ligning, på kontrol med kapital- og erhvervs-indkomster og besparelser på budgettet. Her er det os ubegribeligt, at militæret skal fredes, hver gang der skal spares. Vi mener tværtimod, at det var her, man kunne sætte ind.

Dernæst: også SF er villig til at støtte industrien med øgede statsbevillinger og kraftig forhøjelse af kreditloftet, men så må det offentlige sammen med lønmodtagerne selv kontrollere, at midlerne virkelig går til beskæftigelsesfremmende foranstaltninger og ikke bare ledes over i inflationssektorerne, hvor forrentningen er højest.

Videre: en bedre finansieringsordning for boligbyggeriet og opretholdelse af den gamle kvota, 13.000 sociale boliger, i stedet for reduktionen til 8.000 i henhold til det nye boligforlig. Afskaffelse af 5 pct.s reglen for kommunerne og igangsættelse af reparations- og isoleringsarbejder i stor stil.

Og endelig: omgående igangsættelse af

[Gert Petersen.]

offentlige projekter dér, hvor arbejdsløsheden er særlig stor. Forligspartiernes nedskæring af anlægsbudgettet med 800 mill. kr. er aldeles uacceptabel.

Hvad skattepolitikken angår, ja, så er der, både fordi skattebyrden er urimeligt stor og på grund af arbejdsløsheden, brug for en nedsættelse af statsskatterne med en halv snes milliarder kroner. Og med den skala, som socialistisk folkeparti havde foreslået, ville det have betydet en årlig statsskat for en gennemsnitlig arbejderindkomst på ca. 65.000 kr. i 1975 på ca. 7.500 kr. Vi har stillet konkrete og realistiske forslag til, hvordan en sådan skattelettelse kunne være finansieret og fortsat kan finansieres, og vi vil i det kommende år vende tilbage til disse forslag.

Hvad de sociale problemer angår, ja, så oplever vi, at i en situation, hvor de sociale problemer skærpes alvorligt på grund af arbejdsløsheden, så vil regeringen forringe den sociale lovgivning både ved direkte nedskæringer på børnetilskud, mejeritilskud osv. og ved administrative forringelser. Her tænker jeg f. eks. på, at man nu vil vanskeliggøre adgangen til at anke i sociale sager — et skridt, som vi vil sætte os meget kraftigt imod.

Der er tværtimod brug for en drastisk nedsættelse af den alder, der giver adgang til folkepension. Vi mener, man bør gå ned til 60 år. Vi er overbevist om, at forholdsvis få vil benytte sig af muligheden, så landet går ikke fallit af den grund, men de, der vil gøre det, vil være folk, der virkelig er slidt op og har behov for overgang til pension, og som ikke først skal igennem ydmygende ansøgninger og hele den bureaukratiske mølle med lægeundersøgelser osv., som tilfældet er ved førtidspension.

Det må også gøres lettere for unge, der først lige er begyndt i arbejdslivet, at opnå arbejdsløshedsunderstøttelse. Det er netop disse to kategorier, de ældste og de yngste, som rammes hårdest af den massearbejdsløshed, vi nu står over for.

Vi bør have fuld dækning for tabt arbejdsfortjeneste ved arbejdsløshed for almindelige lønmodtagere. Hundre tusinder af mennesker har sat sig for udgifter frem i tiden i tillid til, at samfundet — i overensstemmelse med en målsætningserklæring i

grundloven — havde sikret dem arbejde. Nu skuffes de i deres forventninger, ofte med helt katastrofale følger, og det er ikke deres egen skyld. Derfor kræver vi fuld dækning for tabt arbejdsfortjeneste, og indtil det er gennemført, at det offentlige skrider ind og sikrer, at ingen jages fra hus og hjem på grund af arbejdsløshed.

Man skal ikke komme og fortælle, at det har vi ikke råd til. Det er klart, at det vil koste noget, men det er et spørgsmål om, hvordan man vil prioritere udgifterne: om man vil prioritere sikring af beskæftigelsen, sikring af den enkelte lønmodtager absolut højest. Hvis man vil det, så må der være råd til disse foranstaltninger.

Det klogeste ville naturligvis være, om man gik i gang med at afskaffe selve det kapitalistiske system, som er alle ulykkernes rod. Men det får vi jo hverken den nuværende regering eller det nuværende folketingsflertal med til. Derfor bliver der indtil videre ikke tale om andet end lapperier, og tilmed nogle ganske elendige lapper.

Statsministeren sagde i fjernsynet, at han ikke engang vil overveje en ØD-lovgivning. Nej, det havde jeg heller ikke ventet. Det er egentlig mere mærkværdigt, at her rører vi ved et punkt, hvor statsministeren og hr. Knud Jespersen er enige — så vidt jeg da har forstået det; jeg håber, at den enighed snart må ophøre, ikke ved, at statsministeren skifter mening, men ved at hr. Knud Jespersen skifter mening. For det virkelige svar på den nuværende situation, både den øjeblikkelige krise og de langsigtede skadevirkninger, som strukturen i dette land forvolder, hedder nemlig efter vores opfattelse: industrielt demokrati, økonomisk demokrati og planøkonomi eller styring af kapital og ressourcer.

Vi ved godt, at industrien er ramt af en krise, og at det kniber med at få råd til nye investeringer, men socialistisk folkeparti vil ikke være med til at skaffe midler til nyinvesteringer på kapitalens betingelser, bl. a. gennem den indkomstpolitik, der fables om fra tid til anden. Skal der skaffes midler, og det skal der, så skal det være på deres præmisser, som selv udøver den produktive indsats: arbejderne, teknikerne, funktionærerne. Og her kommer nye ledelses- og ejendomsformer ind i billedet.

For det første demokrati på arbejds-

[Gert Petersen.]

pladsen. Arbejderne må direkte eller gennem deres umiddelbart valgte repræsentanter have indflydelse på alle beslutninger om arbejdets ledelse og fordeling, og dette demokrati skal ikke købes gennem folkeaktier eller certifikater, det er en ret, arbejderne må have, og som hidtil har været dem forholdt.

Der næst må vi have demokrati i de økonomiske forhold, for selv det bedste arbejdspladسدemokrati kan ikke hindre, at virksomheden sælges eller lukkes for næsen af arbejderne. Derfor må de, der er beskæftiget i virksomheden, have ret til en stadig voksende andel af den merværdi, som de alene skaber, og som derefter må udgøre lønmodtagernes kollektive ejendom, deres fællesjede del af virksomheden. Jævnsides hermed må der opbygges en central fond, som ejes og bestyres af arbejderne selv gennem direkte valg til ledelsen. Det er det eneste mulige modstykke i dag til de enorme kapitalconcentrationer, som de multinationale selskaber bygger op.

Endelig må vi have plan i det økonomiske liv. Man taler så meget om at planlægge indkomster og tænker på lønindkomsterne. Hvad med at planlægge investeringer og ressourceforbrug? Det var der nok mere brug for.

Arbejdspladسدemokrati, økonomisk demokrati og planlægning af den økonomiske udvikling, det er svaret på den udfordring, vi står over for. Men det er svar, som smager af socialisme, og som, hvis det gennemføres, vil give folk appetit på mere socialisme, og derfor oplever vi modstanden.

Gennemførelsen vanskeliggøres selvsagt også af Danmarks medlemskab af fællesmarkedet, som baner vej for et såkaldt frit kapital- og arbejdsmarked. Også af den grund vil SF, at Danmark skal forlade den fallerede, men stadig generende butik, som fællesmarkedet er. Der er også mange andre grunde hertil. Men jeg skal her nøjes med at komme ind på en enkelt side af de mange problemer, der knytter sig til fællesmarkedet, nemlig truslen mod demokratiet.

Vi vidste i forvejen, at fællesmarkedet var et bureaukratisk og udemokratisk monstrum, og derfor søgte vi at opbygge en hjemlig demokratisk kontrol af fællesmarkedet gennem folketingets markedsudvalg. Nu har

vi i adskillige tilfælde måttet notere, at denne demokratiske kontrol har svigtet. To af tilfældene var særligt grelle.

Sidste år, under den forrige regering, vedtog ministerrådet nogle regler for forsikringslovgivningen, som man aldeles ikke havde taget stilling til i det danske markedsudvalg. Og med ét skulle det danske folketing føre disse regler ud i livet, hvad enten man brød sig om det eller ej.

Nu har udenrigsministeren igen bag ryggen af den demokratiske kontrolinstans accepteret en beslutning om, at fællesmarkedet skal repræsenteres i De Forenede Nationer ved en observatør. Man kan diskutere, om det er en stor eller lille beslutning, og man kan henholde sig til, at der til sidst blev et flertal i markedsudvalget for beslutningen. Men hvis dette var en lille beslutning, hvor galt bliver det så ikke, når det samme sker, og det drejer sig om en stor beslutning? Og er det ikke ligegyldigt, at der til sidst blev stablet et flertal på benene i markedsudvalget, når der hverken var mindretal eller flertal, da beslutningen reelt og formelt blev tiltrådt, fordi sagen simpelt hen ikke var drøftet i markedsudvalget?

For det første var der rent faktisk ikke tale om nogen lille beslutning, og for det andet ville en pludselig dansk afvigelse fra den oprindelige beslutning have fremkaldt så iøjnefaldende international skandale, at et, skal vi sige normalt flertal herhjemme aldrig ville vove andet end at give beslutningen det blå stempel bagefter.

Det er meget mildt sagt, når jeg siger, at vi føler os yderst utrygge ved den fremgangsmåde, man her har anvendt, og som altså ikke engang er anvendt for første gang. Vi oplever, hvordan folketinget og dermed befolkningen i stigende grad sættes ud af spillet. Det ville være meget fristende allerede ved denne lejlighed at foranledige en udtalelse fra folketinget gennem et dagsordensforslag om den optræden, som udenrigsministeren her har udvist, den praksis, der her er anlagt. Nu har jeg forstået, at socialdemokratiet har indleveret en forespørgsel specielt om markedspolitikken og om udenrigsministerens adfærd; derfor kan jeg af finde mig med, at vi vender tilbage til denne sag, når denne forespørgsel kommer til behandling, men jeg vil meget stærkt henstille, at det sker så snart som overhovedet

[Gert Petersen.]

muligt, for det er ikke praktisk, og det er heller ikke moralsk rigtigt, at problemet om, hvorvidt dette ting har tillid til landets udenrigsminister, er noget, som sådan skal hænge og svæve i længere tid. Det må afgøres snarest muligt af hensyn til alle parter.

Alt i alt kunne jeg selvfølgelig godt sige til regeringen, at jeg vil ønske den held og lykke, for det er jo trods alt den eneste regering, vi har her i Danmark, og under alle omstændigheder så har det, den gør, den største betydning for alle borgere i dette land. Men den bedste lykke, der kunne times det danske folk, det bedste, regeringen kunne gøre, det var dog, at den tog sit gode tøj og gik, og det skal så være mit afsluttende ønske for den, at vi slipper af med den i det kommende folketingsår.

Jens Møller (KrF):

Statsministerens åbningstale i forgårs var jo på mange måder en positiv tale, en tale, der fremsatte en målsætning for Danmarks økonomi, som det vil være meget svært at være uenig i. Der var taget hensyn til en sanering af økonomien, til en afhjælpning af ledigheden på arbejdsmarkedet og alle disse meget vigtige problemer, som vi alle sammen ønsker at arbejde med på samme måde stort set. Men problemerne vil selvfølgelig komme den dag, vi skal til at finde, hvilke midler der så skal bruges for at nå frem til disse mål. Men jeg kan allerede nu tilsige, at kristeligt folkeparti vil gå ind i et positivt samarbejde om at nå disse mål, ligesom vi hidtil har prøvet på at arbejde positivt sammen i mange sammenhænge i dette ting.

Men jeg må på den anden side sige, at der var mange ting, jeg savnede i statsministerens åbningstale. Nu kan man naturligvis ikke have alt med i sådan en tale, og det er muligt, at nogle af de ting, jeg savnede, alligevel har stået mellem linjerne, men så vil det jo kun være glædeligt, hvis det er tilfældet. Nogle af dem synes jeg nu er ting, der må prioriteres så højt, at de burde have været med. Men jeg kan så sige, at på de områder, hvor vi har savnet initiativer i talen, vil vi tage initiativerne i den kommende tid og håbe på, at det kan lykkes ad den vej at få noget igennem.

Sagen er jo den, at statsministerens tale stort set kun drejede sig om økonomi og

tekniske ting. Vi mener, at der er mange andre ting inden for dansk politik, der er mindst lige så vigtige, og som derfor også må løses og må løses snart og rigtigt.

Jeg kan nævne nogle af de forslag, vi allerede fremsatte i sidste samling, men ikke fik færdigbehandlet; dem vil vi gerne genfremsætte. Det gælder f. eks. spørgsmålet om, at de mennesker, der ønsker at være fri for pornografi, kan blive fri for det, f. eks. spørgsmålet om beskyttelsen af den enkelte over for overgreb og misbrug og tilsvining fra visse dele af pressen, spørgsmålet om at få cirkulæret om hashbesiddelse bragt i overensstemmelse med loven, så det bliver forbudt at besidde hash, spørgsmålet om afskaffelse af skat på folkepensionen, spørgsmålet om seksualundervisningen i skolerne bør gøres frivillig. Men ud over disse ting har vi en række nye ting, som vi gerne ser gennemført, og som vi savnede i statsministerens indledningstale, bl. a. en revision af land- og byzonenloven, som vi mener i mange tilfælde virker helt urimelig. Det er måske tit og ofte den fortolkning, man giver det rundt omkring, der får den til at virke sådan, men så må det præciseres i loven, hvordan den skal forstås, så den kan virke mere rimelig, end den gør i dag.

Der er også spørgsmålet om beskatning af produktionsmidler; nogle erhverv er jo udsat for en beskatning af deres produktionsmidler, som andre erhverv ikke er. Det kan ikke være rimeligt, og dér vil vi gerne tage initiativ til at prøve at få denne ekstra beskatning nedsat eller helst afskaffet. Jeg tænker f. eks. på skat på produktionsjord, jeg tænker på en ting som den ekstra vægtafgift på hyrevogne og den slags diskriminerende afgifter.

Men så er der spørgsmålet om det, vi plejer at kalde statshoveriet; det er det, at erhvervslivet gratis skal sidde og arbejde med momsregnskaber, ATP, kildeskat osv. Dér vil vi prøve på, om vi kan komme igennem med en kompensation til erhvervene for dette arbejde. Der er også enkelte områder inden for vort erhvervsliv, der har vanskelige kår på forskellige måder, og som har nogle ønsker, som kan opfyldes, uden at det behøver at koste noget videre. Jeg kan ikke se, hvorfor vi ikke skulle gennemføre det. Som eksempel kan jeg nævne sådan en ting, som at fiskerne rundt omkring i vort land

[Jens Møller.]

ønsker at få fiskeauktionerne, der i øjeblikket er statsdrevne, overført under deres organisationer. Det synes vi ville være en udmærket idé, når de nu selv ønsker det.

Så er der spørgsmålet om organisationsfrihed herhjemme, eller vi kan sige den frie og lige adgang til erhverv, som jo er grundlovssikret. Den mener vi på mange måder er truet i dag; også her vil vi prøve på at tage et initiativ.

Med hensyn til skatterne har vi jo nu fået en skatteomlægning og en mindre skattelettelse. Det blev ikke det, regeringen hidtil havde tænkt sig, det blev en mindre løsning, men selv det, regeringen havde tænkt sig, var i virkeligheden kun lapperier på det system, vi hidtil har kørt med, et system, der jo på mange måder har spillet fallit. Vi mener derfor, det er på tide, at der bliver nedsat en tværpolitisk parlamentarisk kommission til på lidt længere sigt at undersøge mulighederne for et nyt skattesystem. Det har man gjort i England og andre steder, og jeg mener, vi bør gøre det her også. Der foreligger allerede forslag til en sådan skattereform fra enkelte partier, og jeg kan sige, at vi i kristeligt folkeparti også har et sådant forslag, der er færdigbearbejdet, og som vil blive offentliggjort en af de første dage. Vi mener, at man bør nedsette en sådan skattekommission, der kan behandle disse forslag og andre forslag, undersøge, hvad man arbejder med i udlandet, og så komme med en indstilling til dette ting om en virkelig revision af vort skattesystem.

Men der er også mange andre områder, hvor vi vil prøve på at tage disse initiativer. Jeg kan nævne spørgsmålet om de handicappede, vores invalidepensionister osv., der mange gange føler sig sat uden for samfundet. Vi mener, der bør gives mulighed for, at de kan få erhvervsarbejde, og så må det offentlige betale den del af deres løn, som er nødvendig, fordi de ikke kan udfylde et helt job, et helt arbejde.

Retssikkerheden herhjemme trænger også til at styrkes, og det betyder bl. a., at vi må

have en rationalisering af politiets arbejde og en styrkelse af mandskabet, sådan at vi kan hindre, at forbrydelser sker, så langt det er muligt.

Vi har allerede fra begyndelsen, da vi kom herind, bebudet, at vi ville komme med et lovforslag angående svangerskabsafbrydelse, hvorefter det ikke længere skulle være muligt at få foretaget svangerskabsafbrydelse af økonomiske grunde. Dette lovforslag vil komme i denne samling sammen med nogle andre følgelove i spørgsmålet om sociale forhold, sociale hjælpeforanstaltninger til de kvinder, der kommer i vanskeligheder, en ændring af adoptionsloven og forskellige andre ting, som er nødvendige.

Vi mener også, at styrelsesloven bør ændres, sådan at man kan hindre, at ekstreme grupper af den ene eller anden slags kan tage magten inden for de enkelte fakulteter eller inden for et universitet i sin helhed.

De mindre samfunds problemer rundt omkring er ved at være meget store. Her vil vi også ønske, at der bliver taget nogle initiativer, og hvis ikke andre gør det, vil vi gøre det. Jeg tænker f. eks. på de mindre ø-samfund rundt omkring, der kan have store problemer med skolesøgende børn, med transport til og fra øerne, med havneproblemer osv.

Visse kommuner har jo op til 2-3 havne, og det kan være vanskeligt for dem at holde dem ved lige på en rimelig måde.

Også problemet med de hjemmевærende forældre, hvor far eller mor bliver hjemme og passer børnene, medens de er små, mener vi bør løses på en rimelig måde, så det ikke skal koste dem for meget i indkomst og i levetid.

Folkeskolen har jo også problemer; der er særlig ét problem, som vi synes er væsentligt. Det er spørgsmålet om undervisning i kristendomskundskab, der ofte bliver ført på en ikke særlig heldig måde, fordi det ikke kan lade sig gøre at skaffe lærere, der ønsker undervisningen, og som har en positiv indstilling til det stof, de skal undervise i. Vi mener her, at folkeskoleloven bør laves om, sådan at det bliver muligt for forældrene at

[Jens Møller.]

få lærere også fra andre trossamfund end folkekirken til at undervise børnene, dersom man ønsker det på stedet.

Desuden vil vi selvfølgelig arbejde med på alle andre partiers forslag, efterhånden som de kommer. Vi vil arbejde med på dem og prøve at gøre vores indflydelse gældende i retning af at gøre dem socialt forsvarlige, gøre dem rationelle, så de ikke bliver dyrere end højst nødvendigt at administrere, og i det hele taget arbejde videre på den måde. Jeg kan nævne en enkelt ting: el-afgiften, der jo står i forliget, men som endnu ikke er færdigbehandlet, vil vi arbejde på at få så lille som muligt og få erstattet af andre afgifter, som der er åbnet mulighed for i forliget, hvis man kan opnå enighed om det. De fleste af disse ting er ikke noget, der vil koste store penge, men de steder, hvor det vil, vil vi naturligvis komme med forslag til besparelser eller til andre indtægter, som kan kompensere det, som det måtte koste.

Vi vil i den kommende samling love regeringen og de andre partier et godt og positivt samarbejde; vi håber, at mange andre vil gøre det samme, at man ligesom vil måske skrue tonen lidt ned i sin kritik, prøve på at være saglig og ikke forlange det umulige selv af en regering, man måske ikke så godt kan lide. Vi vil i hvert fald være med til et positivt samarbejde til gavn for vort land og vort folk.

Knud Jespersen (DKP):

Ja, jeg vil jo ikke starte med at misforstå hr. Jens Møllers bemærkninger om et positivt samarbejde til gavn for land og folk. Jeg forstår, det har ikke noget med vores nuværende indsamling af midler at gøre for at føre bevægelsen videre, der bl. a. skulle organisere lønmodtagere, sådan at de vidste noget om, hvilke rettigheder de havde, og appellere til de uddannelsessøgende om at stå fast på deres demokratiske rettigheder, fordi det jo er sådanne ting, der er truet.

Jeg skal prøve at sammenfatte nogle af vore betragtninger inden for den periode, vi er blevet enige om, nemlig de 15 minutter. Jeg synes, det står helt fast, at det ikke længere kan skjules, ej heller i denne sal, at hele kapitalismens system befinder sig i en omfattende og dybtgående krise. I alle de rige lande oplever vi stor arbejdsløshed, stigende

afsætningsvanskeligheder på hjemmemarkedet, medens flertallet på samme tid end ikke kan dække deres nøgne behov.

Det skal da også siges til statsministerens ros, at statsministeren ikke gjorde forsøg på at skjule, at der var en ganske alvorlig krise. Men når statsministeren siger, at hovedårsagen hertil er den energisituation, vi oplevede i begyndelsen af dette år, må jeg understrege, at det har intet med virkeligheden at gøre. Naturligvis havde den betydning, men det, vi står over for, er et resultat af en række kræfter, nemlig hovedmodsatningerne i selve kapitalismen, hvor man bygger på forskelsbehandling af menneskene, bygger på, at de få skal eje næsten alt og mange skal eje næsten ikke noget, men samtidig skal sørge for at holde konkurrenceevnen og produktionen højest muligt.

Den herskende klasse i alle de rige lande bestemmer, og det er dens profitter og bestemmelsesret, der skal ophæves. En politik, der ikke sigter derefter, har næppe muligheder for at gavne de mennesker, der skal leve af deres arbejde. Også af den grund er det en skændsel at søge såkaldte løsninger på kapitalismens krise gennem nye begrænsninger af befolkningens forbrug. Kapitalismen vil ad den vej kunne sende regningen til dem, der arbejder, forlænge sin eksistens, men ikke mildne luften for de mange, hvad den heller aldrig har påstået.

Forværringerne i det kapitalistiske Danmark har mange årsager, nogle skal nævnes nu. Det, at vi blev medlem af fællesmarkedet, har skabt uhyre vanskeligheder, det har gjort stillingen i Danmark endnu mere ulykkelig, fordi vi er blevet en magnet for alle krisefænomener, der optræder i denne kapitalistiske blok. Så kan man naturligvis sige, som det er sagt af forskellige ordførere, at det ville være gået meget værre, hvis vi var blevet uden for fællesmarkedet, og vi vil da gerne have en slags bevis herfor. Hvori bestod de forværringer? Er det værre for Schweiz, for Sverige, for Finland, for Norge? Nej, det er det ingenlunde, det er absolut ikke værre. Har stigningstakten i renteudgifter været lavere eller højere i disse lande? Den har været lavere. Har inflationen været mere voldsom i disse lande? Den har været lavere. Har forureningen, landbrugsproblemerne været af en karak-

[Knud Jespersen.]

ter, så man kan sige, at det, fællesmarkedet tilbyder os, klarer spørgsmålene? Overhovedet ikke.

Derfor vil jeg gerne benytte lejligheden til at sige til tilhængerne af fællesmarkedet: det går ikke, at I bare siger gang efter gang: ja men det ville være meget værre. Sådan har man jo sagt gennem de skiftende forlig, og hvis jeg ville bede statsministeren om at gå i dag, hvad han næppe vil, så ville han sige: det bliver meget værre, hvis vi ikke har en Hartling-regering. Dette er ingen argumentation, hverken fra statsministerens side eller fra andre tilhængere af fællesmarkedet og dets ulykker. Jeg forstår da godt vanetænkningen. Når man nu er kommet ind i den vane, at man faktisk skal tænke sammen med andre — og det kan somme tider være en behagelighed at have andre til at tænke for sig, i Bruxelles, eller hvor man ellers færdes i fællesmarkedet — og de siger, det er vældig godt det her, ja så er det nok bare danskerne i det lille land, der ikke har forstået det helt endnu.

Under den nuværende Harting-regering har man systematiseret en politik i kapitalens interesser, det er dens interesser, der sidder til højbords. De mange forlig, som statsministeren forleden pralede af, har forværret livet for den almindelige dansker. Det er blevet dyrere at bo, det er blevet dyrere at spise, det er blevet vanskeligere at få arbejde, det er blevet vanskeligere at få børnene under uddannelse, og det bliver endnu vanskeligere med den bukset, der venter os.

Hvad var motiveringen for denne politik eller rettere camouflagen? Det var, at vi brugte for meget, at rigets vanskeligheder skulle løses netop gennem en nedsættelse af forbruget. Sådan var det også med det sidste forlig, der som perspektiv har det mål at tage 7 mia kr. fra de svageste gennem nedskæringer, tage fra hele den arbejdende del af vort folk, tage fra folkepensionisterne og de uddannelsessøgende. En forbrugsbegrænsning på 7 mia kr. var, hvad der kunne opnås enighed om; det fortæller noget om sagligheden i regeringens politik. For 7 var ikke et magisk tal, det var det, man kunne blive enige om i fredagsklubben.

Vi er og vi var modstandere af disse nedskæringer, der vil skabe større arbejdsløshed.

Det kan man også læse i statsministerens tale: et dæmpet forbrug betyder flere arbejdsløse. Men derimod er vi tilhængere af indgreb og besparelser dér, hvor de findes, der kan bære byrderne. Ja, vi mener også, at det er nødvendigt og gavnligt at sætte ind mod de opsvulmende udgifter til militarismen.

Hvis jeg må have lov til bare at nævne en lille ting: vi diskuterer besparelser her uafbrudt, og hvad er resultaterne blevet? At de 4 mia kr., som militæret koster, nævnes næsten ikke. Det er op imod $\frac{1}{2}$ mill. kr. pr. time døgnnet rundt, det er 7.610 kr. pr. minut, og så kan man regne ud, hvad militæret bruger i den tid, vi taler herinde, eller 126 kr. pr. sekund. Men her vil man ikke diskutere, selv om det er døgnets 24 timer, der griber ind over for almindelige menneskers interesser.

Eller endnu værre: indgreb imod jordværdistigninger. Det er snart blevet et helligt og ukrænkeligt ord at tale om, jordværdistigninger, i det høje ting. På årsbasis nærmer vi os 120 mia kr. eller 10 mia kr. pr. måned. Hvad betyder det? Det betyder værdistigninger, som de, der ingen faste værdier har, er med til at betale, på 228.000 kr. pr. minut. I timen er det 13 mill. kr., og hvis man vil have det pr. sekund — det er ikke, fordi vi skal være detalilister — er vi oppe på 3.805 kr. Sådan er værdistigningerne, men har man tænkt på at gribe ind her? Nej, det har man ikke.

Men det viser jo, at Danmark er et rigt land. Det viser også, at vanskelighederne er skabt af en politik, der udpræget varetager den herskende klasses interesser. I år er vor nationalformue på 700 mia kr., næste år vil den være 100 mia kr. højere, altså en tilvækst på samme størrelse som en årsløn til samtlige danske lønmodtagere. Om vi nu udtrykte det i profit, så ved vi, at i 1972 udbetalte aktieselskaberne meget store udbytter, 94 aktieselskaber over 100 pct. i udbytte, heraf 10, som udbetalte over 1.000 pct. — ganske vist ret beskedne virksomheder — 17 over 500 pct. og 47 over 200 pct. i profitter. Har man tænkt på at gribe ind her? Har regeringen haft planer om bare et lille bitte skridt, om en engangsskat af disse stigninger? Overhovedet ikke, det er ikke med i disse planer til besparelser.

I år vil nationalproduktet stige med 26

[Klaud Jespersen.]

mia kr. og nå op på 210 mia kr. Det betyder udtrykt i tal, at arbejderne har arbejdet mere og bedre og fået mindre for det pr. produceret enhed. Alene årets første 8 måneder sammenlignet med dem i fjor viser en eksportstigning på 40 pct.; der har altså været arbejdet, slidt og skabt værdier i Danmark som ingen sinde.

Derfor er der ingen grund til at jamre over Danmarks rigdomme. Arbejdernes disponible indtægt er nemlig i samme periode faldet med 3 pct., og derfor burde man også sige, at man skulle holde sig fra deres overenskomstforhandlinger.

Men hvordan ser det så ud i den sociale sektor? Her oplever vi, at mens de faktiske leveomkostningers minimum er på ca. 20.000 kr., udbetales der kun omkring 12.000 kr. til en folkepensionist. Og så siger statsministeren i tv, at pensionisternes indtægt ikke skal forhøjes, kun med den af de samvirkende partier opreklamerede skattelettelse. Så ved folkepensionisterne, hvad de har at vente sig, hvis ikke de reagerer og virker sammen med dem, der vil en helt anden politik med reelle skattelettelser, og det vil sige, at folkepensionisterne ingen skat skal betale, men skal have reguleringer i takt med stigningerne.

Der kunne siges mange ting om regeringens forbrugsbegrænsende politik, men man kan ikke smelte kendsgerninger med venlige ord om, at man ikke regerer med arbejdsløsheden som middel. Det er jo det, man har gjort. Man har gjort 50.000 arbejdsløse, man truer med at gøre flere ledige, man sænker deres forbrug, man skaber frygt, og efter at have lavet en skatteskala erklærer man frimodigt, at nu er der ingen grund til at stille krav om lønforhøjelser, fordi det kan virke forstyrrende på beskæftigelsen. Mon ikke statsministeren skulle læse, hvad der står i indledningen til statsministerens tale og senere hen i afslutningen en gang til i alt fald. Der står nemlig, at sænker man forbruget, så sænker man beskæftigelsen; derfor har regeringen da også planer om, at den vil gøre et eller andet, men hvad det er eller andet er, det står straks lidt mere svævende.

Vi er principielt af den opfattelse, at retten til arbejde burde være grundlovs-sikret, og at ingen skal kunne fratages retten til at arbejde, uden at der ydes fuld erstat-

ning. Beskæftigelsen kan og skal sikres. Vi har udarbejdet et helt program for beskæftigelsen. I dette sætter vi en række aktuelle løsninger op til omgående fjernelse af arbejdsløsheden og med perspektivet at sikre alle retten til arbejde.

Hvad kan man tage fat på omgående? Ja, man kan tage fat på miljøvenlige foranstaltninger imod forurening og naturødeleggelse, endvidere med reparation og udbygning af statsinstitutionerne, hospitaler, åndssvageforsorgen m. m. Ansættelsesstoppet bør væk. Man kan nemlig ikke blive ved at fastholde dette, det vil skade de folk, der har brug for en ordentlig medicinsk behandling.

Og så er vi interesseret i, at man nu får projekterne til Storebæltsbroen stillet op. Vi har stillet forslag om, at man skal fjerne al moms på materialer til boligbyggeriet. Det vil betyde en billigørelse af dette byggeri på ca. 1 mia kr. og kan altså være omgående beskæftigelsesfremmende. Hvis man endvidere vil se på vores forslag i den tid, der kommer, om at få andel i naturgasforsyninger, vil det på den ene side billigøre energien, på den anden side nødvendiggøre, at man bygger et ledningsnet, der ikke kan rammes af kriser, og som i høj grad er miljøvenligt. Samtidig hermed vil tusinder af folk kunne få arbejde.

Og så må vi have den undergrundsbane i København. Nu er det længe nok, menne-skene har været plaget af dårlig kollektiv trafik, nu skal den kollektive trafik laves ordentlig, og det kan ske ret så hurtigt.

Man spørger ofte: ja men hvorfra vil man skaffe midlerne? Nu har jeg peget på nogle: fra jordspekulationsgevinsterne, fra oprustningen eller ved beskatning af gigantprofitterne, der noteres hos storkapitalen. Endvidere vil en omlægning væk fra fællesmarkedet betyde større afsætningsmuligheder, bedre betalingsbetingelser og større indtægter til Danmark. Importregulering kan også sikre indkøb, der er beskæftigelsesfremmende, og ikke som nu, hvor varer, vi ikke har brug for eller selv kan producere, påtvinges os udefra.

Naturligvis betragter vi hele problemet omkring beskæftigelsen som et resultat af den indtil nu førte politik. Også af den grund vil vore forslag i denne samling være båret af forsvaret for opnåede rettigheder, socialt

[Knud Jespersen]

og økonomisk, med målet at udvide forbruget.

Derfor vil vi gentage vore krav om momsens afskaffelse på mad og medicin, indførelse af et regulært, ærligt pristal og en bedre dyrtidsregulering såvel for de arbejdende som for pensionister og andre, der er underlagt social forsorg.

Statsministeren søger med den opreklamerede skattelov at gribe ind i overenskomstforhandlingerne. Indkomstpolitik uden lønforbedringer er det, regeringen vil. Nu skal man da vist passe på. Tiden tillader ikke, at jeg går i detaljer, men det nærmer sig jo trusler, hvor man siger: all right, så lad dem prøve derude på arbejdsmarkedet, men hvis ikke de vil lytte efter os, så skal vi komme efter dem og gribe ind. Man bør interessere sig for, at nok er vi et folkestyre valgt af folket, men vi skal ikke være over folket, men sammen med folket; derfor bør vi heller ikke lure på, at vi allerede nu kan presse forhandlinger igennem, der modsvarer dette flertals interesser, i det høje ting.

Jeg er sikker på, at med den situation, vi har haft, hvor prisstigningerne har været voldsomme, med arbejdsløshedens stigninger, vil forsøg på at få jeres politik båret af det, I kalder indkomstpolitik, men som i virkeligheden er lønftergiveness, af arbejdsgiverne blive opfattet som en håndsrækning, men af arbejderne som en provokation.

Poul Westergaard (DR):

Jeg vil gerne først takke statsministeren for tilsagnet om, at regeringen vil formidle et samarbejde med alle ansvarsbevidste partier i denne sal om at genskabe stabilitet og ligevægt i dansk økonomi og med en alvorlig indsats til fremme af beskæftigelsen som det første og det vigtigste.

Vi går ud fra, at statsministeren, når han bruger udtrykket ansvarsbevidste partier, ikke dermed kun mener partier, der er enige med eller vil slutte forlig med regeringspartiet i enhver sag. Mange politiske anskuelser er repræsenteret i dette ting, og det betragter vi som en styrke for folkestyret. Ansvarsbevidstheden hos partierne kan vel alene måles ved partiernes erkendelse af problemerne, ved deres vilje til at tage et medan-

svar for de nødvendige beslutninger og ved deres bestræbelser for at finde gode løsninger på problemerne. Det er næppe nok, hr. Kjeld Olesen, bare at spørge sig for.

Retsforbundet er enig med statsministeren i, at det opbrud, der er sket i det hidtil kendte mønster i den internationale økonomi og ganske særlig olieprisstigningerne og de faretruende tendenser til en genoplivelse af de nationale handelsrestriktioner, stiller os over for alvorlige udfordringer.

I de internationale samarbejdsorganer, hvor vi har indflydelse, må vi selvsagt virke for en styrkelse og en udbygning af den frie handel alle lande imellem og virke imod alle tendenser til nationalegoistiske eller regionalegoistiske beskyttelsesforanstaltninger, der jo kun tjener til at vælte de indre økonomiske vanskeligheder over på handelspartnerne. Den slags ting har altid forgiftet den internationale atmosfære.

Når den seneste internationale udvikling har betydet en speciel vanskelig situation for Danmark, er det jo, fordi Danmark stod svagt rustet til at imødegå en vending i de internationale konjunkturer. Det skyldes, at alle de fem gamle partier i fællesskab i mange år har ført en politik, der gennem offentligt overforbrug, overdrevent skattetryk og en laden-stå-til over for jordprisstigningerne har fået inflationen til at rulle stadig stærkere, til at løbe løbsk.

Egentlig burde det jo undre, at de forventelige resultater af en sådan politik: vigende konkurrenceevne, manglende evne til at klare de enorme gældsforpligtelser og voksende arbejdsløshed, først melder sig nu. Vi havde ærlig talt ventet dette resultat noget tidligere, og når det ikke er kommet før, må det nok skyldes, at de fleste af vore konkurrenter i en vis udstrækning begår de samme fejl.

Jeg føler mig overbevist om, at de helt urealistiske forventninger til EF-medlemskabet, som EF-politikerne gennem deres reklamer skabte i befolkningen for 2 år siden for at få folk til at stemme ja, var med til at undergrave vores økonomi og var med til at ødelægge mulighederne for at rette den op i tide. I dag kan enhver se, at der intet holdpunkt var for disse gyldne løfter. Der var intet reelt europæisk fællesskab at bygge på, og der var ingen europæisk solidaritet under oliekrisen.

[Poul Westergaard.]

Hovedhjørnestenen i Romtraktaten, den fælles landbrugspolitik, er i al sin tåbelighed den ene gang efter den anden ved at bryde sammen i overproduktion, i kontraktstridige eller traktatstridige nationale støtteordninger og i utilfredshed hos alle fællesmarkedets landbrugere. Og selv det valutasamarbejde inden for slangen, som statsministeren ved rette understregede betydningen af for Danmark, har jo meget lidt med EF at gøre, al den stund det nu kun omfatter Vesttyskland og 4 små lande, Benelux og Danmark, samt uden for EF Norge og Sverige. Det holder vel i øvrigt kun så længe, Tyskland kan og vil lade det holde.

Jeg konstaterer ikke disse ting for at være skadefro eller for at være bagklog. Heller ikke alle de forudsigelser, som vi EF-modstandere kom med før den 2. oktober 1972, er gået i opfyldelse endnu, selv om mange af dem er det. Vi er ganske rigtigt, hr. Arne Christiansen, ikke blevet oversvømmet af sydeuropæiske fremmedarbejdere, men der er jo heller ikke noget arbejde at få. Tyskerne har heller ikke opkøbt Danmarks jord, for den frie etableringsret er ikke gennemført endnu, og i øvrigt nærmer vore jordpriser sig jo nu det tyske niveau, udelukkende til glæde for den lille håndfuld storbesiddere herhjemme. Men skuffelsen over EF herhjemme i befolkningen vokser dag for dag, og den vokser med god grund, og flere og flere ser hen til, at vi en dag kan få en ny folkeafstemning, og den må komme.

Ikke mindst på den baggrund må jeg mene, at statsministerens udtalelse om, at EF-medlemskabet danner grundlag for meget væsentlige dele af vores, Danmarks, udenrigspolitik og vores økonomiske politik, må bero på en misforståelse. Når vi andre ved tidligere lejligheder har udtrykt bekymring for, at det let kan komme til at gå sådan, at væsentlige dele af vores udenrigs- og forsvarspolitik og vores økonomiske politik bliver EF-anliggender, så er vi blevet skarpt irrettesat og tilrettevist af EF-politikerne — og vi ønsker ikke, at EF skal have noget med disse ting at gøre. Men nu kommer statsministeren og siger noget ganske andet. Jeg synes, at dette kræver en nærmere forklaring, hr. statsminister.

Nu som før er det Danmark selv, der må klare sine økonomiske problemer, og vi me-

ner, at septemberforliget om begrænsninger i de offentlige udgifter og skattelettelser på 7 mia kr. i 1975 er en god begyndelse. Og vi er naturligvis parat til sammen med de øvrige 5 forligspartier og da helst også andre partier at tage fat på arbejdet med at realisere forligsaftalen og udforme de nærmere regler og fylde rammerne ud.

Med sikkerhed for skattelettelser på 4.000-5.000 kr. for de fleste almindelige arbejdsindkomster er der, også selv om der kommer mindre udgiftsstigninger ved bortfald af tilskud til piskefløde og smør og en vis regulering af børnetilskuddene, givet arbejdsmarkedets parter bedre muligheder end nogen sinde tidligere for selv at klare overenskomstforhandlingerne på en måde, som i alle parter interesse kan give erhvervslevet og arbejdspladserne overlevelsesmuligheder.

Men parterne på det private arbejdsmarked må så nok have sikkerhed for, at de ikke bliver rendt over ende af forhandlingerne med de offentligt ansatte både i stat og kommuner, og det er naturligvis i første omgang finansministerens ansvar. Jeg mener også, det vil være både rimeligt og hensigtsmæssigt, at finansministeren fjerner enhver tvivl, som måtte være opstået om, at en momsforhøjelse er helt og aldeles ude af billedet i den kommende overenskomstperiode.

Men septemberforliget er kun en begyndelse. Vi skal videre med en tiltrængt sanering af de offentlige udgifter, og der er stadig nok at tage fat på. Vi ser gerne, at samfundet f. eks. slipper for de udgifter og det ressourcespild, som følger af den nuværende militær-nægterordning, som jo er helt overflødig efter det seneste forsvarsforlig.

I øvrigt er der også inden for forsvarsforligets rammer uudnyttede muligheder for at begrænse det iøjnefaldende ressourcespild i forsvaret, som jo væsentligt følger af den alt for omfattende indkaldelse og uddannelse af værnepligtige. Forsvaret bør i langt højere grad benyttes sig af hvervede til deltidstjeneste og til rådighedstjeneste, folk, der kan passe et civilt arbejde eller en helt civil uddannelse, ved siden af at de udfylder en plads i forsvarsberedskabet. Opfyldelsen af vores forpligtelser i NATO er ikke kun et spørgsmål om at bruge så og så mange milliarder kroner, men i endnu højere grad et

[Poul Westergaard.]

spørgsmål om at præstere noget nyttigt og noget fornuftigt for pengene.

Vi går i den forbindelse ud fra, at regeringen i god tid før forsvarsforligets udløb i 1977 lægger op til debat om den fremtidige ordning, ellers vil vi da gerne lægge ud.

Vi mener også, at der er mange uudnyttede sparemuligheder i de meget omfattende erhvervsøkonomiske støtteordninger, hvoraf nogle er af tvivlsom værdi. Vi har noteret os, at denne tanke heller ikke er helt fremmed for socialdemokratiet.

I hele den offentlige tilskudsvirksomhed er der mange sparemuligheder på områder, der ikke kan betegnes som naturlige fællesanliggender, og der er behov for en særdeles kritisk gennemgang af alle de felter, hvor man uden fornuftig social begrundelse stiller ydelser til rådighed for befolkningen gratis eller til underbetaling, altså også til folk, der har råd til selv at betale. På den måde det foregår, skaber man kunstige behov, og det fører uundgåeligt til samfundsmæssigt ressource-spild.

Jeg vil gerne understrege — og det er for at retsforbundet ikke skal blive forvekslet med fremskridtspartiet — at retsforbundet naturligvis ønsker at værne om og sikre en god løsning af samfundets nødvendige fællesfunktioner og af hele det sociale trykghedssystem.

Jeg mener naturligvis ikke, sådan som fremskridtspartiets — eller nu hedder det vel fremskridtsbevægelsens — hr. Gede, at sygeplejersker, læger, DSB-portører, dommere og politibetjente og alle, som vi har i offentlig tjeneste, er uproduktive samfundsnyltere, der ikke selv tjener deres løn. Det er samfundsnyttige og produktive borgere, der ikke fortjener at blive lagt for had af en reaktionær politisk bevægelse. Men det, det drejer sig om, er at komme det egentlige overforbrug og overressourceforbrug ved de offentlige opgavers løsning til livs. Det må vi naturligvis gøre, fordi samfundet som helhed ikke kan være interesseret i, at dette overforbrug finder sted, for det skal betales af hele den arbejdende befolkning, og det havner før eller siden som byrder på det erhvervsliv, hvis trivsel også er forudsætningen for trykghed og velstand i vores samfund.

Så vil jeg til slut, sådan som jeg plejer, konstatere, at varige løsninger til sikring af

økonomisk stabilitet og til sikring af fuld beskæftigelse uden inflation ikke kan opnås, hvis man vil blive ved med at gå uden om jordproblemet. Vi agter om kort tid at gennemføre vores forslag til en jordreform, og vi håber på det grundlag at få en debat, der vil afsløre, hvor der måtte være politisk vilje i dette ting til virkelig at gøre noget ved den sag, og i givet fald efter hvilke retningslinjer. Vi er ikke selv på nogen måde låst fast, og vores deltagelse i septemberforliget forhindrer os naturligvis ikke i at søge et flertal sammen med andre partier om en løsning på dette vigtige problem.

Retsforbundet er parat til at deltage i det nødvendige samarbejde i dette ting om at løse de pågældende opgaver; også vi ser hen til en god og samfundsnyttig arbejdsperiode for folketinget.

Birgit Busk (U):

Jeg lyttede i tirsdags med meget stor interesse til statsminister Hartlings tale om landets aktuelle situation og naturligvis med særlig interesse til statsministerens bebudelse af regeringsplanerne i det nye folketingsår.

Jeg vil gerne sige så tydeligt, at det ikke er til at misforstå, at jeg deler statsministerens vurdering af de forhold, som vort land befinder sig i både økonomisk og erhvervs-mæssigt. Jeg vedstår derfor fuldt ud det løfte, jeg gav, da vi i septembersamlingen vedtog skattelettelsen for 1975, at regeringen kan regne med min stemme til gennemførelse af de besparelser, der skal finansiere denne skattenedsættelse. Hvis regeringen kan holde sammen på de partier, som indgik forliget i september, kan den derfor regne med stemme nr. 85 her i folketinget til gennemførelse af disse besparelser. De sidste nødvendige stemmer må regeringen selv søge at fremskaffe. Jeg håber, at de tre, der bliver tilbage fra fremskridtspartiet, også vil vedstå deres ansvar, og i øvrigt kan jeg dårlig se, hvorledes fremskridtspartiets øvrige 24 medlemmer i tinget kan gå imod sparebestrebelse. Jeg tror derfor, at regeringen vil kunne regne med et solidt flertal for sin sparepolitik.

Hvad jeg her har sagt, er imidlertid ikke ensbetydende med, at jeg synes, regeringen og forligspartierne har haft en særlig heldig hånd ved udarbejdelsen af de forslag til

[Birgit Busk.]

besparelspolitik, som statsministeren i sin åbningstale har præsenteret folketinget for.

Jeg sagde i min tale i septembersamlingen, at det, forliget gik ud på, var at sætte nye lapper på en gammel klædning. Statsministeren må undskylde mig, men jeg synes stadig, at de forslag, som han bebudede i sin tale i tirsdags, er nye lapper på en gammel klædning. Der er ingen nytænkning, der er ikke i disse forslag noget som helst forsøg på at tilpasse vor lovgivning og vor administration til den tid, vi lever i. Der er intet konstruktivt i disse forslag, der er intet, som rækker ud over dette at klare de problemer, som vi her og nu er stillet over for. Det er nøjagtig alle de gamle kæphest, regeringen rider på. Jeg havde ventet andet og mere.

Vi kører i dag med en statsadministration, som har sin rod i enevældens kollegier og kancellier. Det er mere end 100 år siden, disse kollegier og kancellier blev udskiftet med de ministerier, vi kender i dag. Jeg ved udmærket godt, at ministeriernes antal siden er blevet mangedoblet, men det er altså stadig væk således, at systemet fra midten af forrige århundrede er afgørende for forvaltningen af statens opgaver og afgørende for fortolkningen af den lovgivning, som vi i dette ting beslutter; det går ikke.

Vi er i dag i den situation, at mange af de foretagender, som er forbundet med et enkelt ministerium, overlappes af foretagender, som er knyttet til et andet ministerium. Jeg kan nævne en række eksempler: institutioner inden for kulturministeriet udfører de samme opgaver som institutioner under undervisningsministeriet. Institutioner under socialministeriet udfører de samme funktioner som institutioner under indenrigsministeriet. Institutioner under indenrigsministeriet udfører de samme funktioner som institutioner under miljøministeriet. Jeg kunne fortsætte med denne opremsning. Denne overlappning koster samfundet millioner af kroner. Det er bydende nødvendigt både for at spare penge og for at få en rationel behandling af alle problemer i vort samfund at få en gennemgribende fornyelse af styringen af Danmark. Således som forholdene er i dag, forener vi her i landet ineffektivitet med en urimelig udgift. Jeg henstiller så indtrængende, jeg kan, til regeringen og til dette ting, at vi omgående

tager fat på at få vor helt forældede styringsmekanisme bragt i overensstemmelse med det moderne samfund, vi lever i.

Når vi i dag hører ord som lede ved det parlamentariske arbejde, ønske om en stærk mand, der kan ordne tingene her i landet, skyldes det først og fremmest, at vi her i tinget arbejder, som om tiden stod stille. Vi har søgt at løse problemerne stykkevis og delt, vi har ikke set disse problemer under den helhedssynsvinkel, som de bør ses i. Jeg tror, at vi er i folkestyrets sidste minut. Hvis vi ikke kender vor besøgstid, er jeg alvorligt bange for dette folkestyres fremtid. Og som jeg allerede har sagt, er det min opfattelse, at regeringens bidrag, således som det fremgår af statsministerens tale og de bebudede lovforslag, igen kun er lapper på en klædning, som slet ikke har noget at gøre med vor tids mode og med de krav, man i dag må stille.

Så meget om den indenrigspolitiske del af statsministerens tale. Hvad den udenrigspolitiske del angår, beklager jeg ikke at kunne dele den optimisme, som statsministeren giver udtryk for i sin bedømmelse af de såkaldte afspændingsbestræbelser mellem øst og vest. Jeg synes, at alt, hvad der kommer frem om disse bestræbelser, viser, at den østlige verden kynisk og brutalt bruger den vestlige verdens, herunder også Danmarks, blåøjede naivitet til at fremme sine egne formål. Der er kredse i dette land, som ønsker og arbejder for at få disse mål fremmet. Desværre er vi så demokratiske i den henseende, at flertallet her i folketinget og ude i befolkningen vil være i stand til at demokratisere sig ud af vort så højt priste demokrati.

Lad mig sige det så stærkt, som jeg kan: mit parti, de uafhængige, vil benytte sig af alle til rådighed stående midler for at forhindre, at det angreb på vort demokrati indefra og udefra, som vi ser tydelige tegn på, vil kunne lykkes. Vi anser dette demokrati, dette folkestyre, for så værdifuldt, at vi ikke vil give slip på det for nogen som helst pris. Vi ønsker, at der på alle områder skal sættes alt, hvad vi evner, ind på at bevare det mod en hvilken som helst trussel, hvad enten den kommer fra venstreorienteret eller fra højreorienteret side.

Jeg har ud over disse principielle kommentarer til statsministerens tale enkelte

[Birgit Busk.]

kommentarer at knytte til den bebudede lovgivning. Jeg skal ikke gå i detaljer, for det bliver der lejlighed til, efterhånden som lovforslagene lægges på tingets bord, men enkelte ting har jeg lyst til at sige allerede nu.

I finansministerens oplæg til lovgivning bebudes det, at der vil blive fremsat lovforslag om ændring af kildebeskatningen, for så vidt angår A-skatteyderne, således at efterbeskatning og tilbagebetaling af skat i videst muligt omfang undgås.

Jeg er ikke tilfreds med dette begreb „i videst muligt omfang undgås“. Jeg ønsker, at kildeskatten for samtlige A-skatteydere med en lønindkomst skal være definitiv. Når indkomsten er erhvervet, skal skatten være betalt. Dette er ikke noget uopnåeligt. Der er andre lande, hvor dette system er gennemført. Det kan vi også gøre i Danmark. Jeg synes, at regeringens bebudelse også på dette område igen er et forsøg på at sætte en ny lap på en udslidt klædning.

Jeg ønsker i denne forbindelse at gøre opmærksom på, at der er en meget stor og en meget principiel forskel på den indkomst, som knytter sig til lønmodtagere, og den, som knytter sig til erhvervsvirksomhed. Det svenske system, som vi har overtaget, fordi danske socialdemokrater altid har syntes, at hvad socialdemokraterne i Sverige gennemførte, var så evig dejligt, og som både venstre, de konservative og de radikale fulgte op, er et system, som svenskerne for længst selv har sagt farvel til, fordi virkeligheden viste, at det var uigennemførligt. Dette system fandt man godt nok til danskerne. Vi har senere oplevet eventyrlige efterbeskatninger og tilbagebetalinger. Faktisk har ingen dansk skatteyder vidst, hvor meget han eller hun skulle betale i skat. Det har givet en række menneskelige tragedier.

Når kildeskatten, som det er bebudet af regeringen, skal ændres for A-skatteyderne, bør man tage skridtet fuldt ud og opdele kildeskatten i en lønskat og en erhvervsskat. Det er ikke nok blot at følge den kommis-

sionsbetænkning, som foreligger. Den er kun en halv løsning, den er igen kun en lap på en klædning, som ikke duer. Jeg tilsiger mit partis medvirken til en ændring af kildeskatten, som også her tager sigte på en løsning, der ikke er stykvis, men i overensstemmelse med helheden.

I denne forbindelse vil jeg gerne pege på, at indkomstbeskatningen ikke er det eneste problem, vi har. Vi er i dag i Danmark i den situation, at vi over vore skatter har forringet vore erhvervs evne til at konkurrere med de tilsvarende erhverv i de lande, vi er forbundet med gennem De europæiske Fællesskaber. Jeg tænker her specielt på den beskatning af produktionsjorden i landbrug, skovbrug og gartneribrug, der ikke kendes i de øvrige europæiske landes erhverv, som de danske erhverv konkurrerer med. Jeg ønsker denne særbeskatning ophævet, og jeg tilbyder regeringen og folketinget at anvise de muligheder for besparelser inden for den offentlige sektor, som kan finansiere en afskaffelse af denne form for særbeskatning.

Må jeg i øvrigt sige i denne omtale af beskatningen, at jeg finder det helt urimeligt, at vi, i en tid hvor vi med god grund jamrer, fordi vi ikke har den nødvendige kapitaldannelse, netop kører videre med den straf for opsparing, som ligger i vor formuebeskatning. Jeg synes tværtimod, det ville være i hele samfundets interesse, om vi ophævede denne særbeskatning og på denne måde fremmede bestræbelserne for at skabe arbejdspladser til de flest mulige mennesker. Det er efter min opfattelse den bedste form for sociallovgivning, man overhovedet kan gennemføre. Arbejde og arbejdsindkomst er bedre end en hvilken som helst form for understøttelse og tillige det eneste menneskeværdige.

Jeg har yderligere en bemærkning at gøre til justitsministerens bebudelse af forslag om ændring af retsplejeloven. Jeg opfatter denne bebudelse som et forsøg på en yderligere afkriminalisering af en række forbrydelser, som i den offentlige bevidsthed stadig står som forbrydelser. Jeg kan ikke

[Birgit Busk.]

læse oplysningerne om, hvad justitsministeren agter at foreslå dette ting, som andet end en udvidelse af politiets bemyndigelser på visse områder. Det er for mig at se et skridt frem mod Danmarks omdannelse til en politistat. Det vil jeg ikke deltage i. I stedet for at forstærke politiets indsats over for i og for sig ligeegyldige, men let kontrollerbare overtrædelser af politivedtægter som f. eks. for lange parkeringer eller kørsel med 120 km's fart, hvor der kun må køres 110, ønsker jeg, at politiet på en helt anden måde end den, vi kender i dag, bliver instrueret om at opretholde ro og orden i samfundet, således som politiets oprindelige opgaver var, og som betjentene med de tykke ølmaver formåede. Det er en kendsgerning i dag, at mange, ikke mindst ældre, ikke tør vove sig ud på vore gader, først og fremmest i storbyerne, efter mørkets frembrud, og endda tidligere, af frygt for at blive overfaldet eller truet af bøller, som, hvis de endelig bliver pågrebet af politiet og fremstillet i retten, kun får at vide af dommeren, at det er rigtignok noget grimt noget, de har gjort, og det må de sandelig ikke gøre mere. Fy, skam jer! Og så går de ud og gør nøjagtig det samme igen.

Jeg ønsker, og jeg vil gerne have regeringens tilsagn herom, at politiet bliver instrueret om, at dets fornemste opgave er at sikre, at jævne og almindelige mennesker i dette land uden frygt for at lide korporlig overlast eller at blive tisset på, fordi de ikke har løse penge i deres tasker eller lommer, kan færdes i vore gader, i vore parker og på vore offentlige pladser. Jeg vil ikke tolerere en tilstand, hvor politiets opgave koncentrerer om at opspore relativt uskyldige trafiksyndere, mens borgerne i dette land ikke kan færdes ude efter mørkets frembrud.

Lad mig så til slut gøre et par bemærkninger om den bebudede ændring af lovgivningen om de mennesker, som af den ene eller anden grund ikke mener at kunne deltage i dette lands forsvar.

Jeg mener principielt, at vort land med alle dets fejl og alle dets fortrin er værd at forsvare, og jeg ønsker, at det skal forsvares med al den kraft, vi har, både den, vi har selv, og den, vi har som følge af vort nære samarbejde med vore partnere i NATO. Jeg er klar over, at dette ønske ikke deles af en

stor del af den ungdom, der efter min opfattelse har dette forsvar som en naturlig pligt. Men vi behandler denne ungdom på en meget forskellig måde. De unge mænd, som angiver politiske grunde til at nægte at forsvare det samfund, som de ikke har noget imod at nyde fordelene af, accepterer vi og giver behagelige vilkår, men de unge, som af religiøse grunde afviser at deltage i enhver form for forsvarsmæssig aktivitet, sætter vi i fængsel. Det er helt urimeligt. Jeg henstiller indtrængende til indenrigsministeren og justitsministeren at skelne skarpt mellem de to kategorier i den kommende lovgivning, og jeg kan ikke se, at religiøs afvisning af forsvarspligten skal behandles anderledes og strengere end en tilfældig venstreorienteret, kommunistisk afvisning af den samme pligt.

Patursson (Færø.):

Selv om det ville være fristende, vil jeg i denne debat forbigå de mange spørgsmål af politisk art, jeg før har omtalt her i tinget, fiskerigrænsespørgsmålet, EEC-spørgsmålet, økonomiske spørgsmål osv., og bare omtale en enkelt sag. Jeg gør det, fordi jeg tror, at dette spørgsmål må have en vis interesse for det danske folketing og for den danske offentlighed.

I sidste folketingsssamling stillede jeg statsministeren følgende spørgsmål:

„Hvor længe agter den danske regering at tillade direktoratet for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen at udøve sprog-tvang ved gymnasiet i Thorshavn?“

Som begrundelse herfor anførte jeg bl. a.:

„I skrivelse til lærerrådet ved gymnasiet i Thorshavn har direktoratet for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen meddelt, at de to elever, der talte færøsk ved den afsluttende studentereksamen i foråret, ikke vil kunne få deres eksamen bedømt på grundlag af de foreliggende oversættelser af båndoptagelserne af eksaminationerne, og at de pågældende elever altså ikke vil kunne få deres studentereksamen.

Da en sådan sprogtvang må anses for at være nedværdigende for færinger og desuden utvivlsomt også lovstridig, tillader jeg mig at henstille til regeringen at tage skridt til dens øjeblikkelige ophør, således at der pålægges direktoratet for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen at drage om-

[Patursson.]

sorg for, dels at de to elever får deres eksamen, dels at eleverne ved gymnasiet i Thorshavn ved alle eksaminationer i fremtiden frit kan anvende deres modersmål, færøsk.“

I sit svar udtaler statsministeren bl. a.:

„Jeg må bestemt afvise, at der udøves sprogsvang ved gymnasiet i Thorshavn. Studentereksamen for Færøerne afholdes i henhold til en kongelig anordning, hvorved den danske gymnasielov efter hjemmestyrets ønske er sat i kraft for øerne.

Fra undervisningsministeriets side har man principielt anset elevernes ønske om at tale færøsk ved den mundtlige eksamination, som blev rejst i 1973, for rimeligt. Som det er hr. Patursson bekendt fra undervisningsministerens svar på et lignende spørgsmål i februar 1974, lå vanskeligheden i det rent praktiske forhold, at man ikke har haft tilstrækkeligt med censorer, der forstår færøsk. Til eksaminationen i 1974 lykkedes det dog at skaffe censorer til alle fag med undtagelse af faget samfundsfag, som i øvrigt kun nogle af eleverne skulle aflægge prøve i.

Undervisningsministeren har meddelt mig, at direktoratet den 23. juli 1974 har haft en drøftelse med landsstyret om sprogproblemet. Undervisningsministeriet vil herefter foretage en undersøgelse af de forskellige praktiske muligheder for, at eksaminationen på Færøerne kan foregå på færøsk i så stort omfang som muligt og helst i alle fag. I overvejelserne indgår, om censorerne vil kunne udpeges fra færøsk side. Undersøgelsen vil blive fremmet mest muligt.“

Hertil føler jeg trang til at knytte et par bemærkninger.

Allerede den 28. september forrige år blev det på et lærerrådsmøde ved gymnasiet i Thorshavn enstemmigt vedtaget, at eksaminationen dér skulle foregå på færøsk, således at den lignede den daglige undervisningssituation. På et elevforeningsmøde 4. oktober blev samme krav enstemmigt vedtaget. I dagene den 28.-30. november var skolens rektor i København, hvor han mundlig rejste samme krav over for direktoratet. Den 23. januar tilskrev 63 elever fra 3. g-klassen skolens rektor således:

„Undertegnede elever nægter at anvende det danske rigssprog, fordi det hæmmer os at skulle tale på et fremmed sprog om eksamensspørgsmål, som i sig selv giver os nok at

tænke på. Derudover forvansker denne eksamensform eksamen ved, at det ofte bliver til en samtale mellem elev og censor og ikke, som det bør, en samtale mellem elev og lærer i den sædvanlige undervisning.“

I lagtingssamlingen sidste vinter blev der enstemmigt fattet beslutning om, at eksaminationen ved Færøernes gymnasium bør ske på modersmålet, færøsk. Til trods herfor fik direktoratet gennemtruffet, at der ved eksaminationen til studentereksamen i foråret blev beskikket en censor, der ikke forstod et ord færøsk. Det pågældende fag var samfundskundskab. Eksaminationen i dette fag foregik derfor på dansk. Forinden havde direktoratet kundgjort for eleverne, at såfremt de ikke talte dansk, fik de ingen eksamen. Stillet over for denne tvangssituation valgte de allerfleste elever i sidste øjeblik at tale dansk ved eksamen. Imidlertid var der to elever, der ikke ville bøje sig, og som talte færøsk. Derfor blev de straffet, idet de ikke fik deres eksamen. Eksaminationen af disse to elever blev optaget på bånd og er senere blevet oversat til dansk. Både lærerrådet og skolens rektor har til direktoratet henstillet, at disse to eksaminationer bliver bedømt, og at der „gives karakter på grundlag af bekræftede afskrifter og oversættelser af båndene, således at vedkommende elever, som jo er blevet eksamineret, kan få deres eksamensbeviser.“

Som allerede bemærket har direktoratet nægtet at imødekomme denne henstilling. Dette er i korthed, hvad der hidtil er sket i denne sag. Jeg har kaldt denne fremfærd for sprogsvang, og denne betegnelse fastholder jeg, selv om statsministeren benægter det. Man tvinger færøske gymnasieelever til at tale dansk, såfremt de vil gøre sig håb om at opnå studentereksamen. Man tilsidesætter lærerrådets enstemmige vedtagelse, elevernes enstemmige vedtagelse, lagtingets enstemmige vedtagelse.

I en debat i sidste folketingssamling spurgte et af medlemmerne, hvorfor man ikke kunne kalde en spade for en spade. Jeg forstår sådan set statsministeren meget godt, når han ikke vil kalde denne åbenlyse sprogsvang for sprogsvang. Ordet findes for øvrigt ikke i de danske ordbøger, øjensynlig fordi der her i Danmark ikke finder nogen sprogsvang sted. Men på Færøerne har der i lange tider fundet sprogsvang sted, og i

[Patursson.]

den færøske ordbog findes da også ordet málkúgan oversat til sprogtvang på dansk.

I denne sag er der et par enkeltheder, som jeg synes det vil være på sin plads at fremdrage.

Fra direktoratets side har man hævdet, at man ikke har kunnet fremskaffe censorer, der forstår færøsk. Denne påstand gentages af statsministeren, men denne påstand har man fra færøsk side tilbagevist, og man har påpeget, at man allerede sidste efterår har gjort direktoratet opmærksom på, hvorledes dette spørgsmål kunne løses.

Da den danske censor i samfundsfag ankom til Færøerne, oplyste hun over for eleverne, at hun inden afrejsen fra København af direktoratet havde fået besked om, at eleverne var indforstået med at tale dansk til eksamen. Dette er ikke i overensstemmelse med sandheden. I førnævnte skrivelse fra direktoratet anføres, at landsstyremand Asbjørn Joensen og kontorchef Arnskov hos rigsombudsmanden havde været enige med direktoratet i, at de to omtalte elever ikke kunne få deres eksamen. Heller ikke dette er i overensstemmelse med sandheden.

I sin tale her i tinget den 10. januar 1974 udtalte statsministeren — Folketingstidende 1973-74 (2. samling) sp. 300:

„regeringen vil gøre sit til, at det gode samarbejde med de færøske folketingsmedlemmer, som der er tradition for her i tinget, kan opretholdes ved siden af samarbejdet med landsstyret.“

Ihukommende disse løfterige ord tillod jeg mig den 27. februar i et spørgsmål til undervisningsministeren at rejse den sag, jeg her har omtalt. Jeg henstillede da til undervisningsministeren at drage omsorg for, at eksaminationen ved gymnasiet i Thorshavn kunne foregå på færøsk. Jeg fik bare et henholdende svar.

Efter at sprogtvungen var blevet en fuldbyrdet kendsgerning, rejste jeg sagen igen. Denne gang med et spørgsmål til statsministeren. Svaret har jeg citeret, men statsministeren imødekommer hverken den ene eller den anden af mine henstillinger. Der svares overhovedet ikke på henstillingen om, at de to elever, der talte færøsk, får deres eksamen. Ej heller har statsministeren givet noget tilsagn om, at sprogtvungen bringes

til ophør i fremtiden. Først udenrigsministeren og nu igen statsministeren vil gøre denne sag til en rent praktisk sag. Ja vel, men hvorfor i himlens navn har man så ikke løst dette praktiske spørgsmål, men bare fumlet med det nu i mere end et år.

Jeg er da denne erfaring rigere om det gode samarbejde med de færøske folketingsmedlemmer, som der er tradition for her i tinget, jfr. statsministerens ord. Alligevel vil jeg endnu en gang og så indstændigt, som det er mig muligt, henstille til statsministeren øjeblikkelig at tage skridt til, at de to elever, der talte færøsk, får deres eksamen, og at eleverne ved gymnasiet i Thorshavn ved alle eksaminationer i fremtiden frit kan anvende deres modersmål, færøsk.

Stetter (KF):

Folketingets markedsudvalg praktiserer en omfattende og dybtgående kontrol med skiftende ministres mangeartede EF-gøremål. Markedsudvalget kan forlange al den information og udøve al den rimelige kontrol, som udvalget ønsker sig, og som udvalget kan overkomme. Denne arbejdsform kan den konservative gruppe fortsat tilslutte sig, og den er vi tilfredse med.

Det forekommer os, at EF-modstanderne retter søgelyset mod eventuelle bagatelagtige procedureuheld og kiks, som kan forekomme i et omfattende og dybtgående internationalt samarbejde. Vi tilbageviser denne ejendommelige form for parlamentarisk beskæftigelse. Den er urimelig, og den er barok. Hr. Gert Petersen mente, at der var tale om en trussel mod demokratiet. Denne overdriivelse fortæller, at hr. Gert Petersen er modstander af EF. Det vidste vi i forvejen.

Den konservative gruppe fastholder og lægger vægten på hovedlinjerne i vor markedspolitik. Tilslutningen til EF har ikke forandret hverdagen for den danske befolkning, tværtimod. I kraft af medlemskabet er det lykkedes at opretholde et nogenlunde velordnet samfund. Vi slås med store vanskeligheder. Vi har voldsomme pris- og omkostningsstigninger, vi har en for høj ledighed for blot at nævne nogle af vore genervordigheder, men intet af disse problemer skyldes vort medlemskab. Det er stik modsat. Såfremt vi ikke havde været medlem,

[Stetter.]

ville vanskelighederne have været mangedoblet. Vore problemer er ikke EF's ansvar eller EF's skyld. De har helt andre årsager, nemlig dels de indenlandske forhold, dels de rystelser og forandringer, som finder sted i verdensøkonomien og i verdenshandelen. Vi oplever, hvordan det ene land efter det andet, vi selv inklusive, gribes af nervøsitet. Eksporten skal forøges, importen skal formindskes. Sådanne foranstaltninger fører automatisk til en begyndende depression.

Det er en simpel nødvendighed for os, at vi bevarer og udbygger den frie adgang til det store EF-marked for vor landbrugs- og industriproduktion. Det er ikke tilstrækkeligt at producere gode varer, de skal også sælges.

Araberlandene suger kapital til sig fra hele Vesteuropa og dermed også fra Danmark. Disse enorme kapitaler skal på en eller anden facon kanaliseres tilbage, og det har vist sig, at Danmark ikke selv magter at løse denne opgave. Jeg har forstået, at finansministeren forgæves har forsøgt at opnå lån hos Araberstaterne.

Vi skal derfor også i denne sag satse på EF. Det skal formentlig klares på den måde, at landene i fællesskab optager de nødvendige lån og fordeler provenuet forholdsmæssigt til de lande, som har størst ulempe af de forhøjede oliepriser. Men ingen kan på længere sigt acceptere at leve på lån, og derfor må EF-landene i fællesskab gennemføre foranstaltninger, som kan begrænse afhængigheden af de olieproducerende lande. Vi er tilhængere af en fælles EF-energipolitik.

De europæiske Fællesskaber har oplevet mange kriser, og vi vil fortsat løbe ind i nye konflikter. Det er langsomt at lære samarbejdets svære kunst. EF er kommet langt, men det tager tid at komme længere, fordi landene skal forhandle sig frem til resultaterne. Vetoretten har her sin store betydning, og vi fastholder denne ret, som giver et lille land som vort indflydelse og medbestemmelsesret.

Stod vi uden for Fællesskabet, kunne vi sejle vor egen sø. Ingen ville være interesseret i at hjælpe os, og vi ville overhovedet ikke have nogen som helst indflydelse på udformningen af vort lands fremtid. Det er af disse og andre grunde, at vi tilbageviser EF-

modstandernes angreb på vort medlemskab af De europæiske Fællesskaber.

Jes Schmidt (CD):

Som der har været god tradition for i 54 år, har jeg den pligt og ære i dag at fremkomme med spørgsmål, som berører det tyske mindretal nede i vor landsdel, Nord-slesvig.

Der er ingen anledning til at fortælle folketingets medlemmer og partier, at vi har et godt naboforhold. Det har jo været bekendt herinde på Christiansborg en hel del år. Men dette, at der består et godt og et tillidsfuldt naboskab, og at dette har fået en strålende bekræftelse ved folkeafstemningen den 2. oktober for 2 år siden, betyder jo ikke, at et godt naboskab dér, hvor to lande, to folk støder sammen, ikke behøver at plejes. Man skal sørge for, at et godt naboskab opretholdes, og man skal lytte til de vanskeligheder, som kan opstå, for at det kan bevares og udbygges.

Til plejen af dette gode naboskab hører, at man fremfører de problemer og vanskeligheder, som opstår hen ad vejen, og det er det, jeg gør i dag.

Det første, jeg vil nævne, er, at det tyske mindretal stadig ikke betragter spørgsmålet om mindretalenes parlamentariske repræsentation syd og nord for grænsen som endeligt løst. Mindretallet mener stadig, at det er urimeligt at anvende spærreklausuler på nationale mindretal. Det er sagt her i 1955 af repræsentanter for mange partier, men det synes at være gået i glemmebogen. Jeg håber, at vi i denne samling ved behandlingen af valgloven kan finde frem til en løsning, som også mindretallet kan anse for rimelig og tilfredsstillende.

Det andet, jeg vil fremkomme med, er en appel til socialministeren. Jeg vil appellere til socialministeren så indtrængende som overhovedet muligt om, at der ved de løbende forhandlinger om de dansk-tyske socialaftaler endeligt findes en retfærdig løsning for de borgere i landet, der har betalt deres præmie til de tyske forsikringsanstalter. I mine øjne er det en stor uret, der sker over for disse mennesker, der i god tro har betalt deres præmier og nu må opleve, at renten afkortes i den danske folkepension, som de også har betalt deres bidrag til. I kontaktudvalget for det tyske mindretal

[Jes Schmidt.]

har vi i årevis været enige om denne situation, men vi er bare ikke kommet frem til en løsning. Selv om jeg ved, at princippet fremover vil være én præmie og én rente inden for det europæiske samarbejde, må jeg mene, at den ramte kreds bør have en særløsning. Disse mennesker må have den pension, som de selv har sparet op til, ellers må de i det mindste have deres penge tilbage med renter og rentes rente.

Det tredje, jeg vil nævne ganske kort, er bibliotekslovgivningen. Den gældende bibliotekslov gælder for hele landet, men den gælder faktisk ikke for det tyske mindretal. Den nye lovgivning, som vi har haft på bordet i flere måneder, og som vi håber kan blive vedtaget i den nye samling her, vil — det håber jeg da i hvert fald — også indbygge det tyske mindretals biblioteksvæsen i den almindelige bibliotekslovgivning, på samme måde som det tyske mindretals skolevæsen er en del af den almindelige friskolelovgivning. Det er kun rimeligt, at en lov for hele landet også gælder for det tyske mindretal.

For det fjerde: med stor bekymring har jeg i august måned taget en meddelelse ad notam om, at en sønderjysk kommune har vedtaget ikke at yde tilskud til områdets tyske børnehaver med den begrundelse, at der jo er plads til børnene i de lokale danske børnehaver. Dette betyder i sidste ende, at man kan slå bunden ud af alle mindretalenes institutioner syd og nord for grænsen. En sådan fremgangsmåde står efter min mening i modsætning ikke kun til den kulturelle selvbestemmelsesret, men også til den såkaldte Københavnserklæring, som man vedtog i denne sal i 1955 om mindretallets grundrettigheder. Mit håb er, at den nævnte afgørelse ændres, og at der her kun er tale om en enkelt fejltagelse.

Det femte er: Da vi behandlede indførelse af bloktilskudsordningen, var vi inde på i forbindelse med de private skoler, de frie folkeskoler, at der var anledning til en vis bekymring. Det samme sagde de frie folkeskolars fællesråd og de private gymnasiers forening. De udtalte deres frygt for, at den gode atmosfære mellem de private skoler og kommunerne kunne lide skade. Kort sagt, hidtil var privatskolerne en god forretning for kommunerne, de behøvede ikke betale for skolerne og for børnene og fik tilmeld

lærernes skat. Nu derimod figurerer faktisk privatskoleudgifterne i de kommunale budgetter, og det har givet anledning til en hel del kummer. De private skoler har desværre fået ret i deres bekymring. Endnu inden ordningen er i gang, oplever vi, at nogle kommuner udvider deres sparebestræbelser til privatskolerne, til trods for at staten betaler gennem bloktilskuddene. I den forbindelse vil jeg gerne spørge — det må blive enten undervisningsministeren eller indenrigsministeren — om man ikke skønner, at det er nødvendigt at give kommunerne bedre information og vejledning med hensyn til privatskolerne. Usikkerheden over for dette problem har i mange kommuner i min landsdel, det ved jeg, været stor, og det skulle ikke gerne ske, at et fremragende godt forhold mellem kommune og privatskole skulle lide under misforstået eller manglende information. Det samme siger for resten de frie folkeskolars sammenslutning.

En vis bekymring har det vakt, at i det samme år, som der blev underskrevet en dansk-tysk kulturaftale, omgås man med planer om at afskaffe den obligatoriske tyskundervisning i folkeskolen. Jeg vil gerne sige, at jeg savner ikke en vis forståelse for den belastning, som eleverne kan blive udsat for, men jeg mener, at det især for grænselandet er betænkeligt at afskaffe det sprog, som, hvad angår det stigende samkvem hen over grænsen, er næsten uundværligt inden for turismen og også inden for handelsområdet.

Til slut to enkelte ting. Da jeg i sin tid rettede et spørgsmål til justitsministeren med hensyn til skævheden, der var opstået omkring dannelsen af den nye politikreds Gråsten-Åbenrå, mener jeg, at jeg i dag er forpligtet til at takke justitsministeren for, hvad der er sket siden da. Der er skabt grundlag for ordninger, så det, efter hvad jeg hører fra mange sider, nu ser ud til, at befolkningens tarv og ønsker fuldt ud kan varetages. Det er godt.

Desværre kan jeg ikke på samme måde, selv om jeg selvfølgelig gerne ville have gjort det, takke ministeren for offentlige arbejder. Det drejer sig om et andet spørgsmål, som jeg har berørt, og som er blevet alvorligere siden. Det er Alssundbroen, broen mellem den ø, hvor Danmarks anden-

[Jes Schmidt.]

største virksomhed ligger, og fastlandet. Det tab af tid, som befolkningen efterhånden må tage, føles utåleligt, og det koster også flere penge, idet fragten er større for kunstgødning osv., som skal over til øen. Jeg vil derfor i dag tillade mig at spørge den højtærede minister, om han ikke finder, det er på tide, at man til trods for de sparebestrebelsers, som vi alle sammen har stor forståelse for, ser én gang til på, om denne sag ikke kan fremskyndes. Vi skal have en bedre forbindelse fra Als til fastlandet, det er helt sikkert befolkningens mening om denne sag.

Hauustrup Clemmensen (KF):

Alle i denne sal er vel enige om, at bevarelse af beskæftigelse og af virksomheder er den kommende tids vigtigste, men utvivlsomt også vanskeligste opgave. Det er imidlertid ikke nok at konstatere en sådan enighed. Hvis ikke vilkårene for en stor og konkurrencedygtig produktion tilrettelægges således, at de virkelig lader sig opretholde både i landbruget og i byerhvervene, så skrider hele grundlaget for vor velstand og også for vor tryghed. Det ville være en klædelig nydannelser, hvis også erhvervslivets evig emsige og aggressive kritikere betænkte denne sammenhæng. Der er et interessefællesskab mellem lønmodtagere og selvstændige erhvervsdrivende, netop fordi beskæftigelse og virksomheders overlevelse forudsætter, at der er et erhvervsklima, i hvilket der kan arbejdes.

Det må i denne forbindelse heller aldrig glemmes, at den danske erhvervsstruktur, igen både i landbruget og i byerhvervene, er en sådan, at der er overordentlig mange små og mellemstore virksomheder. Hvis man til eksempel ser på håndværket og den mindre industri med de ca. 90.000 virksomheder, der dér er tale om, så er det karakteristisk, at de i gennemsnit kun har ca. 5 ansatte. Det må også erkendes, at titusinder af disse selvstændige erhvervsdrivende har en mindre indkomst, en længere arbejdstid og en mindre tryghed end store grupper i det øvrige samfund.

Det konservative folkeparti forstår og hilser med glæde, at regeringen nu bedømmer beskæftigelses- og erhvervssituationen med den alvor, der bør være tale om, men vi beklager, at regeringen ikke på et tid-

ligere tidspunkt har taget stærkere initiativer til at få gennemført den aktive erhvervs politik, det konservative folkeparti måned efter måned har opfordret til. Først i de seneste uger og dage er man så småt begyndt at følge en del af disse forslag for at sikre arbejdspladser og virksomheder.

Vi har fra mit partis side lagt megen vægt på at få en så snæver kontakt som muligt netop med erhvervslivets forskellige dele, både med de mindre virksomheders ledere og medarbejdere. Vi har med glæde i folketingets erhvervsudvalg deltaget i to Marienborgkonferencer, hvor både industri- og håndværksproblemer har været taget frem. Vi har fra mit eget partis side taget initiativet til afholdelse af vel en 50-60 møder landet over for at sikre os at få netop så mange synspunkter frem vedrørende erhvervenes aktuelle problemer, som tilfældet overhovedet muligvis gjorde.

Jeg tror næppe, jeg overdriver, når jeg siger, at der i mange kredse inden for erhvervslivet netop har været skuffelse over, at der ikke hurtigere er truffet beslutninger på disse områder. Ingen er i tvivl om, at den generelle økonomiske politik her spiller en stor rolle, og med de skattenedsættelser, der blev besluttet for kort tid siden i denne sal, skulle der forhåbentlig være, som mit partis ordfører netop også har understreget det, skabt forudsætning for den indkomstopolitik, der er en helt nødvendig forudsætning for at bevare vores beskæftigelse og vores erhvervslivs overlevelsesmuligheder.

Men derudover vil jeg gerne på mit partis vegne opfordre regeringen til at tage en række yderligere initiativer. Det kan gælde både vedrørende erhvervenes indtjeningsmuligheder, vedrørende deres finansieringsmuligheder, vedrørende uddannelser og konsulentbistand. Vi har påpeget, at den prislovgivning, som vi i begyndelsen af indeværende kalenderår frarådede vedtagelsen af, i en række tilfælde er praktiseret meget hårdt, så den har givet alt for snævre indtjeningsmuligheder, ikke mindst for store dele af håndværket.

Vi finder det uheldigt, at man ved ankesager ofte må ofre meget store beløb for at få sin ret, og selv i sådanne tilfælde er det den pågældende erhvervsgruppe, der selv må afholde omkostningerne.

Vi var skuffede over, at der ikke i åbnings-

[Haustrup Clemmensen.]

talen blev sagt noget om fastprissystemets store og betænkelige vanskeligheder. Vi mener, at tiden er løbet fra dette ejendommelige lotterispil. Vi må også erkende, at netop de meget store ændringer i byggerytmen må forudsætte, at der gribes stærkere ind for at sikre, at f. eks. isolering, vedligeholdelsesarbejder og modernisering får bedre vilkår, end de hidtil har haft.

Vi vil også i denne forbindelse gerne understrege, at der, netop når talen er om indtjening, er den forudsætning ikke mindst for vor eksport, at der kan ydes langvarige kreditter, og dér er Danmark væsentlig ringere stillet end mange af de lande, vi skal konkurrere med. Vi ved meget vel, at man for få dage siden har bedt om, at et udvalgsarbejde skulle gå i gang vedrørende eksportkreditordningens særlige ændringer med henblik på byggeeksporten. Vi hilser det med glæde. Glæden havde været endnu større, hvis initiativet var kommet væsentlig før. Hele vor eksportkreditordning sammenlignet med ikke mindst den franske og andre europæiske landes ordning er utilfredsstillende. Det er en svaghed i arbejdet for at opretholde dansk beskæftigelse.

Hele spørgsmålet om kurssikring, hvad enten det er inden for eksportkrediten, eller det er for de finanslån, som ikke mindst industrien på samfundets vegne tvinges til at tage hjem af hensyn til den danske valutakasse, er også, delvis i hvert fald, underkastet et udvalgsarbejde. Vi mener, det haster med at få dette udvalgsarbejde afsluttet og positive afgørelser derefter truffet.

Når det er således, at det er milliardbeløb, man pålægger store dele af erhvervslivet at tage hjem til gavn for den danske valutakasse, er det urimeligt, at det er disse erhvervsvirksomheder alene, der skal løbe denne meget store kursrisiko.

Ser man endelig på spørgsmålet om finansieringsproblemerne i øvrigt, havde vi meget gerne set, at spørgsmålet om dobbeltbeskatning af aktieselskaber var taget op af regeringen. Vi mener, at den nuværende ordning er urimelig. Vi mener også, at spørgsmålet om investeringsklimaet er afgørende for beskæftigelsen. Vi har for længst stillet forslag om investeringsfradrag, i hvert fald i den kommende halvandet års periode.

Vi har gode erfaringer for denne ordnings gennemførelse i egnsudviklingsområder. Den burde nu forsøges på landsdækkende basis.

Vi mener også, at afskrivningsordningerne på ny bør overvejes. Det er jo ikke gaver til erhvervslivet, men det er en nødvendig forudsætning for en konkurrencedygtig produktion, at der virkelig er tilstrækkelig moderne anlæg. Vi mener, at der er behov for en forbedring af nedskrivningsreglerne for bindende kontrakt, ikke mindst for tekstilindustrien har det stor betydning. Vi mener også, at de lagernedskrivningsregler, der er, bør bedres, og at afskrivning på driftsmidler bør forbedres med hensyn til de små afskrivningsområder. 1.200 kr.-grænsen er ganske forældet.

Spørgsmålet om at sondre mellem indkøb i første og andet halvår er vel heller ikke længere særlig naturligt og nødvendigt. Erhvervslivet er stillet over for store vanskeligheder, fordi genanskaffelsesprisen for mange af de maskiner og anlæg, der skal anskaffes, er væsentlig højere end de anskaffelsespriser, der nedskrives på.

Vi vil også gerne fra mit partis side på ny henvise til, at der er behov for ganske systematisk at gennemføre en lettelse af de administrative opgaver, der er pålagt erhvervenes forskellige ledere; ikke mindst for de små virksomheder er det en uhyre belastning. Også konsulentbistand i større udstrækning til byerhvervene er en nødvendighed. Spørgsmålet om virkelig grundigt at gennemdrøfte erhvervsuddannelsernes problematik må også gives en høj prioritet.

Vi opfordrer regeringen til nu at tage nogle initiativer. Det er på høje tid, hvis beskæftigelse og virksomheder skal sikres.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 14.

Mødet udsat kl. 12.30.

Mødet genoptaget kl. 14.

Forhandlingen genoptoges.

Rosing (Grønl.):

I statsministerens skriftlige redegørelse i folketinget i tirsdags berøres Grønlands aktuelle problemer klarere end i andre tidligere åbningstaler.

Således er det nævnt, at det grønlandske fiskeri vil blive søgt tilpasset de nye forhold, der er en følge af et ændret klima, at beskæftigelsesproblemerne, som delvis hænger sammen med fiskeriets problemer, nødvendigvis må have en høj prioritering i den grønlandske udviklingspolitik, herunder en forstærket indsats på det uddannelsesmæssige område, samt at grønlandsk arbejdskraft i stigende grad må overtage de funktioner, der hidtil har været varetaget af udsendte fra Danmark.

For det sidstnævntes vedkommende kan man vel sige, at en sådan udtalelse er blandt de gengangere, der har været udtrykt i tidligere åbningstaler.

Jeg vil i al korthed kommentere nogle af de nævnte problemer.

I fiskerierhvervet er klimaændringen mærket som et slag for mange småfiskere, efter at torskebestanden har forladt fjordene og skærgården i Vestgrønland visse steder. Dette betyder endvidere, at beskæftigelsen på visse landstationer enten er blevet reduceret meget eller totalt stoppet. Mange fiskerfamilier gruer for vintermånederne. Vore seneste erfaringer har vist, at sociale ydelser i mange distrikter nødvendigvis må fordobles på grund af arbejdsløshed. De små fiskeres eneste indtjeningsmulighed ligger således i disse år i skællaksefiskeriet, som de dog sidste år og i år ikke har kunnet deltage i på grund af, at kvotaen allerede er opfisket, inden laksen trænger ind i skærgården, hvilket først sker i efterårsmånederne. Netop for disse småfiskere er det helt uforståeligt,

at de ikke må fiske den mest indbringende fisk i de måneder, hvor den optræder i store mængder i fjordene.

Kort og godt, naturen byder rundhåndet, men andre mennesker, der bor langt borte, forbyder, at vi udnytter den. Det er det samme som et veldækket bord med de rareste sager, som der slet ikke må røres ved. Man slikker sig bare om munden og forstår ikke meningen.

Vel skal man overholde ICNAF-kvotaordningen, som vi alligevel ikke har nogen indflydelse på, men dette føles som en uretfærdig foreteelse. Mange fiskerfamiliers udkomme er i forvejen hårdt ramt af klimaforværringen, og så skal de rammes lige så hårdt igen af kvotaordningen, medens laksebestanden synes at være større end nogen sinde før.

Disse omhandlede familier har som andre borgere låneforpligtelser, husleje, tøj, efterhånden meget fordyrede madvarer og brændsel m. v. at betale. Nogle vil måske sige, at sådanne fiskere kan gå over til rejefiskeri, men det har de ikke råd til. Det er dyrt at anskaffe sig en rejekutter med de nødvendige grejer. Disse fiskere har i de seneste år haft misfangst og har ingen mulighed for opsparing til sådanne anskaffelser.

Selv om regeringen i år har afslået at yde nogen erstatning for sådanne småfiskere, som uforskyldt mistede den eneste indtjeningsmulighed sidste år, vil jeg dog endnu en gang bede regeringen om nøje at overveje vilkårene for de omhandlede småfiskere, som i år for anden gang er hårdt ramt af kvotaordningen.

Hvis det grønlandske fiskeri tilpasses de nye forhold under det nuværende klima, er det en nødvendighed også af hensyn til stigende ledighed på landjorden, at regeringen allerede nu indstiller sig på bygning af mere bevægelige, mindre skibe til rejefiskeri samt indretning af rejepillerier i de eksisterende fiskerianlæg i visse hårdt ramte fiskeristationer. Dette må efter vor bedømmelse være den mest virkningsfulde foranstaltning til imødegåelse af den stigende arbejdsløshed,

[Røsing.]

som i år udgør 17 pct. i de arbejdsdygtige aldre. I denne forbindelse er det sikkert nærliggende at spørge regeringen, hvorfor man kun anvender 18 mill. kr. i år af de 90 mill. kr., som er lånt af EF's investerings- og socialfond til grønlandske investeringer. Begrundelsen for dette spørgsmål er, at Grønland som bekendt er den mindst udviklede landsdel i det danske rige, og at man mente, at endnu flere penge kunne have været anvendt til op hjælpning af det grønlandske hovederhverv, fiskeriet, som statsministeren i sin tale erkender befinder sig i en vanskelig situation. Jeg håber, at regeringen i den kommende tid gør mere for dette område, således som jeg f. eks. har foreslået.

Vi forstår statens vanskelige økonomiske stilling i disse år og dermed også de besparellesforanstaltninger, der også har ramt og vil ramme Grønland, ikke mindst i boligsektoren. Det vil snart være en uholdbar situation for mange grønlandske byer, hvor bolig-mangelen i forvejen er stor, at fortsætte med stadige udskydelser af boligbyggeriet. For at tage et enkelt eksempel kan jeg sige, at alene i Godthåb står over 500 familier, over 2.000 mennesker, på ventelisten for at få en lejlighed. Af sundhedsmæssige og hygiejniske grunde har mange store familier krav på mere menneskeværdige boliger i alle grønlandske byer, og jeg vil derfor henstille, at regeringen tager hensyn til de ovennævnte forhold, som ikke tåler yderligere udsættelse i bevillingsmæssig henseende.

Jeg er enig med regeringen i dens hensigt, nemlig at indsatsen på det uddannelsesmæssige område forstærkes. Den tidligere parole, investering i mennesker, er jo ikke blevet mindre i disse år, hvor store årgange, i disse år ca. 1.000 unge pr. år, kommer ud af folkeskolen. For disse store årgange er det efterhånden et almindeligt ønske, at enkelte af centralfagskolens opgaver spredes ud til de andre byer, hvor stedlige faciliteter gør det muligt, så endnu flere unge mennesker kan få mulighed for at dygtiggøre sig i håndværksfagene.

Jeg vil til slut sige, at vi ærligt må erkende, at vi indtil dato har meget svært ved at tage konkurrencen op med vore danske medborgere i erhvervslivet i Grønland. Vi mangler stadig erfaringer, viden, dygtighed og medleven for at kunne komme på højde med de

folk, der har nævnte egenskaber og kapital. Dertil kommer, at vor næringslov er for mild til at kunne beskytte os. Hvis dette forhold skal ændres i vor favør, vil det være nødvendigt, at vi ændrer den grønlandske erhvervslov, så det bliver vanskeligere for en dansker at erhverve et næringsbrev, selv om dette kan føles hårdt. Dette vil efter vores opfattelse være en nødvendig foranstaltning, hvis vi overhovedet skal kunne være med i erhvervsudviklingen i Grønland. I denne forbindelse — dels for at finde andre, utraditionelle erhvervsmuligheder, dels for at bekæmpe stigende arbejdsløshed — er det værd at nævne, at det er påkrævet at danne et erhvervsudviklingsråd for Grønland.

Johan Nielsen (S):

Ved et årsskifte er det skik og brug, at man sender hilsen til slægt og venner, en hilsen, hvor man ønsker det bedste for det nye år, og hvor man takker for året, der svandt.

Det vil jeg også gøre, for jeg synes, at vi fra Færøerne har meget at sige tak for. I modsætning til min kollega og gode ven, hr. Patursson, vil jeg skrive i sand, hvad jeg måtte have af bebrejdelser. Den tid, jeg har siddet her i folketinget, har lært mig, at tryk avler modtryk, så jeg synes, man skal bære sig lidt anderledes ad, end det ærede medlem gjorde.

Selvfølgelig skal jeg give ham ret i, at det er en selvfølge, at man bliver eksamineret på færøsk på Færøerne. Men jeg vil mene, at hvis man havde grebet sagen lidt anderledes an, kunne man have løst det problem. Det er nu engang lidt fjollet at skyde spurve med kanoner.

For øvrigt har jeg kun mødt velvilje og forståelse i de år, jeg har siddet her i folketinget. Og når jeg nu vil rette en tak til statsministeren, fordi han har været Færøerne en ualmindelig god minister, og til udenrigsministeren og markedsministeren, fordi vi har fået så fremragende resultater ud af forhandlingerne med fællesmarkedet, som også vi på Færøerne er meget glade for, og en tak til de øvrige fagministre, fordi de har vist mig en forståelse, som jeg aldrig havde turdet håbe på, da denne regering blev dannet, når jeg retter en tak til dem, er det ikke, fordi jeg er en spytslikker, det er ikke, fordi jeg vil komme kravlende hen

[Jøkan Nielsen.]

ad gulvet med hatten i hånden. Tværtimod mener jeg om mig selv, at jeg er meget selvbevidst, jeg vil næsten gøre den islandske høvding Erik Skallagrímsson's ord til mine: „Af ulvens banemand, den gamle blodsudgyder, fik jeg fejlfrie færdigheder og dertil et sind, som nødte somme falske venner til åbne fjender.“ Lad mig slå fast, at jeg har siddet her siden 1960, og jeg har ikke en eneste fjende i dette høje ting med det sind, som jeg har.

Jeg synes, at der er grund til for færingerne at være taknemlige. Hr. Patursson har ikke oplevet det, jeg har oplevet. Jeg har oplevet de fattige år, hvor man som fisker oppe ved Island skulle være glad, når 2/3 af os kom tilbage, og man skulle være glad, når man havde lige det tørre brød, og det daglige brød var noget helt andet dengang, noget meget mindre, end det er i dag.

Vi har i de sidste år haft en vældig fremgang. Vi har bygget veje og tunneler og færgelejer for millioner af kroner, og i kommende år er der projekteret veje og færgelejer og tunneler for 70 mill. kr. Vi har forrige år sat rekord med hensyn til eksport. I de første 7 måneder af dette år har vi eksporteret for 24 pct. mere end i rekordåret forrige år, så vi har i sandhed grund til at være glade.

Vi bygger så mange skibe som aldrig før, vi bygger fabrikker, og vi bygger skoler, og det kan kun ske, fordi der er en god vekselvirkning mellem Danmark og Færøerne. Jeg så i det hæderkronede blad Dimmalætting forleden dag, at de citerede noget fra Politiken, som jeg desværre ikke har læst, hvor jeg skulle have sagt, at også jeg ville have selvstyre eller løsrivelse, hvis nogen kunne vise mig, hvor jeg fik de ca. 100 mill. kr. fra, som Danmark yder til Færøerne om året, og så kaldte man det for prostitution. Nu tænker jeg på de modydelse, som vi yder. Jeg tænker på, at Danmark både økonomisk og i form af et udmærket folkemateriale modtager så meget fra Færøerne, at det fuldt ud dækker det, som vi får, så jeg kalder det ikke for prostitution, jeg kalder det for et harmonisk og et lykkeligt ægteskab.

Selvfølgelig har vi problemer. Vi har problemer med fiskeriterritoriet. De store lande

presser på, og de vil helst lægge deres fiskerigrænse uden om Færøerne, så vi ligger tilbage med næsten ingenting. Men også her stoler jeg på, at man fra dansk side vil yde os den samme bevågenhed, som man har ydet hidtil. Vi har også problemer med likviditeten. Vi er ikke så likvide, som vi burde være, når man tænker på det overskud, vi har på betalingsbalancen. Men det kommer for en del af, at nogle af vore penge har vi ingen kontrol over. De kommer her ned, og vi har ikke mulighed for at låne dem igen eller bruge dem. Det håber jeg, at man fra rigsdansk side også vil være opmærksom på.

Som sagt, jeg synes ikke, det fører til noget bare at føre de negative sider frem. Jeg synes, man også skal nævne det positive, og jeg vil understrege, at flertallet af Færøernes befolkning er glad for tingenes tilstand, er glad for, at deres skæbne ikke bliver afgjort af en enkelt mand, at deres skæbne ikke bliver afgjort her i folketinget, men at den i det store og hele bliver afgjort af det færøske landsstyre og det færøske lagting. Og færingerne er glade for, at det kan få lov til at fortsætte, sådan som det er gået hidtil, fordi der har været et udmærket samarbejde mellem de færøske myndigheder og de danske myndigheder, de færøske politikere og de danske politikere, og det siger vi tak for.

Ib Nørlund (DKP):

Hr. Hilmar Baunsgaard sagde tidligere på dagen nogle rigtige ord om den tragedie og uretfærdighed, der har ramt det cypriotiske folk her i de senere måneder, og det er rigtigt, at der også herfra udtales en solidaritet med dette mishandlede folk. Men det forekom noget ejendommeligt, når hr. Hilmar Baunsgaard i den forbindelse appellerede til NATO. Det er jo ikke sådan, at man henvender sig til tyven for at forsikre sig mod indbrud. Det er jo åbenbart for hele verden, at NATO har spillet en organiserende rolle i forbindelse med begivenhederne på Cypern, og det ville være endnu mere skæbnesvangert, hvis man overlod til NATO at ordne det videre dér. Derfor må det rigtige vel være, at Danmark i FN viser en virkelig solidaritet for at få genoprettet Cypern som en forenet og selvstændig stat.

[Ib Nørlund.]

Hr. Erhard Jakobsen udtalte den formening, at de titusinder, som i går demonstrerede landet over imod EF, kom for at undskylde sig. Han har ikke fattet meget af sagerne. Jeg kan oplyse ham om, da han ikke synes at vide det, at disse demonstrerende kom som anklagere imod EF og imod EF-politikerne, fordi de føler sig bedragne af en usandfærdig kampagne op til folkeafstemningen og forbitrede over følgerne af den politik, som er blevet virkeliggjort, og hvis ikke det trænger ind hos hr. Erhard Jakobsen, så må det vel nok blive værst for ham selv.

Hr. Stetter afleverede også en serenade til EFs pris, men det var, som om han ikke havde opdaget, at EF vrider sig i en krise, og at en af metoderne, som man forsøger for at komme ud af den krise, er netop at læsse byrderne fra de større lande inden for EF over på de små partnere, som det hedder, og deri ligger jo en meget væsentlig del af alle vores problemer. Jeg vil ikke anbefale hr. Stetter at fortsætte med de lovsange til EF.

Men alle disse ting har jo heller ikke fået regeringen og EF-politikerne til bare at løfte en finger til forsvar for det, de selv lovede at gå ind for i forbindelse med folkeafstemningen. Derimod har navnlig regeringen aktivt formidlet den snigende integration i EF, som bestandig foregår. Vi har tidligere sagt, at vi ville gøre offentligheden opmærksom på hvert skridt, der blev foretaget i den retning, og det vil vi også gøre nu.

Det, som særlig interesserer regeringen for øjeblikket, er åbenbart at handle imod løfterne om, at EF kun skulle være et økonomisk fællesskab, ikke et politisk. Jeg ved, at det ikke var partiet venstres motiveringer, men man ved også, at et flertal har opfattet de betingelser, hvorunder folkeafstemningen foregik, på den måde. Alligevel proklamerer statsministeren i åbnings-talen, at medlemskabet af EF nu danner grundlag for meget væsentlige dele af udenrigspolitikken, og det er ikke bare en erklæring, man kommer med her, men det er også noget, man forfølger med ejendommelige fremgangsmåder. I den forbindelse tiltrækker affæren med, at EF skulle repræsenteres med en observatør i FN's general-

forsamling, sig en opmærksomhed, som er af principiel art, og som ikke alene angår udenrigsministeren og ikke alene falder inden for rammerne af den forespørgselsdebat, som er annonceret. For observatørpladsen i FN er en politisk funktion, hvilket også fremgår af, at den motiveres med, at den arabiske union og tilsvarende internationale organisationer har sådanne pladser.

Jeg skal ikke holde hånden over udenrigsministeren, så meget mindre som han jo aldrig svarer på, hvad jeg siger, men jeg vil nok sige, at dette nye skridt, som er foretaget her, ikke alene er et spørgsmål om udenrigsministeren, men det er et spørgsmål om regeringens politik. Man har allerede givet grønt lys i juli måned for dette skridt, uden at det er blevet oplyst over for folketinget eller dets repræsentanter. Da det kom for en dag, viste det sig, at der ikke var flertal for at foretage dette skridt med Danmarks bistand. Det blev åbenbart overbragt til EF på den måde, at der var visse partier, der var tossede her i landet, og det måtte man bare lige være opmærksom på. Men dette førte jo til, at der så direkte blev konstateret et flertal imod dette skridt, og på daværende tidspunkt lod regeringen, som om folketinget så også havde indflydelse på, om det blev sådan eller ej. Fra udenrigsministeriets side blev det i disse dage gentagne gange meddelt, at det var iværksat, at man over for FN ville have afgørelsen udsat, og at man over for EF ville appellere sagen til politisk behandling.

Ikke desto mindre kunne statsministeren få dage efter — og her er det statsministeren, det drejer sig om — meddele, at man alligevel gik ind for dette skridt. Socialdemokrater og radikale mente sig stillet over for en fuldbyrdet kendsgerning. Jeg respekterer ikke det standpunkt, men den eneste motivering fra statsministerens side var, at det nu blev betragtet som umuligt, at Danmark gik imod. Senere har man frembragt en forklaring om, at det ligefrem stred mod Romtraktaten, hvis Danmark stemte imod. Det vil altså sige så meget som, at man nu hævder det standpunkt, at folketinget ikke har indflydelse på, om Danmark kan stemme ja eller nej dér. På den måde har man drevet gæk med alle tingene her, og det kræver, synes jeg, et svar på: hvad er der sket

[Ib Nørlund.]

imellem det tidspunkt, hvor man går ind for at erklære, at folketinget har indflydelse på den afgørelse og på den afstemning, der skal foregå, og så til det tidspunkt, hvor man altså vil prøve at motivere, at det har man ingen indflydelse på? Det er væsentligt, fordi det er et led i den snigende integration, og det kan hr. Stetter nok så meget kalde for bagatelagtige kiks, det er ikke det, det har drejet sig om, det er ikke det, det drejer sig om her. Det drejer sig om, hvorvidt man ganske systematisk likviderer også Danmarks politiske uafhængighed over for EF. Det er som en slikmund, der sidder med en godtepose og siger: nå ja, jeg kan tage en lille bagatelagtig godte den ene gang og én den anden gang. Til sidst viser det sig, at posen er tom, og det, der er tomt her, bliver så Danmarks politiske handlefrihed.

(Kort bemærkning).

Stetter (KF):

Hr. Ib Nørlund sagde, at han ikke ville anbefale, at jeg fortsatte med at udtrykke mit partis mening om dansk tilslutning til EF. Jeg vil gerne bede hr. Ib Nørlund om at uddybe den bemærkning.

(Kort bemærkning).

Ib Nørlund (DKP):

Jeg tror ikke, hr. Stetter vil have politisk fornøjelse af — heller ikke over for sine egne vælgere — at omtale EF's følger for Danmark i de blomstrende vendinger, som han anvendte her tidligere på dagen.

(Kort bemærkning).

Stetter (KF):

Altså en aldeles overflødig bemærkning. Hvad jeg eller mit parti anser for godt for vore vælgere, skal vi nok selv fastsætte.

Fuglsang (DKP):

Blandt de konkrete ting, som statsministeren gik let hen over i sin mundtlige redegørelse, var landbrugets problemer. Det væsentlige var vel nok en enkelt sætning om, at fællesmarkedsmedlemskabet giver, hvad han frejdigt kaldte en vis stabilisering af landbrugets afsætningsvilkår med adgang til et stort marked. Ja, det var netop sådan,

man udlagde teksten for 2 år siden, men det har netop ikke været stabile afsætningsvilkår, der har præget fællesmarkedets landbrugspolitik de forløbne år, så lidt som det har vist nogen anden form for stabilitet. Derfor har vi netop set de voldsomme bondeprotester rundt om i Europa, og i modsætning til statsministerens mundtlige optimisme indrømmes i den skriftlige del:

„Dansk landbrug er — som i øvrigt Europas landbrug som helhed — i en vanskelig situation bl.a. som følge af svigtende priser på kød og stærkt stigende omkostninger.“

Og det er jo sandheden, at for landbrugets vedkommende opsluges de højere priser af endnu højere omkostninger, og for landets vedkommende som helhed sker der en forringelse af bytteforholdet med stigende handels- og valutaunderskud.

Nu er det fødevarerpriserne, der igen er kommet i søgelyset, for lige så lidt som Romtraktatens løfter om en stabil afsætning til rimelige priser for producenterne er opfyldt, lige så lidt er det tilfældet med hensyn til rimelige forbrugerpriser. Vort parti har intet mod rimelige priser og rimelige levevilkår for landbrugsproducenterne, men vi savner oplysning om, hvorvidt regeringen vil gøre noget som helst for at hindre, at de stigninger, som er en følge af det foreløbige forlig i Bruxelles, ikke bliver flerdoblet, inden de når forbrugerne, nemlig fra de 36 øre i det øjeblik, det forlader producenten, til det øjeblik, da det købes af forbrugerne.

Jeg ved godt, at man vil påberåbe sig stigende omkostninger i mellemløbet, men det kan simpelt hen ikke være rigtigt, at de stiger i øget takt, eftersom fødevarermarkedet koncentrerer sig såvel inden for andelsbevægelsen som især inden for de nationale og multinationale fødevarerkoncerner. Det er ikke omkostningerne, der stiger, men det er først og fremmest avancer og profit, og derfor er det et naturligt spørgsmål, som må stilles både af forbrugere og producenter, hvad regeringen agter at gøre for at begrænse urimelige avancer på dette område. Statsministeren omtalte nødvendigheden af at hindre en ny voldsom stigning i omkostninger og priser, men alle erfaringer viser, at netop fødevarer spiller en uhyre rolle med hensyn til prisudviklingen overhovedet. Det er jo naturligt, for det er jo rigtigt, som landbrugsministeren i går sagde til Berling-

[Fuglsang.]

ske Tidende, at det vigtigste i tilværelsen er at få noget at spise. En følge heraf må jo også være, at folk vil kæmpe til det yderste for at få dette nødvendige behov dækket.

Jeg vil nødig forestille mig, at det virkelig kan være regeringens politik, når ministeren videre sagde: hvorfor skal vi give tilskud til billigt smør, når margarine er billig i forvejen? Når fællesmarkedet har afsætningsvanskeligheder, så skyldes det jo ikke først og fremmest overproduktion, men mere underforbrug. Tallene for fællesmarkedets Europa viser jo, hvordan forbruget pr. indbygger af de afgørende fødevarer falder, simpelt hen fordi folk ikke har råd til på tilfredsstillende måde at løse det meget vigtige problem at få fødevarer nok, at få de rigtige fødevarer og få dem til rimelige priser.

Der er talt meget om beskæftigelsen, men netop denne politik rammer jo også beskæftigelsen uden for landbruget. Tænk bare på masseafskedigelserne på Tulip og andre fødevarerfabrikker. Tænk også på, at af de 36 øre, som landmanden får af hver krone, der betales, må han betale høje renter for at forrente urimelig høje jordpriser, og han må betale stigende omkostninger, fordi avancerne også i omkostningsleddet stiger ganske ukontrolleret. Mange bukker under og kommer ind på de i forvejen arbejdsløshedsramte arbejdspladser, men denne bukken under, denne strukturpolitik, er også et led i fællesmarkedet, og de landmænd, der bliver tilbage, er nødt til at nedskære både nødvendige investeringer og forbrug.

Derfor savner jeg svar fra det i hvert fald i sin tid værende bondeparti, venstre, på, hvad man vil gøre ved disse livsvigtige spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Grunden til, at jeg beder om en kort bemærkning, er den, at jeg føler mig alvorligt ramt af hr. Fuglsangs beskyldninger. Jeg er en af dem, der havde en hel del møder forud for folkeafstemningen, og jeg indrømmer, jeg har på ét område virkelig vildført specielt landbrugsvælgerne. Jeg var lidt forsigtig, og jeg sagde: måske kan man nå helt op på 2 mia. kr. ekstra i indtægt for dansk land-

brug, hvis vi kommer i fællesmarkedet. Jeg indrømmer, at det er blevet 3 mia. kr. Jeg håber, at landmændene vil undskylde mig, at denne ekstra indtægt er kommet.

Og så én meget fundamental ting: enhver, der står op og fortæller, hvor dyre fødevarer er blevet her i landet osv., skal jo lige huske på, at for hver gang vi herhjemme betaler 1 kr. mere for en eller anden enhed af danske landbrugsvarer, så får vi 2 kr. mere ind i valutakassen udefra, for vi eksporterer nemlig dobbelt så meget på de fleste områder, som vi selv bruger.

Det er sådan noget, man lige skal tage med, inden man bilder folk ind, at det var helt forfærdeligt, vi kom ind i EF.

(Kort bemærkning).

Fuglsang (DKP):

Det glæder mig selvfølgelig, at hr. Erhard Jakobsen føler sig ramt, men jeg tør nok sige, at han drager temmelig forkerte konsekvenser. Det er rigtigt nok, at landbrugspriserne er steget, men som landbrugsvarerproducenter såvel i Danmark som ud over Europa gør gældende, så er de tvunget til, blot for at bevare deres hidtidige levestandard, at kræve en omlægning af landbrugspolitikken og en omlægning af prispolitikken.

Der tales om de mange milliarder kroner, der bringes hjem. Jeg tør dog henvise til statsministerens redegørelse, at i fællesmarkedstiden er vores bytteforhold forringet med 15 pct., hvilket for Danmark har betydet et ganske betragteligt milliardunderskud på vores handelsbalance.

(Kort bemærkning).

Karlskov Jensen (V):

Når jeg har bedt om ordet, er det i anledning af, at hr. Fuglsang prøver på at give det udseende af, at de problemer, som dansk landbrug har, og som nogle af de andre fællesmarkedslande har, hænger sammen med dansk tilslutning til fællesmarkedet. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at et af de alvorligste problemer for dansk landbrug har været de nationale støtteordninger, som har været gennemført af en del af de andre medlemslande. Men i kraft af, at Danmark nu er medlem af fællesmarkedet, har vi haft mulighed for at gøre indsigelse imod det, og så vidt jeg har forstået på de pressemedde-

[Karlskov Jensen.]

lenser, der er nået hjem fra møderne i går i Luxembourg, er det lykkedes at komme igennem med forslag, der sikrer, at der dels ikke indføres nye nationale tilskudsordninger, og dels at de, der er indført, bliver taget op til kritisk revision og afbygget.

(Kort bemærkning).

Fuglsang (DKP):

Jeg synes ikke, at hr. Karlskov Jensens bemærkninger afkræfter, men tværtimod bekræfter det, jeg har sagt, for de vanskeligheder, dansk landbrug er inde i, er fælles for hele fællesmarkedet. Derfor har vi disse protester, og derfor har de store danske landbrugsorganisationer sluttet op bag dem.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Hr. Karlskov Jensen har ordet for en kort bemærkning, og derefter går vi igen over til talerrækken.

(Kort bemærkning).

Karlskov Jensen (V):

Jeg vil så gentage, at det, som man fra dansk side, i særlig grad fra dansk landbrugs side, havde at indvende imod situationen, var jo netop disse nationale støtteordninger. De er nu låst fast, og de bliver afbygget fremover.

Brusvang (CD):

Der skal ikke herske nogen som helst tvivl om centrum-demokraternes positive stilling til Det europæiske Fællesskab.

Hr. Erhard Jakobsen har lige omtalt landbrugsproblematikken, den skal jeg lade ligge. Men jeg skal konstatere, at mit parti glæder sig over de fordele, der har været omtalt af hr. Erhard Jakobsen for et øjeblik siden, men vi glæder os også over de fordele, der har været for dansk industri. Må jeg henlede opmærksomheden på, at Berlingske Tidende i dag i en overskrift kan sige, at dansk industri har haft den største stigning i eksporten i mange år. Og ser man nærmere på tallene, så ser man, at det ikke bare er en stigning i eksporten til fællesmarkedet, men det er også en stigning i eksporten til områderne udenfor. Det, der er det interessante i denne forbindelse, er, at vort med-

lemskab af fællesmarkedet fra den 1. januar 1973 skabte en sådan optimisme og dynamik og lyst til at investere i dansk industri, at vi i dag står på det kvalitetsniveau og har haft den fremgang i dansk industrieksport, som vi har.

Man har hæftet sig voldsomt ved det, hver gang der har været en krise i fællesmarkedet. I virkeligheden er det, når man kender en smule til de enorme problemer, fællesmarkedet kæmper med, fantastisk, at fællesmarkedet er nået så langt, som det er. Men der er en problemstilling, som er os vedkommende i denne sal, en problemstilling, som først og fremmest er noget, der måtte hvile på skuldrene af os, der er tilhængere, og det er dette, at der blev gjort et stort stykke arbejde i dette land op til den 2. oktober 1972 for at skabe forståelse for, hvad fællesmarkedet var, og hvad det bød på af muligheder og for nødvendigheden af dansk medlemskab, men der er bogstavelig talt intet gjort siden den 2. oktober 1972 for at forklare den danske befolkning, hvad det er, vi er med i, og hvad det betyder for os. Og det er forklaringen på, at vurderingen af fællesmarkedet hos befolkningen er så ringe, som den desværre er.

Når vi går ind for dette fællesmarked, så gør vi det ikke bare på grund af fordelene, men vi vedstår selvfølgelig også forpligtelserne, og en af forpligtelserne er nu engang dette, at man må støtte EFs forskellige organer, sørge for at give dem rimelige arbejdsvilkår. For os var det derfor en ganske naturlig ting at sige ja, når EF ønskede en observatørpost ved FN. Jeg ved godt, at der muligvis er begået en proceduremæssig fejl i forbindelse med behandlingen af denne sag. Jeg er helt overbevist om, at udenrigsministeren selv vil redegøre for enkelthederne heri og forsvare de eventuelle kiks, der måtte være. Men det, der interesserer mit parti i denne sammenhæng, er det politiske, det, at man tager en ganske bagatelagtig ting, et lille proceduresvigt, og gør det til en vældig sag, uden at se på, i hvilken sammenhæng, på hvilken baggrund det skal vurderes. Laver man en procedurefejl i en lille sag, så er det en lille ting; laver man en procedurefejl i en kæmpesag, så er det selvfølgelig en stor ting. Men det her var ikke en stor ting. Det var en selvfølge, en ganske

[Brusvang.]

naturlig konsekvens af vort medlemskab af EF, at sige ja til en sådan post for EF ved FN.

Hvad er en observatørpost? Det er en naturlig ting for internationale organisationer. Det er en måde, på hvilken man skaffer sig informationer. Og hvorfor gør man det? Det gør man for bl.a. at kunne tilrettelægge sit eget arbejde bedst muligt, for at undgå overlappning, for at undgå unødige udgifter. Det er desværre en meget kedelig ting, at vi ofte ved internationale organisationer oplever, at der er spild, at der er overlappning, så derfor er det altså en helt selvfølgelig ting, at man her søger at bidrage til at undgå noget sådant ved at få en sådan observatørpost.

Når modstanderne af vores markedspolitik angriber dette så stærkt, så er det for mig at se et udtryk for, at de endnu en gang vil forsøge at afpolitiserer hele vort medlemskab af fællesmarkedet og hele fællesmarkedets virke, men er det ikke en urimelig ting? Vi har ganske vist en klar sondring imellem det økonomiske samarbejde, vi har i fællesmarkedet på grundlag af selve traktaterne, og det samarbejde, vi har i kredsen af EF-lande på grundlag af Davignonrapporten og senere Københavnsrapporten, men det er dokumenter, der foreskriver — og det har vi tilsluttet os — ganske klare forhandlingsprocedurer, for at disse lande kan skaffe sig informationer, for at de kan koordinere deres politik. Det er ganske i tråd med vor tilslutning til disse dokumenter, at man fra EF-side ønsker den omhandlede observatørpost ved FN.

Melchior (CD):

Jeg vil først gøre en enkelt generel bemærkning i fortsættelse af statsministerens åbningstale forleden og i fortsættelse af den storpolitiske debat, der afsluttede forrige samling.

Der har i kommentarerne til denne sidste debat på ny været talt om den smalle og svage regering. Jeg synes, at debatten den 20. september i dette ting var af stor betydning, og jeg synes faktisk, at regeringen gik særdeles styrket ud af denne debat. Det kan måske lyde ulogisk, eftersom der blev fremsat en række mistillidsdagsordener. Men logikken finder jeg i orden derved, at jeg vil hævde, at lige så sikkert det er, at en

regering må afgå, når et mistillidsvotum imod den er blevet vedtaget, lige så sikkert er det, at ethvert mistillidsvotum til en regering, som er blevet stemt ned, styrker regeringen og svækker dem, der har fremsat dette forslag om at udtrykke mistillid. Jo flere gange i løbet af en dag det altså dokumenteres, at nogle ønsker at udtrykke mistillid, og dette ikke vinder tilslutning, desto mere er de svækkede, som har haft dette ønske, og desto mere styrket må regeringen fremstå.

Jeg håber, at denne dag har været en lære for dem, der fra venstre og højre skyder ind mod midten, og at der derfor forestår en noget mere rolig og saglig samling.

Centrum-demokraterne føler, at vi har bidraget på god og passende måde til de resultater, der er opnået, ikke alene ved at præge de forlig, der er blevet indgået, men også ved at give afkald på de tidspunkter, hvor det var nødvendigt for at nå et resultat. Det er nu engang et led i den demokratiske proces, og hvis man ikke befinder sig på en yderfløj og kan gå med meget ensfarvede faner op på barrikaderne og svinge med armene og med ordene, ja, så må man altså føre en mere dæmpet tale og bliver derfor formentlig ofte ikke så stærkt hørt i begyndelsen, men på den lange sigt skal det nok vise sig, at man sætter sig igennem.

Et enkelt ord om EF. Hr. Ib Nørlund sagde her, at han kunne meddele, at de, der mødte op i går eller i forgårs for at demonstrere imod EF, var de bedragne. Jeg går ud fra, at det var alle dem, der stemte nej, eller en stor del af dem, der stemte nej for 2 år siden, der mødte op, så det kan vel ikke være de bedragne. Det kunne det snarere være, hvis det havde været ja-sigere, der ikke følte, at de havde fået deres forudsætninger opfyldt. Så kunne man tale om bedrageri.

Så kunne hr. Ib Nørlund ikke forstå, at hr. Erhard Jakobsen havde sagt, at de formentlig kom for at bede om undskyldning. Det er rigtigt, at det fra hr. Erhard Jakobsens side var sagt med nogen ironi, og det er klart, at den har hr. Ib Nørlund ikke forstået, fordi han kører bulldozeragtigt frem og ikke har sans for, at man kan bruge sproget på forskellig måde. Det, hr. Erhard Jakobsen sagde, var jo netop dette, at de mennesker, der i går mødte op og ville have

[Melchior.]

en folkeafstemning for udtræden af EF, var de samme mennesker, der indtil for 2 år siden påstod, at noget sådant overhovedet ikke kunne lade sig gøre. Derfor var der i virkeligheden grund til at bede om undskyldning for, at man havde bedraget ved at påstå noget forkert for 2 år siden.

Hr. Fuglsang talte så om landbrugspriserne, og jeg vil blot gøre den bemærkning til ham, at når han nævner de hjemlige priser, så må han også lige erindre sig, at der er noget, der hedder verdensmarkedspriser. Det hører vel med i billedet vedrørende priserne højde eller ikke højde, at man sætter dem i relation til det mest relevante, nemlig hvad priserne er på verdensmarkedet.

Så hørte vi noget helt hjertegribende her, det var hr. Knud Jespersen, som sagde til de uddannelsessøgende, at nu skulle de passe på, for det er deres demokratiske rettigheder, man er ved at tage fra dem. Nu har jeg før, både her fra denne talerstol og i radioen, haft et par debatter med hr. Knud Jespersen om, hvorvidt man kan tale sandt eller usandt for åbne døre eller bag lukkede døre. Det er jo ganske fantastisk at se, at der nu altså her foran åben mikrofon og skærm bestemt kan blive påstået fra hr. Knud Jespersens side, at han er forsvareren for de uddannelsessøgendes eller andres demokratiske rettigheder. I debatten den 20. september har mit partis formand to gange påstået, at hr. Knud Jespersen og hans parti og dettes program går ind for proletarietets diktatur, og han har endda skåret ud i pap, hvad der forstås derved. Nu skal vi altså så høre på, at formanden for dette parti slår sig til ridder og forsvarer for demokratiet. Det må virkelig nok kunne betegnes som hykleri for åbent tæppe.

Nu har vi jo som sagt haft et par debatter i den senere tid, og jeg har fået nogle breve om, at jeg er kommunistjæger og den slags ting. Det har der vel været andre før mig der har været. Jeg må sige, at socialdemokraterne holder sig i hvert fald meget tilbage i de senere uger og måneder, og jeg er ikke

sikker på, det egentlig gavner socialdemokratiet. Jeg er ikke kommunistjæger. Det, jeg gerne vil jagte, er kommunistiske standpunkter, og dér vil jeg især jagte en enkelt ting — og det skal være min sidste bemærkning her — nemlig det efterspil, som hr. Knud Jespersen gav debatten den 20. september i tv-avisen dagen efter, lørdag den 21. september. Jeg har en afskrift af ordene, som de faldt, og jeg citerer fra, hvad hr. Knud Jespersen siger:

„Og så vil jeg gerne sige, uden i øvrigt at lave noget odiøst ud af det: jeg ved ikke, hvad de fremskridtsfolk har fået for at stemme for, at Hartling skulle blive. Jeg vil gerne have det sluppet ud direkte i den danske nation, det har de ikke gjort omkostningsfrit.“

Jeg ringede omgående til tv-avisen og fik at vide, at der var faktisk stillet et kontraspørgsmål til hr. Knud Jespersen, nemlig dette: hvad bygger De denne bombastiske påstand på? Det havde hr. Knud Jespersen ikke kunnet svare på, og derfor var denne sekvens skåret ud. Det synes jeg ikke den burde have været, for det var sandelig en del af nyheden, at hr. Knud Jespersen altså kunne fremsætte sådanne beskyldninger uden at have noget at begrunde dem med, men det er jo et andet kapitel. Sagen mellem hr. Knud Jespersen og mig er den, at jeg næste dag i avisen havde lejlighed til at betegne den fremgangsmåde, der var benyttet her, som bagvaskelse, og jeg har ikke hørt nogen reaktion fra hr. Knud Jespersen på dette.

Derfor må jeg altså fastholde, at han tier og samtykker, og i hvert fald føler jeg, at man med denne kasten om sig med udokumenterede beskyldninger imod navngivne personer er nede på et niveau, som berettiger, at vi er nogle stykker, der benytter lejligheden til at gøre befolkningen opmærksom på, hvad det er for principper, man nu ønsker eventuelt at give indflydelse på udviklingen af samfundslivet i Danmark. Mit parti vil gerne melde sig blandt dem, der går i spidsen med ikke at jagte nogen som helst

[Melchior.]

mennesker, men til at meddele, at der er synspunkter så forkerter og imod, hvad vi mener tjener den danske befolknings tarv, at vi må bekæmpe dem med alle midler.

(Kort bemærkning).

Knud Jespersen (DKP):

Det er en overordentlig kort bemærkning.

Når hr. Melchior omtalte de problemer, som var efterspillet, så kan man godt sige, at de måske var spændt op, jeg har nu ikke set, at der var tale om bagvaskelse. Men det, jeg derimod både har set og hørt, er, at den følgende søndag, efter kl. 15, kom der en række bemærkninger, som underbyggede denne påstand, en påstand, som jeg i øvrigt gerne ville have sluppet ud også i folketingsalen.

Jeg kan ikke i en kort bemærkning sige mere; jeg skal nok vende tilbage til det. Jeg vil bare sige til hr. Melchior, at nu har hr. Melchior igen stået op og oversat, hvad hr. Erhard Jakobsen sagde, og så er det spændende at se, hvem der skal oversætte, hvad hr. Melchior sagde.

Lindholt (FP):

Hr. Knud Jespersen kunne jo blot have beklaget sine bemærkninger, som han fremsatte i Danmarks radio i nyhedsudsendelsen, så havde den sag været ude af verden. Men det, der er i vejen, er, at det gør hr. Knud Jespersen ikke, han fastholder og prøver på at trække det ud på anden vis.

Det var nu ikke så meget det, jeg skulle beskæftige mig med. Det, jeg gerne ville fremkomme med, var et par betragtninger i forbindelse med statsministerens bemærkninger om det nære samfund og respekten for den enkelte borgers frihed.

Næsten inden statsministeren havde udtalt disse ord her på talerstolen, blev de dementeret af ministeren for offentlige arbejder, som i forbindelse med et svar til fru Hanne Reintoft angående koncessionsspørgsmål udtalte, at han ville sørge for en skærpelse af den lovgivning om koncessioner, der gælder her i landet. Det var i forbindelse med, at nogle borgere i Farum havde etableret deres egen busforbindelse. Her ser vi det besynderlige, at fortaleren for et af de liberale partier går ind for en skærpelse af lov-

givningen, går ind for en skærpelse, som betyder yderligere restriktioner over for personer, over for individet, over for erhvervsfriheden.

Nu skal fru Hanne Reintoft selvfølgelig ikke glæde sig for tidligt, for omvendt så tilhører fru Hanne Reintoft et parti, hvis fornemste mål jo åbenbart er at kollektivisere, nationalisere og socialisere hele samfundet. Men i dette tilfælde gik fru Hanne Reintoft ind for det modsatte, at det skulle være således, at også de enkelte, i hvert fald mindre grupper, kunne få koncessioner til at drive rutebildrift osv.

Mit synspunkt og vort partis synspunkt i denne sag er selvfølgelig, at man ganske rolig kunne ophæve lovgivningen om koncessioner i det hele taget. Men det er jo besynderligt, at der fremkommer sådanne ideologiske besværligheder inden for de to partier.

Nu kan vi andre selvfølgelig være lige glade med, hvorvidt de enkelte medlemmer går frem efter deres partis principper eller ej. Det har vi jo ikke noget at gøre med, men det skaber jo begrebsforvirring her i tinget, hvis ikke man kan regne med, at de prøver på at følge deres egne ideologier. Jeg vil i denne forbindelse meget gerne citere en fabel, som en forfatter ved navn Ludvig Holberg har skrevet for godt 200 år siden. Den hedder: „Tvende gedebukke stanges“.

„Tvende gedebukke, som passerede for de største filosofi udi skoven, gerådede en gang, skønt for en ringe ting, udi en så hæftig tvistighed, at de fordrede hinanden ud til enekamp. Et får, som så dem at stanges, nærmede sig da til dem og sagde: Skjemmer i Eder ikke, I som holder Eder selv for store filosofi og som formaner andre dyr at styre deres affekter, at lade se sådan ufuldkommenhed? Gedebukkene svarede hertil: Vi ere filosofi alene udi teori, men ikke udi praxi. Og derpå bleve de ved at stanges.“

Forklaringen er, siger Holberg: fabeln sigter på de mennesker, som bilder sig ind, at de er filosofi, da erfaringen dog viser, at deres studeringer havde gjort dem vel lærdere, men ikke bedre.

Det andet problem, jeg gerne ville beskæftige mig lidt med, var spørgsmålet om den bundne opsparing. Den 20. november bliver det sidste dag for indbetaling af den bundne

[Lindholt.]

opsparing, så skal befolkningen ifølge regeringen have indbetalt 1 mia kr. Det er det samme beløb, som tilbagebetales, omtrentlig da, i nedsættelser af skatterne i 1975, i januar og februar måned. Det vil altså sige, at fyrretyve dage efter at man under fanfarer har indkrævet 1 mia kr., så tilbagebetaler man den igen. Jeg tror, hele befolkningen vil være i stand til at se den mangel på logik, som præger den nuværende regering. Selv om I kun er 22, så skal I altså ikke regne med at blive ved med bare at få medlidenhed. Der skal også være lidt logik i den regering, vi har her i landet.

Men ikke nok med det. Denne milliard kroner, der opkræves i bunden opsparing, går jo ind ved, at der simpelt hen sker en overflytning fra den ene konto til den anden, i hvert fald for dem, der har kassekreditter osv. På anden vis kan opsparingen også foretages, det har der i hvert fald været annonceret i aviserne med. Man skulle blot indbetale 25 pct. af det beløb, man skulle binde, så var den sag i orden, og så skete det hele rent teknisk ved hjælp af posteringer osv. Denne bank skal have tjent ca. 25 pct. af et beløb svarende til 100 mill. kr., det vil altså sige en fortjeneste på 25 mill. kr.

Det er måske det, regeringen forstår ved en erhvervsvenlig politik. Det kunne godt være, at der var nogle andre, der syntes, at det var en ret ensidig erhvervsvenlighed. Man skulle jo tro, at regeringen havde forudset, hvordan det ville gå med denne bundne opsparing, og så i det mindste havde sørget for at få den ophævet, inden vi var kommet så vidt, som vi kom.

Ib Christensen (DR):

Hr. Erhard Jakobsen pastod, at modstanderne skulle have sagt, at hvis vi først kom ind i EF, så kunne vi aldrig komme ud igen. Nu er det jo svært at udelukke, at nogle modstandere kan have sagt sådan. Nu andrager vi 53 pct. af befolkningen, og det er jo svært at udelukke, hvad disse 53 pct. kan finde på at argumentere med.

Dengang, før 2. oktober 1972, var vi ikke så mange, men dog immervæk en tredjedel af det danske folk. Men vi kan vel redegøre for, hvad hver enkelt har sagt, og hvad vi har sagt på vore partiers vegne, og det,

retsforbundet har sagt, er, at vi har påpeget, at der i art. 240 ligger en stedsevarende forpligtelse. Der er ikke nogen opsigelsesprocedure, og deri må forudsætningsvis ligge, at dette her arrangement skal vare på ubegrænset tid. Derfor var der, sagde vi, kun to muligheder for at komme ud: enten det, at Danmark ganske enkelt brød traktaten, eller også det, som ville være mere parlamentarisk, at vi indledte en forhandlingsprocedure og ved fredelig overenskomst trådte ud af EF. Den mulighed er stadig væk til stede, for EF ønsker naturligvis ikke at opretholde medlemskabet for et land, hvor befolkningens flertal oven i købet nu synes at være modstandere af dette medlemskab. Kan der altså skabes flertal i dette ting for en udmeldelse, så er det da muligt.

Men vi har også påpeget, at det er klart, at i samme omfang integrationen og harmoniseringen skrider frem inden for EF, vil det i årenes løb blive vanskeligere og vanskeligere rent faktisk at komme ud af EF.

Hr. Brusvang kunne ikke rigtig forstå, hvorfor modstanden er steget, og han mener, at det skyldes vildledning fra EF-modstandernes side. Jeg gør opmærksom på, at der jo ikke har været ret megen EF-debat i månedsvis i Danmark, så det er ikke modstanderne, der har ansvaret eller æren for, at det er gået, som det er gået. Men EF-tilhængerne stillede en lang række trusler, en lang række løfter op. En lang række forventninger indgød de dette folkeflertal, der den 2. oktober 1972 stemte os ind i EF, og det har jo vist sig, at de forventninger, man opstillede, jo ikke har kunnet indfries. I stedet for at norske og svenske virksomheder skulle etablere sig i Danmark, er det nu danske arbejdere, der tager til Norge og Sverige for at få beskæftigelse. Betalingsbalanceunderskuddet, som man håbede at kunne neddæmpe eller fjerne ved medlemskabet, er blevet fordoblet i mellemtiden. Inflationen rinder stadig væk hurtigt, og husholdningspengene slår jo dårligere til nu, end de gjorde bare for 2-3 år siden. Det er alle disse ting, folk har registeret, der er den egentlige årsag.

Jeg synes, at denne diskussion om, hvorvidt vores økonomi var blevet væsentlig dårligere eller væsentlig ringere, eller hvilken forskel der i øvrigt havde været, om

[Ib Christensen.]

vi havde stået udenfor eller ikke, er ret så futil, fordi ingen jo i virkeligheden ved, hvordan det var gået.

Nu har andre påpeget, at der kan være træk, der kunne antyde, at vi har tjent noget på medlemskabet, men jeg vil lige gøre opmærksom på, at når man nu siger, landbruget har tjent en 3 mia kr. mere det første år, så regner man med et regnskabsår fra 1. juli 1972 til 1. juli 1973, og da landbrugsordningerne først trådte i fuld kraft pr. 1. marts 1973, er det jo kun en begrænset del af det års indtjening, som i givet fald kan tilskrives EF. Sagen er i hvert fald nu, at landmændene tjener ca. 14 pct. mindre, end de gjorde i fjor.

For industriens vedkommende skylder vi jo sandheden at erkende, at var vi ikke kommet ind i EF, så havde vi efter al menneskelig sandsynlighed fået en frihandelsaftale for alle industrivarer, akkurat ligesom Norge, Sverige og Island fik, disse lande, der var så fornuftige at vælge friheden og selvstændigheden. Vi havde undgået den toldfordyrelse, som er kommet på en række varer, som industrien bruger, såsom råstof, produktionsudstyr, maskiner osv. Industrien havde derfor utvivlsomt haft større fordel af, at vi havde valgt frihandelsaftalen.

Hvad landbruget angår, ligger der jo det perspektiv, at man i virkeligheden ikke har fået dette frie marked for landbrugsvarer, fordi der er tale om konkurrenceforvridninger. Vesttyskland alene poster 14 mia kr. ud i national støtte i lodret strid med EF-traktaterne, og det er jo ikke sådan, at man har lovet, at nu skal der sandelig gøres op med dette. Det eneste, man har lovet, er, at Kommissionen skal undersøge omfanget af disse støtteordninger, og så skal man altså bestræbe sig på fra de enkelte landes side at undgå at sætte yderligere nationale støtteordninger i værk.

Det er, hvad man har fået ud af det, uanset Romtraktatens klaze tekst. Det var jo ikke den danske landbrugsminister, der turde nedlægge veto, men det var Vesttyskland, der slog i bordet, og heller ikke det kom der altså så farlig meget ud af.

Det, jeg synes der er nok så meget perspektiv i, er dette, at vi kan jo ikke regne med eller forvente, at man på den lange sigt fra EF's side vil give landbrugsordningerne

den udformning, de har i dag med disse prisstøtteordninger. Man kan ikke forvente, at Vesttyskland og andre lande, f. eks. Storbritannien — hvis Storbritannien overhovedet bliver i EF — vil blive ved at poste milliarder i prisstøtteordninger, som jo navnlig, og endda kun kortsigtet, kommer de landbrugseksporterende lande til gode.

Derfor tror jeg, at Børsens økonomiske medarbejder har meget ret i den artikel, han skrev her i foråret i det officielle, dansk-sprogede EF-tidsskrift, hvor han påviste, at det sandsynligvis vil gå således, at hvis Storbritannien kommer ud af EF, så kan man ikke regne med, at EF-landene vil støtte den danske landbrugseksport til Storbritannien ved eksportrestitutioner osv. Det var ganske urealistisk, påpegede han. Men han påpegede videre, at selv i det tilfælde, at Storbritannien forbliver i EF, kan man heller ikke regne med, at der er nogen som helst realitet bag ved, at man kan opretholde det nuværende system, for blandt de genforhandlingskrav, Storbritannien har, er jo, at man vil have en grundlæggende revision af landbrugsordningerne, dvs. at man vil væk fra prisstøtteordninger og ind på en slags social eller strukturel støtteforanstaltning i landbruget. Dermed falder den kortsigtede danske landbrugsfordel jo ganske totalt væk, og derfor er det under alle omstændigheder således, at de fordele, dansk landbrug har haft af EF-medlemskabet, har været og navnlig i fremtiden vil blive af yderst kortsigtet art. Vi ved jo også, at landbrugets omkostninger allerede er steget, idet fordelen er kapitaliseret til højere jord- og ejendomspriser.

Hr. Stetter var tilfreds med markedsudvalgets kontrol med EF-politikken. Det er jeg ikke, det er mit parti ikke, men vi erkender, at der måske er grænser for, hvor stærk kontrollen kan blive, fordi EF er et lukket bureaukratisk system uden tradition for offentlighed i forvaltningen og uden demokratisk tradition, og at der derfor er levnet de nationale parlamenter begrænsede muligheder for at føre en effektiv demokratisk kontrol med EF-politikken.

En af de mange grunde, som retsforbundet angav og fortsat angiver for modstanden mod medlemskabet, var da også, at man delegerer en lang række beføjelser til overstatslige organer uden overhovedet tilbørlig

[Ib Christensen.]

demokratisk, folkelig, parlamentarisk kontrol.

Vi har jo bemærket, at man i flere tilfælde har fået dokumentation for, hvor lidt indflydelse markedsudvalget har. Hr. Gert Petersen nævnte nogle eksempler, og EF-budgettet er jo et af dem. Det viser sig, at de reale forhandlinger om EFs kommende budget er sket, uden at markedsudvalget har haft nogen chance for at få nogen som helst mulighed for at påvirke det.

EFs observatørpost i FN er en logisk følge af EFs karakter af en langsigtet politisk sammenslutning, en politisk union, som man jo altså også har bundet Danmark til ved topmødevedtagelserne. Men alligevel afgøres denne sag på embedsmandsplan og kommer overhovedet ikke for i markedsudvalget.

Sådan kan der nævnes andre eksempler, og man kan måske endda også forestille sig, at der er langt vigtigere ting, som i virkeligheden slet ikke kommer for det danske folketing, end ikke markedsudvalget. Derfor er denne kontrol utilbørligt ringe, og den bør styrkes yderligere end de antydninger, de tilløb, der er kommet til det ved de nye regler.

Til sidst vil jeg godt sige et par ord om vetoretten, som hr. Stetter også var så glad for. Og hvad er så realiteten? Ja, realiteten er jo altså — og det ved vi, der er medlemmer af markedsudvalget — at der ikke er noget, der piner en dansk udenrigs- eller handelsminister mere, uanset den politiske farve, den pågældende har, end at komme i den eventuelle situation, at Danmark står alene med et eller andet standpunkt. Det er det værste, man ved, og derfor søger man mandat hos markedsudvalget for i givet fald på et eller andet område, det er for så vidt ligegyldigt hvilket, at frafalde det danske standpunkt. Hvis det land eller de lande, man selvanden eller selv tredje er enig med, frafalder deres modstand, skal vi også have adgang til det, så vi ikke kommer i den frygtelige situation at stå alene med et standpunkt, altså bruge den vetoet, som hr. Stetter m. fl. er så glade for. Det viser det reale politiske indhold i denne vetoet.

Vi fik illustrationen i forbindelse med de nylige landbrugsforhandlinger, hvor man jo med rette kunne sige, at Danmark havde vitale interesser på spil med hensyn til at

få sønderbrudt de traktatstridige nationale støtteordninger. Ikke engang i denne situation turde man bruge denne vetoet; man erklærede sin utilfredshed osv., men man turde virkelig ikke satse noget alvorligt derpå, og så er det, vi spørger: hvornår tør man så?

Sandheden er jo, at der er væsentlige politiske kræfter i De europæiske Fællesskaber, der ønsker vetoet totalt afskaffet, indskrænket til visse områder, ja, helt fjernet med tiden. Sandheden er jo, at de reale afgørelser i De europæiske Fællesskaber i stigende omfang træffes på topmøder, ikke mindst på topmøder mellem de to udslaggivende magter, Frankrig og Vesttyskland. Også dette sætter jo vetoet ud af spillet. Derfor må vi altså konstatere, at der både på det økonomiske område og på det udenrigspolitiske område, som jeg slet ikke har nævnt her, i tidens løb er kommet ændrede forudsætninger for den afgørelse, der blev truffet af det danske folk den 2. oktober 1972, og at spørgsmålet derfor må rejses om det danske folks adgang til, også i lyset af det britiske forhold til EF, at få en ny prøvelse af denne skæbnesvangre afgørelse.

Thomas Have (S):

Man kan vist roligt slå fast, at sjældent har borgerne i Danmarks kommuner rundt i det ganske land med større spænding ventet på at få deres kommunale beskatningsprocent fastsat end netop i år. I de beregninger, som folkettinget har fået forelagt, og hvorefter man har vedtaget den nye udskrivningslov, har finansministeren oplyst, at man regnede med, at marginals-katten inden for de første 50.000 kr.s skattepligtig indkomst i en gennemsnitskommune skulle blive 38,8 pct. Hvis jeg nu skal tale om noget af det, som jeg kender mest til, så vil jeg holde mig til de 4 nordvestjyske kommuner i Viborg amt, det, der tidligere udgjorde det gamle Thisted amt; dér bliver procenterne nu fra 41 til 44. Efter de oplysninger, som finansministeren har givet, var de pågældende personer med den skattepligtige indkomst på de 50.000 kr. jo sådan set indstillet på at skulle have en skattnedsættelse på 3.237 kr. Så vidt jeg kan se, bliver skattnedsættelsen nu i den af kommunerne, som jeg vel kender mest til,

[Thomas Have.]

Morsø kommune, ikke 3.237 kr., men 1.509 kr., altså knap det halve.

Nu kan man jo måske sige: ja men det skyldes selvfølgelig nogle lokale forhold, og det kan være, at man har for højt et service-niveau osv. Men jeg tror, jeg kan forsikre om, at det ikke er kommuner, der har for højt et serviceniveau, snarere tværtimod. Det er kommuner, som har meget lave gennemsnitsindkomster. Det er kommuner, som, bortset fra en enkelt, så vidt mig bekendt ikke får tilskud som vanskeligt stillet kommune. Det er i og for sig for mig meget mærkeligt, at disse kommuner ikke alle kan få et beløb. Og det er også kommuner, som ved den omlægning af refusionerne fra de procentvise til de generelle tilskud, der er sket, mister fra 700.000 kr. og op til 1,9 mill. kr.

Det er på denne baggrund, jeg gerne vil bede indenrigsministeren dels gøre rede for grunden til, at sådanne kommuner ikke har kunnet komme i betragtning med et beløb som vanskeligt stillet kommune, dels vil jeg også godt vide, hvad grunden kan være til, at Kommunernes Landsforening ikke har fået beregningsmateriale forelagt til bedømmelse af det puljebeløb, som regeringen har brugt som grundlag. Så vidt jeg har set, mener Kommunernes Landsforening, at det beløb, der er tale om, er ca. 200 mill. kr. for lavt. Jeg vil gerne spørge indenrigsministeren, om der vil blive optaget forhandlinger med de kommunale organisationer om puljens endelige størrelse, og jeg vil også gerne spørge ministeren, om disse forhandlinger kan medføre korrektioner af de generelle tilskud, som man har stillet kommunerne i udsigt i august måned, i foråret 1975. Så vidt jeg kan skønne, kan det altså ikke medføre ændringer i beskatningsprocenterne, men der kan jo godt ske korrektioner i beløbene.

Jeg vil i øvrigt bede om, at indenrigsministeren informerer kommunaludvalget om det materiale, som indenrigsministeriet har lagt til grund for de generelle tilskud, der er udbetalt, og også om det materiale, der er lagt til grund for de beløb, der er stillet til rådighed for de vanskeligt stillede kommuner. Det har altså indtil videre ikke kunnet lykkes at få tingene lagt sådan til rette, at den gennemsnitlige skattenedsæt-

telse, som man havde stillet i udsigt, kunne komme en af de egne i landet til gode, som trænger mest.

Højland (CD):

Når jeg som forholdsvis nyt medlem her i tinget ser tilbage på den tid, jeg har været her, så kommer jeg til at tænke på, at når man kommer ind som nyt medlem, så tænker man, at tingene går på en helt anden måde, end de i virkeligheden gør. Man har så mange gode perspektiver, og man har så mange gode forsatte om at være med til at gennemføre en hel del ting i en fart, men man lærer hurtigt, at rytmen arbejdsmæssigt herinde er en anden og må være en anden end den, man egentlig har forudsat.

Umiddelbart før sidste folketingsvalg var næsten alle partier samstemmende enige om, at forholdene for de mindre næringsdrivende måtte forbedres. Der er også gjort en hel del forarbejde i så henseende. Man er dog endnu kun nået igennem med en enkelt ting af alt det, der var forudsat, men det er også en meget væsentlig ting. Det var forbedringerne for de medarbejdende hustruers skattevilkår. Jeg er meget taknemlig for, at det er gennemført, og jeg kan love for, at vi vil blive en del her i tinget, som ikke vil holde os tilbage for at få sidestillet de mindre næringsdrivendes vilkår socialt og økonomisk med vilkårene for den øvrige befolkning.

Så har jeg et ganske specielt hjertesuk, som jeg gerne vil bringe frem i forbindelse med, at jeg står her på talerstolen. Det vedrører spørgsmålet om uddannelserne. Vi har her i folketinget en sammensætning, som ikke helt svarer til befolkningens erhvervs-mæssige sammensætning. Vi har også en sammensætning af et udvalg her, som tager sig af uddannelsesspørgsmålene, nemlig unvisningsudvalget, som heller ikke helt svarer hertil. Jeg vil med det samme sige, at undervisningsudvalget har gjort et uhyre stort arbejde og et ganske glimrende arbejde med hensyn til den del af uddannelserne, som hører under de højere uddannelser. Men man må være helt klar over, at vi har andre uddannelser her i landet. Vi har bl. a. de faglige uddannelser, som i virkeligheden danner det økonomiske grundlag for, at de højere uddannelser overhovedet kan gennemføres. Jeg mener, at de faglige uddannelser har

[Ejland.]

været totalt tilsidesat i dette ting, og det skyldes måske sammensætningen, men jeg håber, at man fremover vil være med til i højere grad at tilgodese de faglige grunduddannelser, så de får en anden placering, en anden prioritering, nemlig den, der i virkeligheden tilkommer dem. Og her vil jeg gerne tage efteruddannelser og omskolinger med.

Jeg tror nok, at det ville være helt betimeligt at undersøge muligheden for at få placeret de faglige uddannelsesspørgsmål i et andet udvalg, nemlig erhvervsudvalget, hvor de efter min mening hører hjemme.

Vestergaard Eriksen (FP):

Jeg synes, at jeg vil gøre et par bemærkninger i tilknytning til det, der har været inde i debatten vedrørende os fire, der stemte sammen med regeringen, altså imod det kommunistiske dagsordensforslag den 20. september, og hr. Knud Jespersens påstand i fjernsynet den 21. september.

Jeg kan klart bekræfte over for såvel tinget som over for offentligheden, at de tre såvel som jeg selv ikke har fået noget som helst, hverken af den ene eller den anden art. Om det så er penge, eller hvad det er, hr. Knud Jespersen tænker på, ved jeg ikke. Denne påstand må stå for hr. Knud Jespersens egen regning. Når vi fire har stemt, som vi gjorde den aften, så har vi udelukkende stemt efter vor overbevisning og ikke af nogen som helst anden årsag eller grund. Det vil være på sin plads, at hr. Knud Jespersen gav os fire en undskyldning for det, der er sket den aften i fjernsynet.

(Kort bemærkning).

Knud Jespersen (DKP):

Det er altså ikke, fordi jeg er kaldet til at give en undskyldning, men jeg vil gerne understrege, at jeg på intet tidspunkt har tænkt i kroner og øre, det sagde jeg den 22. september om aftenen efter fremskridtspartiets landsmøde, på intet tidspunkt. Jeg har ikke sigtet nogen for at have fået noget i lommen. Men det, jeg har sagt, var det, Berlingske Tidende gentog om søndagen: der findes mange overtalelseskunstnere i den politiske arena, eller noget i den retning.

(Kort bemærkning).

Vestergaard Eriksen (FP):

Jeg vil også klart bekræfte, der er heller ikke nogen som helst andre aftaler af nogen som helst art. Nu må hr. Knud Jespersen give os den undskyldning. Det må være det mindste for offentlighedens skyld. Vi kan ikke have sådan noget i det høje ting.

(Kort bemærkning).

Knud Jespersen (DKP):

Ja, det er muligt, man ikke kan, men det må vi jo så afgøre politisk, fordi det, jeg har talt om, er al den snak, der gik, og hvor man to gange stemmer på én måde for at komme af med regeringen, og tredje gang stemmer på en anden, og samtidig bekræfter 5-6 forskellige navngivne personer, at man har haft tilbud fra forskellig side. Jeg forstod det som politiske tilbud. Jeg vil gerne understrege, at hvis nogen fortsat skulle tro, at det drejede sig om kroner og øre eller poster, så vil jeg uforbeholdent sige, det gjorde det ikke. I den sag har jeg ingen beviser, og dér vil jeg gerne give en undskyldning, hvis det skulle ligge på den led, men ikke for det andet.

(Kort bemærkning).

Melchior (CD):

Ja, da jeg rejste sagen for lidt siden, er jeg altså nødt til at fastholde hr. Knud Jespersen ved hans ord. Ordene var følgende:

„Jeg vil gerne sige, jeg ved ikke, hvad de fremskridtsfolk har fået for at stemme for, at Hartling skulle blive. Det har de ikke gjort omkostningsfrit.“

Ordet „omkostning“ har nu på dansk og i de mange tusinde hjem, som hr. Knud Jespersen helt bevidst ønskede at slynge det ud i, noget med kroner og øre at gøre. Det er ikke tilfredsstillende, når hr. Knud Jespersen står og beklager, at det har kunnet forstås derhen på grund af ordene „omkostningsfrit“, og „jeg ved ikke, hvad de har fået“. Nu ved vi altså, at de ikke har fået noget, og vi ved, at hr. Knud Jespersen, da han fremsatte beskyldningen, ikke havde ringeste anelse om, at de skulle have fået noget. Derfor kan hr. Knud Jespersen ikke komme uden om, at han her har farede frem med bagvaskelse.

(Kort bemærkning).

Knud Jespersen (DKP):

Jeg kunne have citeret hr. Bay ved denne lejlighed, men jeg ville gerne give en lidt bredere fremstilling af denne sag, fordi jeg er ikke til sinds med det samme bare at sige andet og mere om dette problem, end at der er sådanne politiske metoder. Jeg gentager over for hr. Melchior og andre og over for offentligheden: hvis nogen har opfattet det som kroner og øre, så beklager jeg det og undskylder det. Det vil jeg gerne sige helt klart.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg går på talerstolen for at gratulere hr. Knud Jespersen med hans succes i det hele taget den dag. Som jeg sagde den aften: hvad var det kommunistiske partis formål med at stille dette dagsordensforslag? Det var at latterliggøre og umuliggøre dette folketing. Man fik i høj grad følgeskab fra to helt forskellige sider af salen, og så har man oven i købet held til at få dansk presse til i vidt omfang at antyde, at herinde foregår det i korridorerne, til trods for at det klart af redegørelsen fremgår, at det eneste, der er sket, er, at én, der har været i længere tid i folketingssalen end en anden, har fortalt den pågældende, at hvis han skal gøre sig håb om overhovedet at kunne komme med i udvalg eller noget, hvis han selv vælger at træde ud, så skal han gøre det inden 1. oktober og sammen med nogle andre, for ellers bliver de, han går sammen med, ikke repræsenteret.

Der er intet som helst, der ligner bestikelse. Der er intet som helst, der giver dårlig luft i salen eller noget som helst, men hr. Knud Jespersen havde held til at få folk til at tro, at der her skete noget rigtig råddent, noget i forbindelse med Watergate, som jeg har forstået hr. Knud Jespersen også brugte i udsendelsen, om end i en lidt anden forbindelse. (*Knud Jespersen: Nej!*). Jo, så kom det til at lugte rigtigt, og så kunne man få folketingets anseelse trukket ned, og det er et af kommunisternes hovedformål med overhovedet at sidde i dette ting, som de jo ellers slet ikke regner med, for det ligger jo uden for kampen for proletariats diktatur.

(Kort bemærkning).

Knud Jespersen (DKP):

Ja, det bliver jo overordentlig svært i korte bemærkninger at klare den side af sagen, men det skal vi nu nok vende tilbage til, hr. Erhard Jakobsen, også til proletariats diktatur.

Hvad angår de spørgsmål, der blev diskuteret, så kan man diskutere, hvorvidt det var propaganda fra vor side, men man kan ikke tale om, at det var at besmitte folkestyret, tværtimod. Jeg sagde søndag aften: jeg sigter ikke nogen bestemt, men der er visse metoder . . . (*Afbrydelse af Erhard Jakobsen*) . . . ja men der var tale om de 4, der var ikke tale om, hr. Erhard Jakobsen . . .

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Ingen direkte diskussion.

Knud Jespersen (DKP):

. . . Nå, det var ærgerligt, men hvis de 4 har noget at beklage sig over, så er de velkommen til at anlægge sag for de bemærkninger, som måtte være faldet. Det, jeg har sagt, vedrørte de politiske metoder, hvor man bruger den metode at overtale fra gangen og ind i salen. Der er mange overtalelsesmetoder, og de blev bekræftet, det skal lige understreges. At de så ikke blev realiseret, er en helt anden side, som jeg heller ikke beklager.

Ole Espersen (S):

Det, der kalder mig herop, er et par bemærkninger fra hr. Erhard Jakobsens side i formiddags. Hr. Erhard Jakobsen sagde følgende: „Må jeg slutte med en tak til kulturministeren, fordi vi fik en radiodebat herinde; denne radiodebat har givet enorme resultater. Det nye radioråd er af mange grunde anderledes end tidligere,“ fortsatte hr. Erhard Jakobsen, „og medarbejdere i Danmarks radio ved nu, hvad klokken er slået, og er begyndt at rette sig efter det.“

Jeg er ganske enig med hr. Erhard Jakobsen i, at det nye radioråd er anderledes end det tidligere. Det er nemlig så anderledes, at den nye radiorådsformand har ment at måtte sammenkalde til et særligt møde for at tage en drøftelse om, hvordan man skal få det radioråd til at fungere på en hensigts-

[Ole Espersen.]

mæssig måde. Så der er sket ændringer. Jeg mener ikke, at den ændring er særlig positiv.

Mere uklart er det, hvad der ligger i udtrykket, at „medarbejderne ved, hvad klokken er slået, og de er begyndt at rette sig efter det“. Der ligger i hvert fald ikke deri, at det er lykkedes hr. Erhard Jakobsen at få indført forhåndscensur i Danmarks radio. Jeg vil nævne et par tilfælde, hvor hr. Erhard Jakobsen har forsøgt det — det er måske meget at optage taletiden her med det, men på den anden side, angreb på ytringsfriheden er en alvorlig sag, og jeg synes, det er rimeligt, når hr. Erhard Jakobsen bringer det frem, at det får et svar.

Hr. Erhard Jakobsen har forsøgt 3 gange. Debutten i radiorådet formede sig som et krav til vore programchefer om ikke at vise en serie af Fassbänders film, et krav, der var motiveret af en omtale i Politiken om disse film. Det var naturligvis ikke noget, som var acceptabelt for radiorådet.

Det næste ønske fra hr. Erhard Jakobsen gik i retning af, at dette politisk valgte radioråd skulle godkende sæsonplanerne for Danmarks radio. Disse sæsonplaner, som indeholder i tusindvis af forskellige udsendelser inden for forskellige genrer, skulle altså forhåndsgodkendes af et organ, som naturligvis ingen jordisk chance havde for at gøre det på en ordentlig måde, og som dernæst ud fra hele sin funktionshensigt er ganske ude af stand til at gøre det. Der ville være tale om en klar politisk form for censur. Naturligvis blev dette også forkastet med et stort flertal af radiorådet; det skete for nylig.

Jeg må tilføje, at hr. Erhard Jakobsen i forhold til dette forslag selv i det sidste møde gav udtryk for, at han ikke ønskede at opretholde sin oprindelige stilling, men til gengæld ønskede, at der skulle indføres helt klare og koncise regler for, hvad medarbejderne i hver enkelt afdeling overhovedet må foretage sig, når medarbejderne laver programmer.

Det sidste tilfælde ved jeg ikke om jeg

kan laste hr. Erhard Jakobsen for, for det kommer fra Aktiv Lytterkomité, og det er muligt, at hr. Erhard Jakobsen ikke længere tager ansvaret for, hvad Aktiv Lytterkomité foretager sig. Men denne komité har som sit sidste påfund foreslået, at enhver udsendelse inden for Danmarks radio, som handler om teknik inden for det ene eller andet område, skal godkendes i forvejen af udenforstående sagkyndige teknikere, med andre ord, at det ansvar, Danmarks radio har, skal udøves af en organisation udefra, at der ikke må skæres, at der ikke må redigeres, at alt skal foregå, som teknikerne ønsker det, som de sagkyndige ønsker det, at det redaktionelle ansvar skal fjernes fra Danmarks radios side.

Det er naturligvis også en form for censur, for hvis man ikke har mulighed for ud fra de kriterier, bl. a. alsidighedskriteriet, som er Danmarks radios, at foretage udsendelsestilrettelæggelsen, men siger, at det må udenforstående gøre, ja, så er det ikke en politisk censur, så er det en teknisk censur, og det er også noget, som er i strid med radiospredningsloven.

Disse 3 forsøg er ikke lykkedes, og derfor kan man altså ikke sige, at klokken er slået i denne retning. Jeg synes, at disse bemærkninger hår været nødvendige, jeg synes, det er med glæde, man må konstatere, at hr. Erhard Jakobsens censurbestræbelser er mislykkedes totalt. Vore medarbejdere, Danmarks radios medarbejdere, arbejder under præcis de samme vilkår, som de har gjort, også før hr. Erhard Jakobsen blev medlem af radiorådet. Det ved jeg, at det gør hr. Erhard Jakobsen ikke, for af hans programpunkter i det oprindelige program er der kun ét tilbage — der var dog 3 i starten; det ene var som bekendt, at man skulle være 150 pct. for NATO, det andet 100 pct. for EF. Det tredje programpunkt var, at man konstant skulle skælde ud på Danmarks radio. Dette programpunkt er i hvert fald tilbage. Mange er forsvundet undervejs, mange andre er erkendt at være betydningsløse, mange andre er simpelt hen noget, som

[Ole Espersen.]

var et oplæg til et politisk program, som aldrig er blevet til noget, men dette ene er fastholdt, det er det eneste, der er tilbage, og derfor må hr. Erhard Jakobsens virksomhed efterhånden virke endnu mere monoman, end den har gjort før.

Udenrigsministeren (Guldberg):

Der har under debatten her fra forskellige ordførere været rejst spørgsmål inden for det udenrigspolitiske område, og jeg vil gerne have lov til først som et helt generelt svar at sige, at uanset hvilket område af det udenrigspolitiske vi taler om i øjeblikket, om det er samarbejde i De Forenede Nationer, om det er det dermed nøje sammenhængende u-landsarbejde, om det er samarbejde i NATO, om det er samarbejde i EF, ja, endog selv på det nordiske område, så er det umuligt at behandle de aktuelle spørgsmål, uden at det sker på baggrund af den kritiske situation, som stammer fra, at en stigning i oliepris og en stigning i råvarepriser har medført nogle inflationsproblemer og nogle betalingsbalanceproblemer af næsten uoverskuelig rækkevidde, hvorfor vi i dag står i en situation, hvor det monetære system i verden er nær ved at bryde sammen. Man kan ikke færdes med disse problemer til hverdag uden at gøre alt, hvad man kan, for at forsøge at få dem taget alvorligt. Disse problemer og den baggrund går ind i enhver overvejelse inden for hele det udenrigspolitiske område og de samarbejdsforhold, vi er med i.

Det er de store ændringer i betalingsforhold og handelsforhold, som er sket inden for det sidste års tid, som rejser nye problemer for de industrielt udviklede lande og for udviklingslandene — her naturligvis ikke mindst for de udviklingslande, som i forvejen er i en meget ulykkelig situation, og som ikke selv har fået nogen fordel af prisændringerne, tværtimod.

En lang række af de vigtigste udenrigspolitiske spørgsmål må ses på den baggrund og også på baggrund af, at alle ansvarlige kræfter er nødt til først og fremmest at koncentrere sig om at finde holdbare løsninger på dette område.

Det er klart, at der hviler et særligt ansvar herfor på de industrialiserede lande med en højt udviklet økonomi og dermed også et

særligt ansvar på Det europæiske Fællesskab, som vi tilhører. Men også mellem de industrialiserede lande indbyrdes har virkningerne af disse økonomiske ændringer meget forskellig karakter. Det gælder også mellem de nordiske lande indbyrdes, hvor ændringer i betalingsforholdene i særlig grad — og man kan sige næsten udelukkende — har været til ugunst for Danmark, medens andre nordiske lande som råvareproducerende lande er i en noget anden situation, selv om de også har vanskeligheder.

Når jeg gerne vil nævne dette, inden jeg går over til nogle direkte svar, så er det, fordi jeg synes, det er nødvendigt at understrege, at i det nordiske samarbejde er der fra de andre nordiske landes side vist fuld forståelse for, at Danmark her har et særligt problem eller et problem af et særligt omfang, og denne forståelse er vigtig; i modsat fald ville vor forskellige økonomiske skæbne for tiden kunne blive udlagt som en følge af, at Danmark er det eneste af de nordiske lande, der er medlem af Det europæiske Fællesskab.

Det er derfor magtpåliggende for mig over for den generelle kritik, der bliver fremført af vort medlemskab, at minde om, at dette medlemskab, hvis værdi også forstås af de andre nordiske lande, er det, der er grundlaget for og årsagen til det snævre økonomiske samarbejde, som også er udbygget mellem Sverige og Norge og Det europæiske Fællesskab, og derved også minde om, at det er i dette europæiske Fællesskab, at vi har grundlaget for det valutariske samarbejde, der endnu er tilbage i Europa, som jeg håber kan blive grundlag for et nyt udbygget valutarisk samarbejde, og som i denne periode har været af så afgørende betydning for Danmark, at vi vel har lov til uden at bruge for store ord at kalde det livsvigtigt.

Det er rigtigt, at samarbejdet i EF har været hårdt presset, fordi alle medlemslande — men altså nogle mere end andre — er kommet i en vanskelig situation. Trods dette og trods mange lejligheder og situationer, hvor man kunne blive ængstelig som dansker, er der hidtil hver gang og nu også senest i går sket det, at når det kommer til stykket, er der vist en klar vilje fra de 9 medlemslandes side til at bevare deres samarbejde, til at tage hensyn til de andres

[Udenrigsministeren.]

interesser. Det viste sig også, vil jeg gerne minde om, da det drejede sig om vitale interesser for Færøerne, og jeg siger tak til hr. Johan Nielsen for hans bemærkninger om denne sag.

Som jeg også havde lejlighed til at sige på det rådsmøde, der fandt sted i går, er det nødvendigt, at de 9 medlemslande nu bevæger sig ud over nødløsninger og søger deres monetære og økonomiske samarbejde fastlagt og finder et fælles grundlag for at finansiere de betalingsbalanceunderskud, som i en overgangsperiode er en uundgåelig følge af ændringerne på verdensmarkedet. Det er da klart, at det er en vanskelig opgave, og det er da også klart, at dens løsning forudsætter, at hvert enkelt medlemsland selv bidrager ved at søge at få bedst mulig balance i sin økonomi uden at gøre det på de andre medlemslandes bekostning.

Med de vanskeligheder, EF-samarbejdet har netop på grund af disse ydre forhold, er det nødvendigt stadig at understrege, at netop Danmarks handelsmuligheder og dermed vores mulighed for beskæftigelse og fortsat udvikling er nøje knyttet både til vort medlemskab af EF og til, at de 9 lande indbyrdes finder en løsning på så afgørende aktuelle problemer.

Lad mig minde om ganske kort, at den helt kontante fordel har været, at valuta-indtjeningen ved vores landbrugseksport ligger ca. 3 mia kr. over det beløb, vi ville have opnået, såfremt vi stod uden for EF. Jeg kunne til sammenligning sige, at merværdiindtægten for et land som Sverige på uændret papir- og træmængde er 3 mia svenske kr. Forskellen her er i det ene tilfælde en mangedobling af prisen og i det andet tilfælde en langsom prisudvikling. Det giver en belysning af, hvad medlemskabet har betydet og betyder for dansk økonomi.

Samtidig har EF's fælles landbrugspriser for flere varers vedkommende medvirket til at dæmpe prisstigningerne. Jeg minder om, at priserne inden for EF på flere varer, således korn og sukker, har ligget langt under verdensmarkedspriserne.

Der har under debatten også fra forskellig side været fremført en kritik af den måde, markedsudvalgets arbejde er forløbet på,

eller den orientering, der er givet, og der er en enkelt eller enkelte, der ligefrem har hævdet, at der skulle være handlet imod et parlamentarisk flertal. Jeg kan kun understrege, at jeg efter bedste evne bestræber mig på både at blive orienteret om, hvorledes et flertal i folketinget ser på de spørgsmål, der skal behandles i EF, og følge disse synspunkter i overensstemmelse med spillets almindelige regler. Den konkrete sag, der er nævnt om stillingen som observatør i FN, skal jeg her kun omtale ved at henvise til, at et flertal af folketinget først erklærede sig imod gennemførelsen af denne sag den 20. september, og at der derefter blev reageret omgående.

Hr. Hilmar Baunsgaard nævnte i sit indlæg særlig de ulykkelige forhold omkring Cypern og dermed modsætningerne mellem Grækenland og Tyrkiet. Jeg deler hr. Hilmar Baunsgaards bekymring over hele denne sag og hans ønske om, at netop NATO aktivt bestræber sig for at påvirke de to parter i retning af en gensidig forståelse og fastholder over for dem begge den vægt, som også vi i Danmark tillægger det, at NATOs militære formål er en beskyttelse af medlemslandenes sikkerhed, men at dets politiske mål er en bevarelse af en række frie demokratiske stater. Det politiske ønske, at der efterhånden kan blive normale demokratiske forhold i alle medlemslandene, svarer helt til de synspunkter, der har været fremført fra dansk side under de drøftelser, der har fundet sted om dette meget vigtige udenrigspolitiske spørgsmål.

Jeg vil gerne runde af med nogle enkelte bemærkninger, hvor jeg vender tilbage til den almindelige indstilling, som er nødvendig, så vidt jeg kan se, for dansk udenrigspolitik, og som man må lade sig lede af i udenrigspolitikken. Jeg har stedse følt det som min opgave at føre en åben og positiv Europapolitik inden for de rammer, der er afstukket af det danske folketing og den danske vælgerbefolkning. Vi må vie vores kræfter både ude og hjemme til at varetage Danmarks interesser i det europæiske samarbejde. Det er vitalt for løsningen af en lang række af de problemer, som vort land står over for. Jeg kunne gøre det med så meget større overbevisning og styrke fra regeringens side i bevidstheden om, at et

[Udenrigsministeren.]

solidt flertal i dette ting klart erkender rigtigheden af, at Danmark har brug for Europa. Jeg tror også, vi er enige om, at Danmark har sit eget karakteristiske bidrag at yde til den europæiske opbygning.

Erkendelsen af Danmarks naturlige plads i Europa betyder selvsagt ikke, at vi dermed skal svække samarbejdet med de lande, som vi altid har haft et godt og nært forhold til, og her da i særlig grad de nordiske. Tværtimod bør også denne del af vort udenrigspolitiske adfærdsmønster fastholdes og forbedres. For mig er det vigtigt, at man klart erkender, at Danmark kan kun overvinde de omfattende udefra kommende vanskeligheder i et åbent og tillidsfuldt samarbejde og i en bredere europæisk sammenhæng.

(Kort bemærkning).

Ivar Nørgaard (S):

Vort partis ordfører har anmeldt en forespørgselsdebat om den sag, som udenrigsministeren just har omtalt, og derfor vil det være rigtigt, at vi koncentrerer os om det, sagen i dag drejer sig om i øvrigt. Men jeg synes, det er nødvendigt at sige til udenrigsministeren, at den fremstilling, han gav af sagen vedrørende EF's observatørstatus ved FN, ikke er korrekt. Det er ikke rigtigt, at udenrigsministeren først den 20. kan være blevet opmærksom på problemerne, da de allerede blev rejst under udenrigspolitisk nævnsmøde den 12. eller 13. (K. B. Andersen: Den 12.) . . . den 12., og at vi derefter havde en foreløbig drøftelse af dette spørgsmål på markedsudvalgsrådet den 13. Dernæst gav vi den 17. udtryk for, hvorledes det socialdemokratiske synspunkt var, nemlig at sagen måtte udsættes.

Jeg synes, det er vigtigt, at vi som grundlag for den debat, vi skal have, forhåbentlig i næste uge, får så klare linjer som overhovedet muligt. Samtlige partier gav klart udtryk for deres opfattelse på markedsudvalgsrådsmødet, mens vi i socialdemokratiet gav udtryk for, at vi ønskede en nærmere grupperøftelse, men udenrigsministeren må have været fuldstændig klar over, at der kunne være flertal imod den holdning, at EF skulle søge medlemskab som observatør i FN, allerede efter mødet i markedsudvalget den 13.

(Kort bemærkning).

Maigaard (SF):

Jeg skal sige, at vi i socialistisk folkeparti på sin vis finder det udfordrende, at udenrigsministeren tager sagen om forholdet til markedsudvalget og EF's observatørstatus i FN op nu, for vi ved jo alle sammen, at vi skal have markedsudvalgsrådsmøde, når mødet her i salen er færdigt, hvor vi bl.a. skal drøfte ministerens bemærkelsesværdige demarche i ministerrådet, og vi ved også, at vi skal have en markedsdebat, hvor det var rigtigere at tage tingene op og få dem drøftet i sammenhæng — herunder det markedspolitiske problem, som hedder udenrigsminister Guldberg. Jeg skal derfor understrege, at socialistisk folkeparti ser sådan på sagen, at det afgørende i ministerens tale her var ordene: „jeg har holdt folketingets markedsudvalg underrettet“ — og så kommer pointen: „efter bedste evne“.

Udenrigsministeren (Guldberg):

Jeg tror nok, at et af problemerne i denne debat ligger i formuleringer. Jeg gør opmærksom på, at jeg talte efter manuskript, og jeg vil gerne gentage, hvad jeg sagde, og så vil jeg sammenholde det med, hvad der blev sagt at jeg havde sagt.

Jeg sagde: jeg kan kun understrege, at jeg efter bedste evne bestræber mig på at blive orienteret om, hvorledes et flertal i folkettingen ser på de spørgsmål, der skal behandles i EF, og følge disse synspunkter i overensstemmelse med spilllets almindelige regler.

Med hensyn til hr. Ivar Nørgaards bemærkning må jeg sige, at det er min ganske bestemte opfattelse — og jeg mener, den er korrekt — at der på et markedsudvalgsrådsmøde den 13. september opstod tvivl om, hvorvidt der var flertal i det danske folketing — jeg vil endda sige, at det gjorde der måske allerede på det udenrigspolitiske nævnsmøde, men det er jo en anden sag. På markedsudvalgets møde den 13. september opstod tvivl om, hvorvidt der var flertal i folketinget for, at den sag skulle køre igennem. Der var forskellige problemer: om man skulle risikere at komme i den situation at stemme imod, eller om man skulle forsøge at få sagen taget af dagsordenen, og det blev klart tilkendegivet — og jeg bestrider ikke

[Udenrigsministeren.]

på nogen måde, om jeg så må sige, datoerne her — at socialdemokratiet ville drøfte det på et gruppemøde, men at dette gruppemøde ikke kunne finde sted før den 17. september. Jeg gjorde opmærksom på, at selv om selve spørgsmålet om observatør ikke var på dagsordenen, så var der på dagsordenen for et rådsmøde i Bruxelles den 17. september spørgsmålet om, hvem der skulle have taleret, og at jeg fandt det vanskeligt at deltage i dette rådsmøde med den viden, at der kunne være flertal imod sagen hjemme — for at have forholdet i orden til mine kolleger og også for ikke at svække mulighederne for at komme med indvendinger, hvis et flertal ønskede det — uden da at gøre opmærksom på, at der var et problem. Dette kunne altså bestå i, at jeg sagde, at der var et problem, hvis det var uafgjort; det kunne bestå i, at jeg lod være at sige noget, hvis man i mellemtiden havde fået det svar, at der var flertal for, og det kunne bestå i at meddele, at der var flertal imod, og at jeg derfor blev nødt til at forlange sagen behandlet.

Den 17. september forløb rådsmødet usædvanlig hurtigt. Der forelå ikke nogen besked, og derfor kunne jeg ikke vide, hvor et flertal befandt sig. Derfor valgte jeg den løsning — som man så kan kritisere, men jeg valgte altså den løsning uden kendskab til, hvad flertallet ville — at komme med en bemærkning, som i hvert tilfælde gjorde, at jeg kunne være bekendt, hvis jeg senere mødte mine kolleger, at sige til dem, at flertallet nu var imod. Jeg mødte senere mine kolleger og måtte sige, at der var et flertal imod, og de erkendte, at de var blevet advaret. Jeg vil ikke engang sige, at jeg var berettiget til at foretage mig mere. Jeg mener, det havde været en indskrænkning af vores muligheder, hvis jeg havde gjort andet.

Der var møde i folketingets markedsudvalg den 18. september, dagen efter, og ved dette møde fik jeg i hvert fald ikke opfattelsen af, at sagen var uddebatteret i den socialdemokratiske gruppe. Det er muligvis min fejl, men det fik jeg ikke opfattelsen af. Men i hvert tilfælde fik jeg en ganske klar opfattelse den 20. september om aftenen kl. ca. 24.00 om, at da var den uddebatteret i den socialdemokratiske grup-

pe, og der forelå det flertal imod, som jeg havde frygtet, og som jeg mente ville give en række vanskeligheder. Jeg tror ikke, der indtil nu er nogen, der har bestridt, at da satte jeg omgående maskinen i gang med hensyn til forholdet til såvel FN som EF.

(Kort bemærkning).

Ivar Nørgaard (S):

Det, vi bebrejder udenrigsministeren, er, at han ikke, hverken nu eller i Ministerrådet den 17. september, har gjort opmærksom på, at det, der kunne blive et flertal imod, var, at EF skulle anmode om at få observatørstatus i FN. Udenrigsministeren fremstiller det hele tiden på den måde, at det, der var problemer om, var, hvordan vi skulle stemme i FN. Det har været drøftet i udenrigsnævnet, har jeg forstået. Men i markedsudvalget skal vi give ministeren mandat til, hvilken stilling han skal tage på Danmarks vegne med hensyn til, hvad EF skal beslutte sig til, og det er dér, misforståelsen opstår — og efter min mening en ret fatal misforståelse. Vi ønskede, at udenrigsministeren skulle holde det spørgsmål åbent, hvilken holdning EF skulle have i FN.

Udenrigsministeren har fuldstændig ret i, at den socialdemokratiske gruppe ikke havde truffet sin beslutning endnu, og det eneste, vi derfor kunne bede udenrigsministeren om, var at anmelde, at vi kunne være imod, at EF fik observatørstatus. Vi ville nemlig komme i den situation — det ville også være temmelig fantastisk — at vi skulle optræde i FN og sige: vi stemmer imod, at EF får observatørstatus. Da vi selv er medlem af EF, må det være, medens vi sender denne ansøgning frem, vi angiver vor modstand. Det er her, uenigheden eksisterer mellem udenrigsministeren og partierne i markedsudvalget.

(Kort bemærkning).

Ib Nørlund (DKP):

Udenrigsministeren benyttede ikke lejligheden til at svare på den side af spørgsmålet, som jeg rejste tidligere på dagen. Han sagde her, at da flertallet imod var blevet konstateret i markedsudvalget den 20. september, så reagerede han omgående og satte apparatet i gang. Det er lidt

[Ib Nørlund.]

tvivlsomt, hvor meget det apparat er gået i gang, efter hvad jeg ellers har hørt. Men det vil i hvert fald sige, at udenrigsministeren på daværende tidspunkt erkender, at dette flertal skulle kunne have indflydelse på Danmarks stillingtagen. Sidenhen har man frembragt en forklaring om, at hvis Danmark stemte imod, så ville det stride imod Romtraktaten. Hvad er det, der er sket her i mellemtiden? Det er en ting, som jeg synes det er af principiel betydning af få klaret.

(Kort bemærkning).

K. B. Andersen (S):

Denne sag, som jo i sin procedureform, hvor den nu er, først og fremmest eller udelukkende er en sag mellem markedsudvalget og ministeren, skal jeg ikke blande mig i. Der bliver jo lejlighed til i næste uge at drøfte den side af sagen, det kan ikke gøres på korte bemærkninger. Jeg vil blot gerne, når ministeren nævner disse datoer, sige, at sagen jo, som også hr. Ivar Nørgaard sagde, dukkede op første gang i nævnet den 12. september 1974, og at jeg dér spurgte — man har vel lov at sige, hvad man selv har sagt i nævnet, ikke hvad andre har sagt — om den sag havde været i markedsudvalget. Vi fik at vide, at det havde den ikke. Vi foreslog, at den kom i markedsudvalget; ellers var den formentlig aldrig kommet der.

Nu har ministeren to gange sagt, at der ikke var taget standpunkt, men det afgørende er, at det skyldtes én eneste omstændighed, nemlig at de oplysninger, som vi bad om for vor part i nævnet — og som markedsudvalget, har jeg forstået, bad om for sin part — på det tidspunkt stadig ikke var givet af ministeren.

Udenrigsministeren (*Guldberg*):

Jeg vil gerne først sige, at der er 2 spørgsmål i den sag og hele tiden har været det. Det har jeg hele tiden erkendt i de drøftelser, der har været såvel det ene som det andet sted, det vil ethvert medlem af markedsudvalget også vide.

Det ene spørgsmål var: når den sag nu stod på dagsordenen i FN, hvad skulle vi så gøre ved den? Skulle vi stemme imod — hvis den blev stående og vi ikke kunne

komme af med den og der var et flertal, der var imod? Jeg har på regeringens vegne svaret flere gange, at hvis det lå sådan, så var vi indstillet på, selv om vi syntes, det var en meget ubehagelig situation at anbringe Danmark i, at vi ville følge flertallet. Derfor er f. eks. hr. Ib Nørlands betragtning forkert.

Det andet spørgsmål, som jeg heller aldrig har lagt skjul på forelå ved siden af, var dette problem: hvis der nu var et flertal, der ikke ønskede, at den sag skulle gennemføres — en sag, hvis indhold vi stadig holder os fra, det drejer sig kun om det formelle — var der så mulighed for at få den trukket tilbage fra dagsordenen?

Hvis dette skulle gennemføres — jeg har aldrig lagt skjul på det — så måtte det forudsætte, at vi fra dansk side kunne påvise, at der var begået procedurefejl undervejs, f. eks. at sagen burde have været behandlet på rådsmødet. Jeg har hele tiden sagt og gentager her, at når vi gennemanalyserede proceduren i den sag, og det er vel meningen, vi skal gøre det i dag, så var det jo muligt — nu er det altså passé i forhold til spørgsmålet om at trække sagen tilbage — man kunne finde procedurefejl i EF, som gjorde, at Danmark, hvis det ville, kunne forlange sagen på et rådsmøde, men jeg vil gerne sige her, at jeg har endnu ikke fundet en sådan procedurefejl.

Det kan også være, man finder, der er anvendt en procedure, som folketetinget ikke er tilfreds med, men hvor fejlen i systemet ligger hos os selv. Det kan vi jo ikke: kaste den bold videre til de andre lande. Det bliver vores eget problem, om vor egen hjemlige behandling af denne sag har været korrekt, og det kan man jo diskutere. Jeg skal ikke nu gå ind i en lang debat, kun minde om, at sagen er startet for længe siden, i virkeligheden i 1971, at den fortsætter ind over 1972, at jeg selv som medlem af Det europæiske Parlament den 6. juli 1973 sammen med andre 9 medlemmer af folketetinget har stemt for den, og at den blev vedtaget enstemmigt. Sagen er kørt videre efter en procedure, som er normal, efter hvad der er oplyst over for mig. Man kan naturligvis sige, at en dansk regering, der havde den opfattelse, at denne sag var et politisk spørgsmål af en anden karakter, end man havde regnet med i de andre lande og måske

[Udenrigsministeren.]

i EF-Parlamentet og i administrationen, kunne eller burde have grebet ind; det kan man diskutere, men den diskussion kan nu engang ikke føres på anden måde end på grundlag af hele perioden, hvori denne sag har været behandlet, og jeg indrømmer, at så er vi inde i en meget teknisk og meget detaljeret redegørelse for disse ting.

Jeg vil nu gerne vende tilbage til mit grundsynspunkt: jeg har hele tiden fastholdt, at hvis der var et flertal, der ønskede, vi skulle stemme imod, stemte vi imod. Hvis der var et flertal i det danske folketing, der — efter at have gennemgået proceduren såvel hos os selv som hos de andre lande — kom til det resultat, at der var grundlag for at rejse sagen i ministerrådsmødet, så skulle jeg også sørge for, at det blev gjort. Derfor var min reaktion den 20. september om natten efter beskeden ikke blot at reagere i forhold til vores mission ved FN, men også at anmode om, at spørgsmålet kunne komme på dagsordenen ved førstkommende rådsmøde, som dengang var berammet til den 14.

(Kort bemærkning).

Auken (S):

Man kan jo stille sig selv det spørgsmål, om selve denne sags substans kan fortjene en så dybtgående behandling, som den her har fået, men det afgørende er vel baggrunden, og det er også grunden til, at et stort flertal af markedsudvalgets medlemmer ved udvalgets sidste møde meddelte statsministeren, om han ville overbringe sin udenrigsminister en klar misbilligelse af dennes optræden, af den måde, sagen var blevet behandlet på fra udenrigsministerens side i forhold til markedsudvalget. Baggrunden for denne misbilligelse er jo, at hvis vi i den slags sager tilsidesætter markedsudvalgets indflydelse, ja, så får vi en alvorlig svækkelse af den demokratiske kontrol med vores markedspolitik, som ingen kan være interesseret i.

Det, som vi især måtte beklage, var, at markedsudvalget i realiteten gennem ministerens adfærd blev stillet over for en fuldbyrdet kendsgerning — hvad også statsministeren klart understregede over for udvalget — at vi blev stillet over for en fuldbyrd-

det kendsgerning derved, at sagen, og det fik man at vide fra de øvrige EF-lande, ikke kunne rejses igen fra dansk side, fordi man fra dansk side på alle trin i beslutningsprocessen havde sagt ja og amen til, at EF ansøgte om observatørstatus.

Det, jeg tror man kan bebrejde ministeren, er, at han ikke, da sagen endelig bliver rejst i markedsudvalget den 13. september, hvor markedsudvalget klart pålægger ministeren, at han skal gå ned til ministerråds-mødet den 17. september og sige fra over for en endelig færdiggørelse i EF af spørgsmålet om ansøgningen om observatørstatus, at han da ikke på dette rådsmøde tager dette forbehold, men tværtimod undlader at tage det forbehold, som var blevet ham pålagt, og oven i købet benytter lejligheden til at latterliggøre den beslutning eller den skepsis over for selve sagen, som var kommet til udtryk i markedsudvalget. Jeg tror, det er her, vi har forklaringen på den utilfredshed, der er kommet til orde, at man ikke alene ikke opfylder det mandat, man er blevet pålagt, men man samtidig prøver at latterliggøre markedsudvalgets betænkeligheder. Jeg tror, alle parter er tjent med, at man vedgår den fejl, der er sket, og at man i fremtiden prøver at finde frem til fremgangsmåder, hvorved sådanne fejl kan undgås.

(Kort bemærkning).

Ib Nørlund (DKP):

Jeg må opfordre udenrigsministeren til at besvare det ganske direkte spørgsmål, som helt blev undgået. Der foreligger i sidste instans under statsministerens ledelse af udenrigsministeriet en betragtning om, at Danmark kun kunne stemme imod i strid med Romtraktaten og risikerede en retssag for Domstolen i EF. Hvis dette synspunkt anerkendes som regeringens, så har det været fuldstændig komedie, at man har diskuteret så længe, hvorvidt der var et flertal eller ej, for så var det ligegyldigt, om der var et flertal.

Det er hævdet, at denne betragtning stammer fra et eller andet juridisk foretagende i EF. Jeg vil opfordre udenrigsministeren til at tage direkte afstand fra denne betragtning, for ellers synes jeg, hele diskussionen er fiktiv.

Udenrigsministeren (Guldberg):

To korte bemærkninger. Først til hr. Auken. Forskellen i fræmstillingen af denne sag ligger i, at hr. Auken hævder, at jeg den 13. september fik besked om, at jeg skulle sige nej. Jeg fik besked om, at jeg ville få besked om, hvad jeg skulle sige, eller hvad flertallet mente. Vel, det lykkedes ikke. Det viste sig altså senere, at proceduren var sådan, at det ikke forhindrede, da den endelige besked kom, at man kunne standse sagen, hvis man ville.

Til hr. Ib Nørlund vil jeg gerne sige, at jeg har — men det kan vi jo arbejde yderligere igennem, det egner sig måske ikke til lang debat her — i alle detaljer forsøgt at gennemgå hele den måde, hvorpå den sag er behandlet både i den nuværende og den foregående regerings tid, både i Danmark og i EF-organerne. Jeg må sige, at jeg er kommet til det resultat, at jeg ikke vil være i stand til at bebryde nogen af de administrative organer, der har ladet denne sag køre, som den har kørt, at de har handlet, som de har gjort. Jeg føler mig selv overbevist om, at både den foregående og den nuværende og også en fremtidig dansk regering over for en sag, næsten lige meget hvordan den ser ud, i hvert tilfælde vil kunne gribe ind, hvis vi vil erklære, at vi betragter den som en vigtig politisk sag og forlanger den drøftet på et rådsmøde, inden den bliver endeligt afgjort.

Formanden:

Jeg gør opmærksom på, at denne sag jo kommer til behandling ved en forespørgselsdebat næste fredag, så jeg henstiller faktisk, at man hører op med de korte bemærkninger på nuværende tidspunkt, hvis de ikke er absolut nødvendige. Hr. Ib Nørlund har bedt om ordet ganske kort, og så går vi over til talerrækken.

(Kort bemærkning).

Ib Nørlund (DKP):

Er udenrigsministeren bekendt med det notat, hvori der argumenteres for, at det er stridende mod Romtraktaten, at Danmark stemmer nej?

Udenrigsministeren (Guldberg):

Ja, og jeg mener stadig væk, at beslutninger af et medlemsland vil kunne kræves

behandlet i Rådet, hvis man mener, det er tilstrækkelig vigtigt.

Økonomiministerens (Nyboe Andersen):

Hr. Kjeld Olesen efterlyste en bedømmelse af virkningerne af skatteforliget for beskæftigelse og betalingsbalance. Jeg skal ikke gå dybt ind i det spørgsmål i dag — det er jo også et emne, vi skal behandle i næste uge ved en større debat — men jeg vil gerne sige, at skattereformen fra årsskiftet jo vil betyde en væsentlig forøgelse af de disponible indtægter i befolkningen, og dermed også vil give en ganske kraftig tilskyndelse til forøgelse af det private forbrug.

Senere på året, fra finansårets begyndelse den 1. april og videre frem, vil bespareelserne få virkning. Nogle af dem vil betyde, at der lægges en vis dæmper på forbrugsfremgangen, men en væsentlig del af bespareelserne består i, at det offentlige lægger bånd på sit ressourceforbrug til fordel for eksporterhvervene.

Det er givet, at det stigende forbrug vil gavne den indenlandske beskæftigelse. Samtidig vil det imidlertid betyde en større import og dermed i nogen grad svække den forbedring af betalingsbalancen, som nu så småt er begyndt at vise sig, og som nødvendigvis må videreføres i 1975. Derfor er det for regeringen at se afgørende nødvendigt, at skattenedsættelsen faktisk kommer til at virke på en sådan måde, at den bidrager til at holde omkostningsniveauet i skak. Det er og bliver den eneste fremgangsmåde, hvorved vi på samme tid kan fremme beskæftigelsen, forbedre betalingsbalancen og dæmpe inflationen.

Den socialdemokratiske ordfører spurgte også, hvorfor vi kun overvejede, men ikke gennemførte støtte til byggeeksporten og til en ordning med kurssikring. Svaret er jo det enkle, at det drejer sig om komplicerede foranstaltninger, hvis nærmere indhold man må gøre sig klart, før man gennemfører dem, derfor er der nedsat udvalg derom, men der ligger ikke i den valgte formulering på forhånd nogen som helst negativ indstilling til de forslag, som i nær fremtid vil komme fra de pågældende udvalg.

Jeg vil i øvrigt gerne tilføje, hvad angår støtte til byggeeksporten, at den lempelse af reglerne, der for nylig er gennemført for fi-

[Økonomiministeren.]

nanslån i udlandet, også inddrager dansk eksport af byggeri til udlandet under de investeringsformer, der kan finansieres ved finanslån.

Vi fik også stillet det spørgsmål, hvorfor vi ikke gjorde en mere effektiv indsats gennem Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk. Svaret er, at instituttet ikke i øjeblikket har behov for at få tilført yderligere midler. Vi har klart tilkendegivet også over for instituttets direktør, at vi er positive over for at tage skridt hertil, så snart der er behov for det.

Hr. Kjeld Olesen spurgte yderligere, hvad den nye ordning vedrørende finansiering af eksportkreditter egentlig mere præcist gik ud på. Jeg skal tillade mig at anføre fra den pressemeddelelse, som Nationalbanken udsendte fredag den 27. september, hovedpunkterne i denne ordning.

Der står først, at Nationalbanken og bankerne er enige om at optage forhandling om etablering af et organ, som skal have til formål at lette finansieringen af langfristede eksportkreditter; det skal ske på vilkår, der nogenlunde svarer til en række andre landes, og instituttet skal selv have adgang til at skaffe sig kapital, f. eks. ved lån i udlandet. Endvidere vil Nationalbanken stille midler til rådighed på en sådan måde, at det kan opfylde sin opgave. Men i afventning af etablering af et sådant institut gennemføres der øjeblikkelig en række lempelser i bankens genbelåningsordning for eksportkreditter med en løbetid på over 2 år, og det gennemføres med øjeblikkelig virkning.

Lempelserne er følgende: hidtil har 90 pct. af den del af en banks eksportkredit, som afvikles senere end 2 år og inden 5 år efter leveringstidspunktet, kunnet genbelånes i Nationalbanken. Nu sættes de 90 pct. op til 100 pct., og det stræk af kreditten, der kan genbelånes, udvides fra 1½ til 5 år. For kreditter, der løber over 5 år, vil belåningen efter vurdering i hvert enkelt tilfælde også kunne udvides til at omfatte denne del af kreditten. Endvidere nedsættes belånings-

renten fra 9 pct. til 8 pct., og endelig vil det pengeinstitut, der yder eksportkreditten, kunne opnå dispensation for udlånsloftet, for så vidt angår den del af kreditten, der kan genbelånes, og resten af kreditten kan refinansieres i udlandet efter derom gældende regler. Der er altså alt i alt ganske vidtgående ændringer i eksportkreditfinansieringen for lange eksportkreditter.

Jeg vil i fortsættelse heraf over for hr. Haunstrup Clemmensen, der også var inde på disse ting og ligesom gik ud fra, at det stadig var sådan, at udlandets regler var væsentlig bedre end Danmarks, gerne understrege, at hensigten med nyordningen altså netop er at sikre finansieringen af lange eksportkreditter på tilsvarende vilkår, som findes i andre lande, jævnfør det, jeg citerede fra Nationalbankens pressemeddelelse. Disse regler er altså trådt i kraft, og jeg bemærkede mig, at Industrirådet hilste dem med stor tilfredshed.

I øvrigt vil jeg gerne sige, at de mange øvrige problemer, som erhvervslivet ønsker løst, og som også hr. Haunstrup Clemmensen var inde på en del af, det er jo problemer, som regeringen arbejder med. Jeg har selv med stort udbytte deltaget i de to Marienborgkonferencer, som erhvervsudvalget har arrangeret med industri og håndværk.

Hr. Hilmar Baunsgaard undrede sig over, at der var blevet bebudet et forslag om ændring i loven om økonomisk samordning, og han mente, at gennemførte man noget sådant, så ville det medføre en begrænsning af vismændenes uafhængighed. Jeg må nok sige, at i betragtning af den presseomtale, som dette emne har fået i en del aviser i går og i dag, så må jeg beklage, at der ikke i den skriftlige åbningstale blev sagt noget mere udførligt om regeringens hensigt med dette forslag.

Nu er det sådan, at jeg i flere offentlige udtalelser både i foråret og for nylig har nævnt, at vi havde sådanne planer; jeg kan naturligvis ikke forlange, at folk skal interessere sig for mine forskellige offentlige udtalelser, men jeg har dog også i et samråd

[Økonomiministeren.]

med det politisk-økonomiske udvalg i foråret, som vedrørte det konservative forslag om at oprette et kontaktudvalg over for erhvervene og arbejdsmarkedets organisationer, gjort rede for de tanker, regeringen havde på dette punkt, så partierne har altså faktisk for længst fået en orientering om, at noget sådant ville komme. Men som sagt, alligevel havde det nok været ønskeligt, om det var blevet noget mere uddybet i den skriftlige åbningstale. Så kunne man da forhåbentlig have undgået nogle af de værste misforståelser.

Jeg vil gerne sige, at udgangspunktet er en af de anbefalinger, der blev fremført i PP II-redegørelsen i vinter. Man fremhæver nemlig her, at der er behov for en fastere og mere regelmæssig kontakt mellem regering og erhvervsliv. Erhvervspolitik er jo noget meget vidtspændende og mangfoldigt noget, og den økonomiske politik ligeså, og hvis de mange forskellige sider af erhvervspolitik og økonomisk politik skal koordineres på en effektiv måde, så er det nyttigt at have en fast løbende kontakt mellem regeringen og erhvervslivets og arbejdsmarkedets repræsentanter.

Som forholdene har været og er, finder en sådan kontakt jo sted efter behov. Undertiden finder den sted i form af store møder, hvor vi vel kan sige at det sjældent kommer til nogen egentlig drøftelse — somme tider har man næsten fornemmelsen af, at man kunne have skrevet referatet, før man gik hjemmefra til mødet — men undertiden finder det også sted i små møder, hvor det er enkelte organisationer, der indkaldes om mere specielle problemer og forslag, og det er naturligvis ofte særdeles nyttigt og frugtbart.

Regeringen har imidlertid været enig med forfatterne til PP II i den opfattelse, at der var brug for, hvad man kunne kalde et løbende samråd med erhvervslivet og arbejdsmarkedet, altså brug for et råd, et organ, hvor organisationer og regering kunne mødes regelmæssigt. Et sådant råd måtte bestå af bestemte personer som faste repræsentanter for de forskellige organisationer, hvis der skulle blive mulighed for en fornuftig debat, og så måtte også antallet af deltagere være i nogen måde begrænset. Ellers bliver det til,

at man holder taler til hinanden og ikke rigtig kommer i gang med en debat.

Et sådant råd kan naturligvis skabes. Det findes imidlertid i forvejen i form af det økonomiske råd, der netop har en medlemskreds af den form og størrelse, som jeg her forestiller mig, og man kunne derfor i givet fald undgå at oprette et nyt organ, hvis det var muligt at bruge det økonomiske råd, der eksisterer, også til det formål, som her er nævnt.

Jeg kan ikke nægte, at det er mit indtryk, at dette råd i sin nuværende form ikke har særlig megen indflydelse på de publikationer, der udsendes. De udsendes jo altid, og det skal de ifølge loven, i formandskabets navn og på formandskabets ansvar. Rent faktisk bliver, som vi alle ved, disse publikationer offentligheden bekendt, før drøftelserne i rådet finder sted, og det kan jo nok influere noget på disse drøftelsers karakter, og under alle omstændigheder er det som sagt formandskabet og formandskabet alene, der er ansvarlig for publikationernes indhold. På denne baggrund er det så, vi har tænkt os, at vismandsinstitutionen skulle fortsætte som en uafhængig institution, som den nu er, de skulle fortsat kunne få deres forslag behandlet af rådet, men desuden skulle rådet kunne have den funktion at være et fast kontaktorgan mellem regeringen og de økonomiske organisationer, og i sidste egenskab ville det være naturligt, at det var den til enhver tid siddende økonomiminister, der var formand for rådet, men det betyder naturligvis ikke, at han — så lidt som han har det nu — skulle have noget at gøre med vismændenes arbejde eller med, hvad de ville skrive i deres publikationer. Der ligger ikke i disse tanker i mindste måde noget, der vil formindske vismandsinstitutionens uafhængige stilling.

For at slutte dette af vil jeg da gerne tilføje, at det afgørende for regeringen er altså at få etableret denne fastere kontakt med erhvervslivet og arbejdsmarkedet, en ordning, hvor — må jeg indskyde parentetisk — også kapitalmarkedsrådet kunne indpasses; derimod er det naturligvis ikke afgørende for regeringen, at dette spørgsmål løses lige akkurat ved en omdannelse af det økonomiske råd. Det har jeg syntes ville have den praktiske fordel, at man slipper

[Økonomiministeren.]

for at oprette flere råd med næsten samme medlemskreds og stort set samme opgave. Men det er jo til syvende og sidst et praktisk spørgsmål, og jeg håber da, at vi, når forslaget bliver fremsat, kan debattere den mest fornuftige, praktiske fremgangsmåde for at skabe en sådan fastere kontakt mellem organisationer og regering, debattere det på en nogenlunde lidenskabsløs måde uanset de overskrifter, der i går og i dag har været derom i visse aviser.

Jeg skal slutte med et par bemærkninger om EF-samarbejdet, særlig på det valutari- ske område. Hr. Poul Westergaard sagde bl. a., at valutaarbejdet, som det foregår inden for den såkaldte slange, for det første ikke havde meget med EF at gøre, og for det andet kun ville holde, så længe Tyskland var interesseret deri. Det sidste er vel rigtigt i den forstand, at Tyskland jo er det eneste store land, der deltager i samarbejdet, men der er bestemt ingen grund til at tro, at Tyskland skulle ønske at afbryde det. Tyskland har tværtimod ved mange lejligheder fremhævet sin store interesse i, at dette samarbejde består, og at det fortsætter, og har jo også i denne sammenhæng udtrykt sin vilje til i givet fald — hvis det skulle blive nødvendigt — at støtte Danmarks fortsatte deltagelse i dette samarbejde.

Hvad det spørgsmål angår, hvad det har med EF at gøre, så er det jo rigtigt, at der i øjeblikket kun er fem af de ni EF-lande, som er med. Der er meget, der tyder på, at Frankrig har fortrudt, at man forlod samarbejdet i januar og lod francen flyde. Frankrig har nu stillet forslag, der skulle gøre det muligt for francen at vende tilbage i valuta-samarbejdet, og det er et forslag, som de fem nuværende slangelande har modtaget med principiel velvilje, også Danmark, men jeg må nok sige, at vi alle fem er enige om, at vi ikke for enhver pris ønsker dette samarbejde udvidet. Vi ønsker det nemlig ikke udvidet for den pris, at samarbejdet bliver udvandet og bliver ineffektivt og mindre stabilt, end det er nu.

Jeg vil gerne tilføje, at det årsmøde i Verdensbanken og Den internationale Valuta-fond i Washington, som jeg har deltaget i de sidste dage, gav også et stærkt indtryk af, at valutasamarbejdet inden for den euro-

pæiske såkaldte slange er en meget stabilise- rende faktor i den internationale valutasitu- ation som helhed, en af de meget få stabili- serende faktorer, der findes på det område, der jo ellers er præget af mangel på stabili- tet.

Jeg vil gerne understrege, hvad hr. Stet- ter sagde, at valutasamarbejdet inden for EF også vil være af betydning, når det gæl- der om at kanalisere oliepenge tilbage til de lande, der har underskud på betalingsbalan- cerne på grund af de højere oliepriser. Fæl- les EF-låntagning hos de olieproducerende lande vil være et vigtigt led i sådanne be- stræbelser, og det blev på årsmødet i Wash- ington fremhævet fra mange sider, at der måtte gøres anstrengelser også af andre in- ternationale organisationer for at bistå ved denne kanalisering, der ikke kan klares alene af det private bankvæsen. Der blev stillet et engelsk forslag om, at olielån skulle kunne optages gennem Valutafonden, ikke bare til brug for udviklingslandene, men også for de industrialiserede lande. Dette for- slag blev på dansk initiativ støttet i en fæl- lesnordisk udtalelse i tirsdags.

Arbejds- og boligministeren (*Johan Philip- sen*):

Et af hr. Kjeld Olesens spørgsmål lød: „Hvorfor placeres ikke flere ATP-midler i ansvarlig kapital?“ Jeg har fået et næsten ligelydende spørgsmål forelagt engang i for- året fra Dansk Arbejdsmands- og Specialar- bejder Forbund, og jeg kan om dette for- hold oplyse følgende:

I formålsparagraffen for ATP-fonden er der en meget stærk understregning af betryggende sikkerhed, midlernes realværdi og højest mulig forrentning, men der er da i øvrigt i formålsparagraffens stk. 4 åbnet mulighed for, at 15 pct. af midlerne kan anvendes til aktiekøb, placering i invester- ingsforeninger eller placering i fast ejendom, som fonden selv ejer. Der var i foråret pla- ceret 7,3 pct. i aktier, der er i øjeblikket placeret 8 pct., og så er der derudover place- ret ca. 20 pct. i obligationer, der dækker det egentlige erhvervsliv. Det er altså en sti- gende procentandel — og selvfølgelig meget stærkt stigende absolutte tal — der er an- bragt i de midler, som hr. Kjeld Olesen ef- terlyser.

Det er jo arbejdsmarkedets topfolk, der er

[Arbejds- og boligministeren.]

bestyrelse for denne organisation, og jeg giver mig ikke ud for at kunne optræde som rådgiver i økonomiske spørgsmål over for dem, men det var vel en rimelig udgang af denne sag, at jeg gør dem opmærksom på, at disse synspunkter er rejst, i form af et brev til bestyrelsen for ATP-fonden.

Jeg skal i øvrigt ikke give meget udførlige svar på de næste spørgsmål. Dem kommer vi jo til at debattere, formodentlig meget indgående, på torsdag, og er der noget, jeg hader, så er det at gentage mig selv, så det vil jeg gerne fritage mig for.

Det ene spørgsmål lød: „Hvorfor ikke flere penge end fra de 7,2 mill. kr. til de 15 mill. kr. til egentlige nødhjælpsarbejder?“

Svaret er, at det går jo kun på en bestemt gruppe af personer, og jeg har altså ment, det var bedre at udvide de kommunale investeringsrammer end at sætte yderligere nødhjælpsarbejde i gang, al den stund der er en række kommuner, der gerne vil have normale arbejder udført. Jeg kan fra indenrigsministeren oplyse, at der er indkommet ansøgninger om udvidelse af investeringsrammen på ca. 280 mill. kr. Det er ikke så forfærdelig meget mere end de 200 mill. kr., vi har lempet med.

Om de 40.000 boliger, som man af gode grunde efterlyser, skal jeg kun sige følgende: vi får i år formodentlig et antal færdiggjorte lejligheder på i alt 50.000-52.000. Men vi får altså i 1975 et tal, der er lavere end de 40.000, det er der sandsynlighed for; hvor meget lavere det vil blive, ved vi ikke helt i øjeblikket. Men jeg er nødt til at gøre opmærksom på i den forbindelse, at i årene 1966-71 havde vi kun et tal her i landet på 30.000 lejligheder om året uden støtte — det vil sige både private parcelhuse og udlejningsbyggeri. Det, der måske er det værste problem i øjeblikket, er, at vi har fået oplyst, så godt det nu kan lade sig gøre, at der antagelig i Danmark er et sted imellem 5.000 og 10.000 usolgte parcelhuse. Det vil altså sige, at man nok må forvente, der går en 4 måneder af indeværende år, inden vi får normale tilstande med hensyn til påbegyndelse af parcelhusbyggeri. Det vender vi formodentlig tilbage til på torsdag.

Endelig vender jeg mig til det spørgsmål, som hr. Erhard Jakobsen stillede. Det lød: hvor stor en procent af alle byggearbejdere

er i dag beskæftiget ved reparation og vedligeholdelse, og har andelen ikke været højere end nu? Det talmateriale, jeg har fået forelagt, går så langt tilbage som til 1965, og det viser overraskende små svingninger i det antal personer i Danmark, der har været beskæftiget ved reparation og vedligeholdelse, et tal, der har svinget imellem 42.000 og 48.000 personer, højest i 1965 og i 1968. Det er i øvrigt sådan, at stigningen i første halvår af 1974 har været en 2.600 personer, men det er i øvrigt stadig sådan, at dette tal er ca. 3.000 personer lavere, end da det var højest i 1968. Jeg vil formode, at det tal vil rette sig i opadgående retning i resten af indeværende år og så i den første halvdel af 1975, specielt når vi får de boliglovsforslag, som er fremsat i folketinget, vedtaget og får dem til at fungere.

Social- og indenrigsministeren (*Jacob Sørensen*):

Må jeg sige til hr. Jes Schmidts spørgsmål vedrørende den alderspension fra Tyskland, som visse mennesker i Nordslesvig mener at have krav på, at det jo er en meget gammel sag, som har været drøftet i lang tid mellem danske og tyske myndigheder. Jeg kan oplyse, at der nu den 16. oktober igen vil blive holdt et møde om den dansk-tyske forsikringsaftale, hvor dette spørgsmål vil blive bragt frem, og jeg håber, at sagen vil blive bragt til afslutning ved samme lejlighed på en for alle parter, også for nordslesvigerne, tilfredsstillende måde.

Med hensyn til spørgsmålet om en børnehaven, som en kommune i Sønderjylland ikke ville give tilskud til, kan jeg kun sige, at vi ikke kender noget til sagen i ministeriet, og at det jo primært er kommunernes opgave at sikre, at der er et tilstrækkeligt udækket behov, før man opretter endnu en børneinstitution.

Må jeg så sige til hr. Thomas Haves forskellige direkte spørgsmål vedrørende bloktilskuddet og vedrørende vanskeligt stillede kommuners forhold, at det beløb, der skal gives som kompensation for bortfald af procentrefusioner, fastsættes ud fra en vurdering af, hvor meget staten vil spare i det år, det angår, og i det tilfælde, vi arbejder med her, er det altså den besparelse, som staten ville kunne opnå ved at fjerne procentrefusionerne i 1975-76. Det foregår rent praktisk

[Indenrigs- og socialministeren.]

på den måde, at man fra indenrigsministeriet beder de respektive ministerier om at foretage et skøn over, hvilken besparelse man vil have ved bortfald af procentrefusionerne, og det beløb, der så bliver opgivet, det tager vi op som kompensationsbeløb.

Der har ikke været ført forhandlinger med kommunerne i den forbindelse, for det første fordi det var svært at få tid til det med det korte interval, der var, for det andet fordi forhandlingerne jo principielt er afsluttet om, hvordan det skal foregå. Det, der så kunne være forhandling om, er vurderingen af, hvor stor besparelsen vil være, og det vil igen sige vurderingen af, hvor rask inflationen løber, og vurderingen af, hvor stor en aktivitetsfremgang der måtte være. Og i hvert fald for en del af det må vi nok formode at statens embedsmænd har bedre forudsætninger for at bedømme, hvor stor udgiftsstigningen ville være.

Men der er jo sagt gang på gang, at sagen vil blive vurderet på ny engang til vinter, efter jul, hvor man er kommet så meget nærmere på, at det vil være lettere at få en mere præcis afgørelse af, hvor stor besparelsen kan forventes at blive. Tidligere har der jo været foretaget korrektioner i marts måned, og det fortsætter vel.

Kommunerne har ladet foretage en undersøgelse for at finde ud af, hvordan vort skøn passer sammen med de faktiske forhold, idet man har spurgt kommunerne om, hvor stort et beløb de ville kunne anmelde til refusion efter de gamle regler, hvor meget refusion de vil få ud af det, og hvordan det stod i forhold til det tilsagn om generelle tilskud, de har fået. Her viser det sig, at der er en divergens på omkring 200 mill. kr. eller en 6-7 pct. af beløbet. Regeringens skøn er baseret på udgifterne fra 1973 med en opskrivning af dels den forventede aktivitetsfremgang, som den blev vurderet i 1973, og dertil den inflationsvækst, som måtte komme, mens kommunernes skøn er baseret på budgetterne før anden behandling. Hvordan det ser ud efter anden behandling, ved vi jo ikke, men jeg skal da indrømme, det er vel sjældent, man varierer ret meget på en udgift som lærerlønningerne fra første til anden behandling, men det kan jo forekomme. Men det er jo altså også forventninger om, at man vil få en så stor udgift; kommunerne

har været væsentlig nærmere på med hensyn til vurderingen af aktivitetsfremgangen, og det er muligt, at ved en vurdering til vinter vil denne divergens blive væsentlig mindre.

Virkningerne for kommunernes vedkommende er jo noget forskellige og har nok skuffet mange, idet man havde forventet en større udligningstendens, end der synes at være udtryk for, men det er dog således, at hvis vi ser på beløbene i forhold til indbyggertallet, får de, der får mindst, omkring 550 kr., og de, der får mest, godt 900 kr. pr. indbygger. Det fordeler sig fortrinsvis således, at det er de mindre kommuner, der får mest, og ikke mindst dem, der ligger i den vestlige del af Jylland, så tendensen er i og for sig, som man havde ønsket det, men alligevel er det således, at man også i disse kommuner får væsentlig mindre, end man mener man kunne have fået efter de gamle regler, og det skyldes jo nok igen, at når vi går over til at fordele refusionerne efter et skønnet behov i stedet for et konstateret forbrug, så kan, så vil og skal der komme andre tal ud, end hvis vi fortsatte med den hidtidige regel. Og vi må nok konstatere, at lærerlønsgudgifterne i visse tyndt befolkede kommuner er større, end man egentlig havde forudset; det er, fordi det er svært i en sådan kommune at tilrettelægge skolevæsenet således, at klassekvotienten bliver lige så stor, som den normalt er i de større kommuner.

Dertil kommer, at udbetalingen sker på baggrund af folketallet, i dette tilfælde 1. januar 1974; det betyder jo, at det er til fordel for de kommuner, der har faldende børnetal, mens det er til skade for de kommuner, der er i vækst, specielt i børnetal, og det er vi jo ude af stand til at rette på, for vi er nødt til at kende disse tal, før vi kan bruge dem.

I forbindelse med fastsættelsen af beskatningsprocenten, som jo gennemsnitlig er steget noget i forhold til sidste år, er forhøjelsen af personfradraget jo en betydelig faktor, og dér er det desværre også således, at dér, hvor man har et lavt beskatningsgrundlag, bliver procentstigningen større, men det antal kroner og øre, der skal betales til kommunen, er upåvirket af dette.

Til sidst til spørgsmålet om de vanskeligt stillede kommuners forhold specielt omkring

[Indenrigs- og socialministeren.]

Limfjorden. Der er det således, at vi har et beløb disponibelt på 24 mill. kr. til fordeling til vanskeligt stillede kommuner, men som hr. Thomas Have vil huske, blev der i diskussionen om dette beløb i foråret skabt mulighed for i loven, at amtskommuner også kunne komme i betragtning ved fordelingen af disse beløb, og det har fået til følge, at Bornholm har fået et beløb på 5 mill. kr. stillet til rådighed for det kommende år. Derfor bliver der forholdsvis mindre til primærkommunerne at deles om. I øvrigt fordeles disse penge efter skattegrundlag for det foregående år; skattegrundlaget er skatteinkomsten plus 20 pct. af grundværdierne, og det er dette, der ligger til grund for fordelingen, men stadig væk foregående år. Vi kan nødvendigvis kun bruge det foregående år, fordi vi skal ud med pengene, inden skattepocenterne bliver fastlagt, for kommunerne kan jo ikke gøre deres budgetter færdige, før de har kendskab til, hvor stort dette beløb vil være. Men det er muligt, at det kan mages således, at de kommuner, der i dette år er blevet særlig hårdt ramt og har et højt beskatningsgrundlag, til næste år vil kunne komme i betragtning i forbindelse med fordelingen af de 24 mill. kr.

Ministeren for Grønland (Holger Hansen):

Jeg vil gerne gøre nogle bemærkninger til hr. Rosings tale i eftermiddag, hvori hr. Rosing var inde på en række af de for Grønland meget vigtige problemer.

Det første var spørgsmålet om laksefiskeriet, som nu er standset i Grønland for dette år, og hr. Rosing sagde meget træffende, synes jeg, at når naturen svigter på den måde, at torskefiskeriet ikke giver det, det kunne håbes at ville give, er det svært at forstå for den grønlandske fisker, at når laksen er til stede i fjordene, må den ikke fiskes. Jeg kan til fulde forstå dette problem, og jeg kan til fulde forstå, at det for mange grønslændere er vanskeligt at gennemskue, hvorfor det skal være sådan. Men forklaringen er jo den, som vi alle her i denne sal ved, at Danmark har indgået en aftale i ICNAF omkring laksefiskeriet, og denne aftale skal vi holde.

Vi har tilkendegivet fra ministeriet, at når kvotaen blev nået, de 1.991 t, skulle der stoppes, og det blev der, og jeg har haft det

indtryk, at alle i Grønland også har haft forståelse for, at sådan måtte det nu engang være. Danmark og Grønland har altså her givet sig ind i en international overenskomst, som vi naturligvis også har vores fordele af, og den må selvfølgelig efterleves.

Det var jo sådan, før laksesæsonen begyndte, at der lå en aftale forment som en bekendtgørelse fra Grønlandsministeriet om, at laksefiskerne i yderdistrikterne forlods skulle have 50 t til fordeling. Det var KNAPP indforstået med, og vi troede, at så kunne tingene lykkes i år. De lykkedes ikke, fordi laksefiskeriet kom til at gå så forrygende, at det i løbet af ganske kort tid blev nødvendigt at stoppe, og dette stop betød, at yderdistrikternes små fiskere ikke fik den del af kvotaen, som de retteligen havde kunnet forvente efter den aftale, der lå.

Det er den situation, vi nu står i, og der er altså opstået et problem for disse fiskere i yderdistrikter. Jeg har forleden over for KNAPP og over for landsrådet givet udtryk for, at jeg synes, det er rimeligt, der optages forhandlinger for at tilgodese disse små fiskere i denne sæson. De havde i modsætning til sidste år i år en forventning, som var rimelig, og som efter mit skøn var konkret, og denne forventning bør vi prøve på en eller anden måde at tilgodese. Jeg har altså givet tilsagn om, at ministeriet vil medvirke i sådanne forhandlinger i de nærmeste uger eller måneder.

Det næste spørgsmål, hr. Rosing rejste, var hele fiskeriprogrammet. Jeg vil gerne her gøre opmærksom på, at Grønlandsrådet jo i sin samling i Julianehåb i august måned besluttede at anbefale, at pengene fra trawlerprogrammet, som man nu er indstillet på skal ophøre, i stedet anvendes til udvidelse af rejefiskerflåden. Jeg er enig i disse synspunkter, og det vil altså komme til at afspejle sig i de kommende afgørelser.

Så omtalte hr. Rosing spørgsmålet om de EF-midler, der på den ene eller den anden måde har været inde i billedet i det sidste års tid. Jeg vil gerne give udtryk for, at jeg er enig i, at den måde, hvorpå dette spørgsmål er blevet løst i indeværende år, ikke er tilfredsstillende, og jeg kan derfor give tilsagn om, at hele denne problematik om EF-midlernes anvendelse, og på hvilken måde det skal ske, vil blive taget op til ny vurdering i regeringen med det allerførste.

[Ministeren for Grønland.]

Hr. Rosing nævnte boligbyggeriet og sagde, at der i Godthåb var lange køer på boligventelisterne. Også dette problem har været drøftet i Grønlandsrådsmødet i Julianehåb i august, som hr. Rosing ved. Der er vi jo i den situation at måtte erkende, at også for Grønlandsområdet gælder det, at midlerne, rammerne, er blevet stramme. Også for Grønlandsministeriet har det være nødvendigt at stramme til, som det har været på alle andre områder i det danske rige. Vi har naturligvis drøftet indgående, på hvilken måde og hvor denne stramning skulle finde sted, og som hr. Rosing ved, har Grønlandsrådet haft lejlighed til at udtale sig også om dette og har specielt på byggeriets område anbefalet, at byggeriet af biblioteket i Godthåb fik en høj prioritering af mange grunde. Jeg har altså været indstillet på at følge denne opfattelse og er klar over, at vi vil have dette efterslæb for boligbyggeriets vedkommende og må prøve at tage højde for det i de kommende år.

Men jeg vil gerne gøre den almindelige bemærkning, at det er mit indtryk, at det forstås i Grønland, at også Grønlandsministeriets budgetter må igennem det samme nøje eftersyn og den samme stramning som budgetterne på de offentlige områder herude i denne del af riget.

Hr. Rosing nævnte næringsloven og de problemer, som her har været diskuteret gennem nogen tid, senest af landsrådet i den samling, som går på just i denne tid. Jeg finder, dette er et meget vanskeligt spørgsmål, og jeg må nok advare imod at tro, at det er noget, man sådan lige klarer ved at ændre nogle få ting i en lovgivning. Vi har alle et ønske om at sikre den grønlandske befolkning beskæftigelse og i videst muligt omfang sikre, at den grønlandske befolkning får mulighed for at drive erhverv i Grønland — det er klart, der skal ikke være nogen diskussion om det — men jeg kan godt forstå, at det i Grønland synes at være betænkeligt, at danske erhvervsdrivende i Grønland er så dominerende i billedet, som de er det.

Jeg er meget åben for en drøftelse af de muligheder, der måtte være for at styrke den grønlandske befolkning på disse områder i de såkaldt frie erhverv. Jeg er meget åben for, at vi her prøver at finde mulighe-

der, men jeg tror at måtte advare imod at gøre dette til et enkelt problem. Det er det ikke, det har sine mange aspekter. Endelig må vi heller ikke glemme, at inspiration er nødvendig for udviklingen, og den politik, vi skal lægge til rette på disse områder, må også sikre, at den fornødne inspiration er til stede.

Til slut blot dette: ministeriet har meddelt landsrådet, at det ønskede erhvervsudviklingsråd kan vi tiltræde, og jeg har ikke alene tiltrådt, at et sådant råd nedsættes, men at det nedsættes med den sammensætning og med det kommissorium, landsrådet har forelagt.

Statsministeren (Poul Hartling):

Socialdemokratiets ordfører, det ærede medlem hr. Kjeld Olesen, begyndte med nogle meget uvenlige ord om regeringen. Jeg forstod, at han lagde vægt på at få dem afleveret, og jeg skal nøjes med at sige, at jeg har lagt mærke til dem, men jeg vil undlade at svare på dem.

I øvrigt stillede det ærede medlem hr. Kjeld Olesen en række spørgsmål, formodentlig ud fra ordet om, at man hellere skalerspørge sig end forgøre sig. De spørgsmål er i nogen grad besvaret af de tidligere ministre, som har været på talerstolen, og de vil vel i øvrigt blive besvaret i de to udløbere af åbningsdebatten som kommer i forespørgselsdebatterne, som kommer, jeg forstår, det kan blive på torsdag og på fredag.

Men det forekommer mig rigtigt at sige et par ord om de spørgsmål, som allerede har været diskuteret i forbindelse med markedsudvalget og udenrigsministeren.

Må jeg sige til det ærede medlem hr. Auken, der inddrog mig med en påstand om, at jeg skulle have ytret mig med en misbilligelse, at dette er ikke korrekt. Medlemmer af markedsudvalget vil huske, at hr. Auken prøvede at lægge mig det i munden, men jeg sagde udtrykkelig, at jeg naturligvis ville videregive markedsudvalgets synspunkter til udenrigsministeren, som på det tidspunkt var i New York, men at jeg ikke på det foreliggende grundlag kunne erkende nogen fejl og altså heller ikke har haft nogen misbilligelse med mig.

Når det ærede medlem hr. Maigaard sagde, at socialistisk folkeparti finder det ud-

[Statsministeren.]

fordrende, at man nu drøfter disse ting her, må jeg sige, at den udfordring kom jo fra det ærede medlem hr. Kjeld Olesen, for hr. Kjeld Olesen sagde, at nu skulle man ikke drage forhastede slutninger, men man fandt det uacceptabelt, at et regeringsmedlem lader hånt om de parlamentariske regler, og nu ville hr. Kjeld Olesen overveje sagen nærmere. Det synes jeg er i sin orden, men jeg må afvise de antydninger og den mistænkeliggørelse, der ligger i hr. Kjeld Olesens ord over for udenrigsministeren og dermed over for regeringen.

Jeg vil gerne have sagt meget tydeligt, som også udenrigsministeren sagde det, altså gentage, hvad han sagde, at det selvfølgelig ligger regeringen på sinde at holde folketinget og folketingets udvalg informeret og holde os på linje med flertalsafgørelserne. Sker der procedurefejl, er de utilsigtede og er beklagelige. Men det er min overbevisning, at når markedsudvalget har haft samråd med udenrigsministeren, vil det også for udvalget stå klart, at han ikke har ladet hånt om de parlamentariske regler, men nøje har fulgt dem. Og så kan vi vel i øvrigt lade sagen ligge til den debat, som er stillet i ud-sigt.

Hr. Kjeld Olesen sagde, at regeringen havde været overordentlig passiv med hensyn til at bekæmpe arbejdsløsheden. Jeg tror allerede arbejdsministeren har sagt noget om det; jeg sagde en hel del om det i åbningstalen, og vi kan gå videre med det på torsdag.

Fremskridtspartiets ordfører, hr. Gede, fulgte op med at sige, at nu havde regeringen i månedsvis set passivt til, og nu foreslår man nogle dårlige løsninger, for det er ikke rådhusbyggeri, vi har brug for. Jeg ved ikke af, at regeringen har foreslået noget rådhusbyggeri.

Hr. Gede sagde videre, at han var meget utilfreds med specialarbejderskolerne, for de duede ikke til noget. Det er vi uenige om; vi ønsker at støtte omskolingsbestrebelsene, og vi har netop søgt om en større bevilling, således at man kan tilbyde alle, der ønsker en omskoling, en sådan uddannelse.

Derimod, sagde hr. Gede, skulle man fjerne kreditloftet. Jeg gør opmærksom på, at vi har hævet det, sådan at man vist ud fra al saglighed må sige, at der er plads til

de udlån, der er brug for. Og så skulle man hellere lade virksomhederne omskole, sagde hr. Gede. Jeg gør ham opmærksom på, at det sker allerede.

Derfor synes jeg ikke, der var så forfærdelig meget at hente af god hjælp i det, som fremskridtspartiets ordfører kom med. Og når han så på sædvanlig ynkelig vis siger: vore forslag bliver tilsidesat og mishandlet, så må jeg sige: det er, fordi de ikke er gode nok, det er ikke, fordi de kommer fra fremskridtspartiet.

Jeg synes, man skulle lægge mærke til den erklæring, hr. Gede derefter kom med i slutningen af sin tale, for dér sagde han meget tydeligt, at når fremskridtspartiet for størstedelen stemte sammen med kommunisterne for et par uger siden, var det ikke nogen fejltagelse, det var ikke nogen misforståelse eller en øjeblikkelig indskydelse, det vil de gøre igen, de vil ikke tage stilling, når en sag kommer op, men de fandt det så vigtigt at få det erklæret allerede i folketingets første debat i denne samling, at de ville slå fast, at det ville fremskridtspartiet gøre igen. Jeg synes, det giver os andre et udgangspunkt for en vurdering, og derfor finder jeg, det er en interessant og en vigtig erklæring fra fremskridtspartiets ordfører.

Venstres ordfører, hr. Christophersen, gjorde opmærksom på, at i det $\frac{3}{4}$ år, der er gået siden det sidste folketingsvalg og under denne regering, er der 9 af folketingets partier, der har været med i afgørende politiske forlig, nemlig 160 af de 179 mandater. Jeg synes også, det er et interessant tal, og det er ikke forkert at understrege det. Man ønsker, at regeringen skal være fleksibel og samarbejdsvillig, man siger, at vi ikke må være stædige eller ensidige, og at vi ikke kun må føre vore egne synspunkter frem — jeg har på fornemmelsen, at hos nogle af talerne er opfattelsen den, at vi knap nok må føre vore egne synspunkter frem overhovedet, det agter vi nu at blive ved med. Men når man så kan konstatere, at det er lykkedes at få samarbejdet så bredt i folketinget, må det dog vel være et udtryk for, at vi har været fleksible og samarbejdsvillige.

Så siger man fra den anden side: I må ikke føre nogen siksakkurs, det kan ikke nytte, at I holder til den ene side den ene gang og til den anden side den anden gang. Det er især socialdemokratiet, der ofte har

[Statsministeren.]

sagt, at de måtte ønske, at man ikke gik på forlig med andre i folketingssalen. Man må gøre opmærksom på, at socialdemokratiet og venstre i dette folketing ikke har flertal. Derfor er det simpelt hen nødvendigt, at der kommer andre partier med, og det er regeringens ønske, at det bliver så bredt som muligt. Jeg gør opmærksom på, at socialdemokratiet har været med i to af de fire forligsaftaler, der er blevet truffet i det $\frac{3}{4}$ år, og det er vel værd at føje til, at om den tredje, nemlig det, man har kaldt storebedagsforliget, sagde den socialdemokratiske ordfører, at det, man her gjorde, var nødvendigt, og om det fjerde, nemlig skatte- og udgiftsaftalerne, den reform, som blev gennemført den 20. september, var vi på en lang række punkter enige med socialdemokratiet undervejs i forhandlingerne og også i det, der blev gennemført.

Det ærede medlem hr. Hilmar Baunsgaard sagde, at det radikale venstre tog medansvar for skatteforliget og for besparelserne, hvad jeg kvitterer for med tak, og sagde nogle bemærkninger, jeg er ganske enig med ham i, nemlig at den største trussel imod beskæftigelsen i virkeligheden var, hvis man kom til et forkert overenskomstresultat; det kunne for alvor true beskæftigelsen, for beskæftigelse og velstandsudvikling vil også være bestemt af, hvilke resultater man opnår imellem arbejdsmarkedets parter; det er jeg enig med ham i.

Han stillede et spørgsmål om udenrigspolitikken, der er besvaret.

Det ærede medlem hr. Schlüter sagde, at de positivt fra det konservative folkeparti ville arbejde med, og sagde, at nu burde der være forhandlinger om de besparelser, der skal gennemføres; dem er der allerede indbudt til.

Hr. Schlüter sagde endvidere, at vi må væk fra at siksakke. Jeg gør opmærksom på, at de såkaldt samarbejdsvillige partier, som hr. Schlüter kaldte dem, heller ikke har flertal i folketinget.

Hr. Erhard Jakobsen sagde først, at det

allervigtigste var Danmarks medlemskab af EF. Det er jeg ikke meget uenig med ham i. Det er grundlaget for vores politik, den økonomiske, på så forfærdelig mange områder, og det har givet os så store fordele.

Så sagde han videre, at centrum-demokraterne ønskede at føre venstrepolitik. Dertil vil jeg gerne sige, at det er han meget velkommen til, og jeg vil gerne udstrække velkomsten til alle andre partier herinde. Det er de meget velkomne til.

Det er blevet sagt fra hr. Erhard Jakobsens side, at skattelettelsen var helt reel, men da hr. Gert Petersen kom på talerstolen, sagde han, at det var den ikke, for det var falske skattelettelser. Det forekommer mig, at når man kan stå heroppe og sige, at disse skattelettelser er falske og kommer de bedst stillede til gode, så er man langt under niveau, for det kan modbevises klart ud fra skalaer og oplysninger, som må stå til rådighed for hr. Gert Petersen.

Hr. Gert Petersen sagde også, der var en tillidskløft imellem arbejderklassen og dette hus. Jeg vil have lov at sige, at den kløft har hr. Gert Petersen flittigt gravet. Han har stået uden for dette hus mere end én gang i denne periode og gravet løs for at skabe en kløft imellem folketinget og det, han kalder arbejderklassen. Han står også her på talerstolen og gør det samme. Det er ikke til gavn, det, som hr. Gert Petersen udretter dér, og det er helt forunderligt, at han derefter kan stå her og tale med bedrøvelighed om den tillidskløft, som han selv har været med til at uddybe.

Hr. Jens Møller gav tilsagn om et positivt samarbejde fra kristeligt folkeparti — det takker jeg for — og ville også føre venstrepolitik med hensyn til skat på produktionsmidler og andet; det er han da naturligvis også velkommen til, og det kan vi komme tilbage til, når lovforslagene kommer.

Den kommunistiske ordfører, hr. Knud Jespersen, sagde i sin tale bl. a., at det kan være en fordel at have andre til at tænke for sig. Jeg skal ikke misunde kommunisterne den fordel. Men det er slet ikke at tænke,

[Statsministeren.]

det er at tale uden at have tænkt, når han derefter siger, at regeringen har gjort 50.000 arbejdsløse. Det er en grov og urimelig propaganda-floskel at aflevere her fra talerstolen, og da han nu er så godt i gang med at give undskyldninger i dag for utilbørlige og løse påstande, som han har fremsat, kunne han passende også komme med en undskyldning for, at han siger sådan noget.

Arbejdsløshed skyldes, at virksomheder indskrænker eller lukker, og virksomheder indskrænker eller lukker, når de ikke kan konkurrere. Virksomhederne kan ikke konkurrere, når omkostningerne bliver for høje. Denne regering har, fra den første dag vi var til, sagt, at det var afgørende vigtigt at holde igen på omkostningerne. Det var det første, vi lagde forslag frem om, det var det første, vi sagde i vores tiltrædelseserklæring. Derfor må det være rigtigt at sige, at skal vi begrænse arbejdsløsheden og genoprette fuld beskæftigelse, skal vi den vej, som vi alle ønsker, så drejer det sig først og fremmest om at bekæmpe omkostningsstigninger, som der i virkeligheden ikke er plads til. Og da det er regeringens erklærede politik, og da vi har bedt om, at vi kan finde et flertal her i tinget for at føre den nødvendige politik, så er det utilbørligt af en kommunistisk ordfører at sige, at det er os, der har gjort 50.000 mennesker arbejdsløse.

Hr. Poul Westergaard citerede mig for at have sagt, hvad jeg sandelig sagde, at medlemskabet af EF er grundlaget for meget væsentlige dele af vor udenrigspolitik og økonomiske politik, og det var hr. Poul Westergaard ikke tilfreds med. Det forstår sig ud fra hans synspunkt på Det europæiske Fællesskab, men det er ikke helt rigtigt af ham, når han så drejer det om til at sige, at det altså betyder, at store dele af vor udenrigspolitik nu bliver EF-anliggender. Det er lige en drejning mere, end udtalelsen kan bære.

Danmark har ikke afgivet sin ret til selv at føre sin udenrigspolitik; det, jeg har sagt, er, at medlemskabet af EF på mange punkter er baggrunden for og grundlaget for vores udenrigspolitik. Jeg mener, det er verdensflugt, det er uvirkelighed, at se bort fra, at vi er i Europa og vi hører hjemme i Europa, og at de ting, vi skal tage stilling til, nu engang må ses i europæisk perspektiv.

Fru Birgit Busk gav tilsagn om at ville være nr. 85 om besparelserne. Det takker jeg for.

Jeg har et svar til hr. Patursson, som brugte hele sin taletid til at tale om det, han kalder sprogtvangen på Færøerne.

Jeg tror, det er rigtigt at oplyse folketinget om baggrunden for denne sag en lille smule mere udførligt. Da jeg var på besøg på Færøerne i sommer, var det netop, mens der var studentereksamen, og derfor har jeg førstehåndsindtryk af, hvor meget det betyder for det færøske folk, og hvor meget denne sag har kunnet sætte sindene i bevægelse. Det forstår jeg godt, og det er især, fordi man har sagt, at her var der et eksempel på sprogtvang. Det afviser jeg bestemt. Det er der ikke tale om.

Sagen er den, at de færøske myndigheder har ønsket i samarbejde med direktoratet for gymnasieundervisningen, at man på Færøernes skole skulle kunne tage en studentereksamen, som var på højde med den danske studentereksamen, og som kunne give de rettigheder, som en dansk studentereksamen giver. Det har der ikke været nogen tvivl om at vi gerne har villet indrette på alle måder i samarbejde med landsstyret og mellem danske og færøske myndigheder. En sådan eksamen forudsætter, efter den ordning vi har, censorer, og dér opstår så problemet, om man kan skaffe censorer, der også vil forstå en eksamination, der foregår på færøsk. Dér har man gjort sig al optænkelig umage for at skaffe censorer, der forstod færøsk, sådan at de elever, der ønsker at aflægge deres eksamination til studentereksamen på færøsk, kunne gøre det. Og det lykkedes i alle fag, med mange anstrengelser lykkedes det i alle fag undtagen ét, det, som hedder samfundskundskab. Dér var det ikke muligt at finde en censor, som forstod færøsk, og det hænger bl. a. sammen med, at man skal skaffe censorer, som magter faget, og som har ført op i dette fag, og da det var et ganske nyt fag — det var første gang, man skulle føre op i det, hvis jeg er rigtigt underrettet, i Tórshavn — var det ikke muligt at finde censorer, der har været på Færøerne eller af andre grunde er i stand til at forstå færøsk.

Det er sagen, og det blev i hr. Paturssons mund til, at man har gennemtruffet, at det var en censor, der kun forstod dansk, som

[Statsministeren.]

skulle optræde her. Det har man ikke gennemtruffet, men det er ikke lykkedes at skaffe censorer i alle fag; det vil sige, det lykkedes i alle undtagen ét.

Denne sag er nu videre til forhandling mellem direktoratet og Færøerne, og vi gør os al mulig umage for, at den kan løses som det praktiske problem, det er. Der er ikke noget princip i dette, og der er intet ønske fra danske myndigheder om at tvinge folk til ikke at tale færøsk eller tvinge folk væk fra det færøske sprog.

Hr. Patursson sagde, jeg havde sagt, at jeg ville gøre mit til, at det gode samarbejde mellem de færøske folketingsmedlemmer og regeringen, de danske myndigheder, skulle kunne udfolde sig. Det står jeg ved, og det ønsker jeg, stadig. Men jeg foreslår, at hr. Patursson så også gør sit og ikke prøver at skabe misforståelser, hvor de ikke er, og ikke skyder danske myndigheder forkerte motiver i skoene.

Jeg takker hr. Johan Nielsen for hans ord og hans indlæg. Jeg har ikke andre kommentarer til det end en taknemlighed for den reelle og også fornøjelige måde, han fremfører sine synspunkter på.

Det ærede medlem hr. Jes Schmidt havde nogle spørgsmål, og ét eller to af dem er allerede besvaret af trafikministeren. Jeg skal sige, at bygningen af en ny Alssundbro kan påregnes at ske tidligst i 1977 eller 1978; det har hr. Jes Schmidt fået svar på et spørgsmål om her i tinget i maj måned. Der kræves en anlægslov for projektet vedtaget her i tinget; regeringen er klar over, at det er et meget påkrævet anlægsarbejde, og vi vil fremme sagen, så snart de økonomiske muligheder tillader det.

Hr. Jes Schmidt rejste også spørgsmålet om de offentlige tilskud til friskolerne og tænkte især på de tysksprogede private skoler i Sønderjylland i den situation, der opstår efter overgangen til tilskud efter objektive udgiftstal pr. 1. april 1975. Det er sådan, at de tysksprogede private skoler på linje med andre friskoler modtager statstilskud i henhold til loven af 1969 om statsstøtte til visse private skoler, og dette tilskud udgør 85 pct. af de udgifter, der indgår i tilskudsgrundlaget; det beregnes af under-

visningsministeriet, og det udbetales direkte til de pågældende skoler.

Ved overgangen til bloktilskud den 1. april 1975 sker der ingen ændringer i beregningen eller udbetalingen af tilskud til de private skoler, og det vil sige, at det offentlige nuværende andel i finansieringen af de private skolars drift videreføres. Det betyder også, at ordningen ikke åbner mulighed for, at kommunerne skulle kunne forringe situationen på disse skoler, som regeringen og venstre altid har ønsket at støtte på bedste måde.

Jeg vender tilbage til, at nogle af ordførerne, bl. a. hr. Gert Petersen, har rejst tvivl om de skattelettelser, der er gennemført, har kaldt dem falske og sagt, at de i virkeligheden ikke var til nogen hjælp for — hr. Gede var også inde på det — den almindelige lønmodtager, den almindelige indkomsthaver.

Når vi har sagt, at de betød noget, disse skattelettelser, og når vi har sagt, at det også kan være rimeligt at opfordre arbejdsmarkedets parter til at være tilbageholdende på baggrund af de skattelettelser, som er gennemført, kunne man belyse det med to synspunkter.

Det ene er, at der er sket en markant afdæmpning i prisstigningerne. Fra august 1972 til august 1973 steg reguleringspristallet med 9,4 pct. Men fra august 1973 til maj måned i år er reguleringspristallet og priserne steget i et tempo, der svarer til en årlig prisstigning på nær ved 18 pct. Det var stigningen i oliepriserne, det var stigningen i andre råvarepriser, der slog igennem og førte til denne priseksplosion. Men efter at disse priser er slået igennem, er tempoet i prisstigningerne igen kommet ned på et mindre niveau, og fra maj til august er priserne steget med et tempo, der svarer til en årlig prisstigning på 7,4 pct. Hvis der ikke kommer nye råvareprisstigninger, og hvis det lykkes at bringe lønudviklingen i ro, skulle der være gode muligheder for, at vi kan nøjes med en prisstigning på 7-8 pct. fra 1974 til 1975.

Det andet, jeg vil pege på, er nedsættelsen af statsskatten. Den bevirker en så betydelig stigning i lønmodtagerens disponible indkomst, at han med de moderate prisstigninger, der er, vil få en reel mulighed for en

[Statsministeren.]

mærkbar stigning i sin realindkomst, selv om han ikke skulle få andre lønstigninger end dem, der er udsigt til efter den gældende overenskomst.

Hvis man som eksempel tager en lønmodtager, der tjener 50.000-60.000 kr., vil han med de lønstigninger, der er sket gennem året, og med to yderligere dyrtidsportioner efter januarpristallet — som vi jo bestemt må regne med — komme op på ca. 6.000 kr. mere næste år end i år. Den skattelettelser, der træder i kraft 1. januar 1975, medfører, at han får lov at beholde hele denne indtægtsstigning. Trods stigningen i indkomst falder skatten endda med ca. 1.000 kr. Så må han til gengæld regne med forskellige merudgifter på grund af nogle af besparelsesforslagene. I gennemsnit kan det i det højeste dreje sig om et par tusinde kroner. Netto opnår han altså en forøgelse af sin disponible indkomst, og det vil sige den del af indkomsten, der er tilbage, når skatten er betalt, på ca. 5.000 kr. eller ca. 13 pct. Hvis vi så kan nøjes med prisstigninger på 7-8 pct., betyder det, at de reale forbrugsmuligheder stiger med omkring 5 pct. allerede som følge af den lønudvikling, der er i vente efter den gældende overenskomst. Jeg har her helt set bort fra eventuelle ekstra dyrtidsportioner eller dyrtidsportioner til næste sommer.

Det er baggrunden for, at vi mener, man med fuld ret kan opfordre til tilbageholdenhed, den tilbageholdenhed, som er så nødvendig, hvis det ikke skal gå ud over beskæftigelsen. Det er baggrunden for, at vi med rette kan sige, at der er tale om reelle skattenedsættelser.

Formanden:

Vi går derefter til anden omgang, hvor taletiden er 8 minutter, og jeg beder ordførerne melde sig. Jeg håber ikke, det bliver opfattet som en trussel, når jeg siger, at de, der ikke melder sig, heller ikke får ordet.

Kjeld Olesen (S):

Som tidligere forsvarsminister vil jeg karakterisere debatten i dag som temmelig spredt fægtning. Der har været træfninger sådan rundt omkring, og jeg synes også, at når man gennemgår debattens forløb, har der været skudt en hel del med løst krudt.

Det er naturligt, at der under debatten rejses hård kritik imod regeringen. Jeg lagde mærke til, at statsministeren i sin svartale især hæftede sig ved den kritik, som socialdemokratiet har rettet. Jeg synes lige, vi skal have knyttet til, at partier som f. eks. det konservative folkeparti og andre i høj grad har været kritiske, først og fremmest kritiske, fordi man ikke har fundet, at der har været den nødvendige sammenhæng i regeringens politik; det var det, som hr. Schlüter var inde på. Jeg mener også, at hr. Hilmar Baunsgaard havde en endog forbavsende hård kritik med bemærkningerne om regeringen, der havde afvist at føre en langsigtet politik. Det, man så kan synes, er, at der ligesom eksisterer et misforhold imellem forligspartiernes kritik af regeringen og de samme partiers rosen af dette forlig, vi har diskuteret bl. a. også i dag.

Hvis man skal forsøge nøgternt at analysere tingene, er resultatet vel snarere det, som vi har været inde på, nemlig at der er et misforhold imellem resultatet af forliget og de meget, meget store problemer, som man påstår det ville kunne løse eller afgørende være med til at løse.

Jeg skal ikke trække debatten yderligere i langdrag, men jeg bliver nødt til lige at komme med en bemærkning til hr. Christophersen, hr. Schlüter og andre, der også var inde på spørgsmålet om socialdemokratiets politiske holdning. Jeg tror, man har misforstået noget, hvis man har den opfattelse, at vi kritiserer blot for at kritisere, at der ikke er hold i vor kritik af manglende indsats imod arbejdsløsheden.

Jeg mener også, det er temmelig malplaceret at forsøge at fremstille socialdemokratiet som et parti, der ligesom sætter sig udenfor og kun vil demonstrere. Jeg tror, det var arbejdsministeren, der sagde, at han hadede at gentage. Jeg er meget enig med arbejdsministeren, men man tvinger mig til at gentage, hvad jeg sagde ved en tidligere debat, nemlig at socialdemokratiet i praksis har vist, at vi lever op til det ansvar, vi føler vi selv har. Vi gik ind i et februarforlig og tog de skrub, der fulgte med, fordi det var nødvendige, men ofte upopulære ting, der skulle gennemføres. Vi advarede kort efter februarforliget statsministeren om, at der lurede arbejdsløshed i horisonten. Hr. Anker Jørgensen sagde direkte til statsmini-

[Kjeld Olesen.]

steren ved påsketid: lad os nu komme i gang med at forhandle og finde løsninger, for problemerne bliver større og større.

Socialdemokratiet, ikke regeringen, måtte i sommermånederne udarbejde den økonomiske helhedsplan. Først da vi forlangte statsministeren til samråd i økonomisk-politisk udvalg i august måned, så begyndte man; først i august måned kom der nogle punkter på bordet, vi fandt dem ikke tilfredsstillende, men man var dog i gang. Først da vi kom hen i den 11. time, fik man gang i et forhandlingsforløb, som må siges at være temmelig ejendommeligt, når man ser, hvordan der først blev sagt nej til os og senere blev sagt: kom igen. Vi kom igen, hver gang man bad om det, men alt lagt sammen skyldes det dårlige nedskæringsforlig, man nu er blevet enig om, ikke mindst dette, at man ikke kom i gang i tide.

Vor hovedanklage mod regeringen om beskæftigelsen er, at man har været for passiv, at man alt for sent har fået sat skub i tingene, og da man endelig fik sat skub i tingene, var det langt fra tilstrækkeligt. Så bliver kendsgerningerne, selv om det måske nok kan lyde pænt, når det bliver sagt: det er ikke vores hensigt, så bliver resultatet, at de arbejdsløse, hvis antal vokser fra dag til dag, først og fremmest kommer til at betale prisen for denne manglende indsats.

Vi får senere lejlighed til at diskutere enkeltheder, også dette med de 40.000 boliger. Jeg kunne bare ved denne lejlighed lide at sige, at det er beklageligt, at der, når man indgår et forlig mellem flere partier som f. eks. boligforliget, skal herske endog stor uenighed om, hvad man egentlig er blevet enig om. Jeg tænker her på, hvad sjældent sker: at det konservative folkeparti og socialdemokratiet er aldeles enige, når den boligpolitiske ordfører for det konservative folkeparti, hr. Bendix, udtaler endog meget klart, at disse 40.000 jo ganske simpelt er en opgave, man skal have klaret. Det er både minimum og maksimum, sagde han forleden dag. Tydeligere kan det ikke være. Lad os vende tilbage til det, når vi i næste uge skal drøfte dette med beskæftigelsen.

Til udenrigsministeren og i denne forbindelse også statsministeren har jeg ingen egentlige bemærkninger. Nu synes jeg, vi skal vente til næste uge. Jeg synes, det nok

var værd at notere sig det, jeg på mit partis vegne sagde: lad os bruge tiden til at tænke os om i. Det er ikke socialdemokratiet, der fører en meget kraftig kritik frem her, det er også andre partier, og i hvert fald er det ikke lykkedes at dæmpe kritikken ned efter de seneste oplysninger, tværtimod er den taget til. Men lad os som sagt vende tilbage i næste uge.

Til økonomiministeren: tak for besparelser. Også disse besparelser får vi anledning til at diskutere, plus flere. Det eneste, jeg vil sige, er dette: nu har vi i adskillige debatter i dette ting og i udvalgsarbejdet hørt om, hvor umuligt det er at føre selektiv kreditpolitik, at man jo ikke kan bringe det ud i praksis, at der er så og så store vanskeligheder forbundet med det. På den baggrund er det, jeg vil rette en meget varm og velment tak til økonomiministeren, for jeg kan ikke se andet, end at den aftale, man nu har indgået med Nationalbanken om oprettelse af et institut, og andre enkeltheder, falder ind under det begreb, vi kan kalde for selektiv kreditpolitik.

Til sidst vil jeg sige, at det er vel nok sjældent, at man starter en åbningsdebat med at få anmeldt to forespørgsler. Når socialdemokratiet har gjort det, er det, naturligvis, fordi vi finder, at det er nødvendigt. Vi er ikke ene om at være kritiske over for regeringen. Jeg har nævnt, hvad forligspartier har ført frem omkring dette med, at der ikke er en sammenhæng i tingene, at man ikke har lavet en langsigtet økonomisk planlægning. Den er heller ikke lavet endnu. Hvis vi tager, hvad der reelt ligger i dette ting, så har vi socialdemokratiets helhedsplan som det eneste bidrag, der medtager de faktorer, der indgår i en samlet økonomisk politik.

Vi kommer til at stå over for endog meget, meget store problemer i den kommende folketingssamling. Vi vil yde vort bidrag. Vi ved, vi har vort ansvar. Men jeg vil godt slutte med at sige, at det, vi står over for, er et arbejde, vi går ind til uden de store håb om tilstrækkelige resultater, så længe vi har den nuværende regering.

Gede (FP):

Jeg vil først takke statsministeren for tilsagnet om, at regeringen ikke nærer planer om at afhjælpe beskæftigelsesvanskelighe-

[Gode.]

derne ved at bygge rådhus og offentlige kontorer.

Så fik jeg jo at vide af statsministeren, at der ikke var nogen af mine gode råd, der kunne bruges, og det overrasker mig ikke, for statsministeren har faktisk aldrig været i stand til at bruge nogen af de gode råd, vi har forsøgt at give ham. Spørgsmålet er, om statsministeren overhovedet tager imod gode råd fra nogen.

Statsministeren fandt det meget interessant at beskæftige sig med, hvilke forslag fremskridtspartiet kunne støtte, og at vi altså også kunne støtte forslag, der måtte komme fra kommunisterne. Hvis man læser, hvad jeg sagde i formiddags, vil man se, at der meget højt og tydeligt står, at vi vil kunne støtte forslag fra såvel kommunisterne som andre, såfremt de er fornuftige. Og for at udrydde enhver misforståelse vil jeg sige til statsministeren, at hvis der skulle komme fornuftige forslag fra regeringen, er vi også villige til at støtte dem.

Boligministeren talte om, at der var 10.000 ledige parcelhuse, og at det bekymrede ham. Hvis jeg må have lov til at sige én ting i den forbindelse, så vil jeg sige, at hvis der var nogen, der skulle bekymre sig om det, skulle det være finansministeren; det er nemlig huse, som man har ventet med at sælge til efter 1. oktober i år på grund af 2½ pct.-afgiftens ophævelse.

Hr. Erhard Jakobsen gjorde gældende, at hvis vi havde hævet den skattefrie bundgrænse til 19.000 kr., var marginalbeskatningen blevet voldsom. I den forbindelse må jeg lige gøre opmærksom på, at også hr. Erhard Jakobsens parti skrev under på i forbindelse med bededagsforliget, at der skulle være indkomstskattelettelse på 10 mia. Der var ingen af os andre, der skrev under på, at der skulle være momsforhøjelse. Vi var absolut i stand til at anvise veje til at skaffe finansiering også for de sidste 3 mia kr., men disse 10 mia kr. blev altså, bl. a. med hr. Erhard Jakobsens hjælp, på trods af den skriftlige aftale reduceret til 7 mia kr. Så jeg kan kun sige, at hvis hr. Erhard Jakobsen havde holdt den aftale, kunne der ikke alene være kommet en skattefrie bundgrænse på 19.000 kr., men der kunne også være kommet fornuftige skatte-

lettelser til alle andre. Ingen kan beklage det mere end jeg, at 19.000 kr. er mindre end 60.000 kr., men det, der var mulighed for efter bededagsforliget, var at få en skattefrie bundgrænse på 19.000 kr.; det er stadig væk bedre end 9.000 kr., og det er et stykke på vejen mod 60.000 kr.

Hr. Erhard Jakobsen talte om elefanter. Nu synes jeg personlig, elefanter er meget sympatiske dyr. Men derimod bemærkede jeg med interesse hr. Erhard Jakobsens karakteristik af regeringen som en porcelænsbutik. Den synes jeg i hvert fald er interessant. Den kan jo forbedres lidt, man kunne måske gå over til at sige det muntre køkken i stedet for.

Hr. Gert Petersen går tilsyneladende ind for, at hele det danske erhvervsliv skal til at fungere på samme effektivitetsgrad som Aktuelt og det hedengangne bryggeri Stjernen. Jeg har en fornemmelse af, at hr. Gert Petersen må have misforstået Grundtvigs ord en lille smule og vil indføre tilstande, hvor få har for meget, men alle for lidt.

Så har jeg også haft glædelige oplevelser i dag. Jeg har noteret mig med særdeles glæde, at hr. Jens Møller ville have nedsat en parlamentarisk kommission til at undersøge muligheden for et nyt skattesystem. Som mangeårig pædagog er jeg virkelig glad, når folk tager ved lære, og jeg vil da sige, at såfremt hr. Jens Møller agter at fremsætte forslag om nedsættelse af en sådan kommission, kan han slippe meget, meget nemt om ved det, idet han nemlig gerne må bruge det forslag, som jeg fremsatte i foråret, men som desværre blev stemt ned bl. a. af hr. Jens Møller.

Desuden konstaterer jeg, at hr. Jens Møller nu mener, at invalider skal kunne beskæftiges i erhvervslivet, således at det offentlige betaler en del af lønnen. Det forslag vil det også være ganske let at fremsætte; det er nemlig fuldstændig i overensstemmelse med det ændringsforslag til bistandsloven, som vi fremsatte i foråret, men som blev stemt ned også af hr. Jens Møller. Jeg konstaterer, at der er fremskridt.

Jeg var som sædvanlig meget imponeret af hr. Knud Jespersens talefærdighed, og jeg vil mene, at i dag overgik hr. Knud Jespersen faktisk sig selv. Jeg må i og for sig anbefale statsministeren at overveje at gøre hr.

[Fæde.]

Knud Jespersen til landets finansminister, for så vidt jeg kunne se af hr. Knud Jespersens tale, så lykkedes det ham faktisk at bruge de samme penge 3 gange. Det er sådan en finansminister, vi har brug for.

Til sidst hr. Poul Westergaard. Jeg er meget ked af, at jeg udtrykker mig så utydeligt, for jeg kan ikke forestille mig, at det udelukkende kan være hr. Poul Westergaards fejl, når han har misforstået mig så totalt, jeg må nok tage noget af fejlen selv. Men det er unægtelig komisk for mig, der selv er offentligt ansat og oven i købet medlem af en af de bedste fagforeninger, når det drejer sig om at forhandle med politikerne om lønninger, at jeg skulle have lagt offentligt ansatte for had. Jeg kan jo også se i referatet, at det har jeg ikke udtalt mig om. Jeg har heller ikke udtalt mig om, at de pågældende offentligt ansatte var samfundsnyltere. Det, jeg har sagt, er, at vi har ikke råd til at have så mange mennesker ansat i den offentlige sektor, og at vi følgelig må forsøge på at nedbringe antallet af offentligt ansatte, således at der kan blive flere mennesker i erhvervslivet, og på det punkt var hr. Poul Westergaard jo fuldstændig enig med mig.

Men jeg vil da godt, når jeg nu har tiden og lejligheden til det, udbygge det en lille smule. Det er en almindelig kendt antagelse blandt rationaliseringseksperter, at en hvilken som helst virksomhed, som ikke inden for den senere tid enten har været igennem en meget hård konkurrence eller været igennem en meget hård rationaliseringskur, vil kunne formindske sit personale med 15 pct., uden at produktionen går ned. Hvis man nu kigger på de offentligt ansatte, må man jo sige, at de ikke har været i nogen konkurrence. De har heller ikke været udsat for nogen hård rationaliseringskur. De lever af at producere gratisydelse eller ydelse med skatteydertilskud eller monopolydelse. Det ligger jo nær at antage, at det også skulle være muligt at rationalisere den offentlige sektor, således at 15 pct. af personalet kunne undværes, uden at produktionen gik ned. Jeg ville med meget stor interesse modtage et forslag fra regeringen, der gik ud på bare at pålægge de enkelte styrelser at reducere deres personale med 5 pct. i det første år og måske 5 pct. i det næste.

Christophersen (V):

Jeg har kun nogle få bemærkninger, men jeg vil godt sige et par ting i tilknytning til hr. Kjeld Olesens sidste indlæg.

Hr. Kjeld Olesen savnede en sammenhæng i den politik, der er blevet ført i løbet af de sidste 10-11 måneder. Det er jo beklageligt, at hr. Kjeld Olesen har vanskeligt ved at få øje på det, som ellers skulle være ret klart. Hvis man ser på de 4 forlig, der er gennemført — og i 2 af dem har socialdemokratiet jo været deltager, og i forhold til de 2 andre har socialdemokratiet i og for sig kunnet vedkende sig hensigten og formålet med forligene — så kan man jo se en politisk linje, som for det første har forsøgt at bremse inflationen, som for det andet har forsøgt at værne den danske valutastilling, som for det tredje har søgt at få skabt sikkerhed i bolig- og byggesektoren efter 2-3 års næsten panikagtig stemning, og som for det fjerde over en fornuftig skatte- og udgiftsreform har forsøgt at lægge op til et roligt overenskomstforløb. Og på alle de 4 områder kan man jo se nogle ganske væsentlige resultater. Jeg må ærlig talt sige, at det undrer mig lidt, at hr. Kjeld Olesen ikke kan få øje på denne sammenhæng.

Så kan man naturligvis drøfte, om man rent metodisk skulle have taget det hele på én gang, eller om man, som man har gjort, skulle tage det i 4 omgange. Men dér tror jeg, man må se i øjnene, at sådan som dette folketing er indrettet, sådan som vælgerne har ønsket at dets arbejdsbetingelser skulle være, har det været rigtigt, at folketingets partier fra sag til sag kunne træffe deres beslutninger.

Hr. Kjeld Olesen var meget glad for socialdemokratiets helhedsplan, og jeg synes da også, det er udmærket, at et oppositionsparti på den måde ligesom forsøger for sig selv at klargøre sine tanker, men jeg vil dog godt lige anbringe den i den rigtige tidsmæssige og historiske sammenhæng. Den blev jo vedtaget den 24. august; det var 6 dage efter, at de intense forhandlinger om skatte- og udgiftsreformen og beskæftigelsespolitikken var begyndt, og på et tidspunkt, hvor regeringen jo over for partierne, også over for socialdemokratiet, klart havde understreget, at det ikke kun var en skattereform og ikke kun en udgiftsreform, men også et omfattende stykke økonomisk politik, vi

[Christophersen.]

stod over for. Så jeg tror, at hr. Kjeld Olesen gjorde rigtigere i ligesom noget mere realistisk og beskedent at indføje helhedsplanen som et af de mange bidrag, der i sommerens løb har været ydet til den økonomisk-politiske diskussion.

Så beklagede hr. Kjeld Olesen endelig, at der ligesom havde bredt sig et indtryk af, at socialdemokratiet kun ønskede at demonstrere. Det mener jeg ikke jeg har givet udtryk for i mit første indlæg. Jeg sagde tværtimod, så vidt jeg erindrer, at jeg syntes, det var tilfredsstillende, at hr. Kjeld Olesen ved sin spørgelyst ligesom gav udtryk for et ønske om at komme ind i den saglige diskussion, og det er jo senere også blevet gjort muligt ved den række af besvarelser, hr. Kjeld Olesen har fået fra de forskellige ministre. Men hvis hr. Kjeld Olesen er bekymret for, at det indtryk skulle have bredt sig, at socialdemokratiet kun var ude på at føre demonstrationspolitik, så tror jeg, at det indtryk kan fjernes, hvis socialdemokratiet i den kommende tid koncentrerer sig om sagerne, afholder sig fra forskellige krumspring og arbejder med på de problemer, som jo også socialdemokratiet erkender ligger foran os, og måske i det hele taget indretter sit tonefald på en sådan måde, at socialdemokratiet kan deltage i det brede samarbejde i folketinget.

Jeg har ingen bemærkninger til hr. Gede ud over, at jeg kunne forstå, at han endnu en gang beklagede, at man ikke lyttede til hans råd. Hvis han selv havde lejlighed til at lytte til sine indlæg, tror jeg, at han måske ville overveje med sig selv, om disse råd kunne få en anden og mere indlysende karakter.

Derimod har jeg en bemærkning til hr. Lindholt, som sagde, at der skulle være logik i det, man sagde, og derfor fremførte det synspunkt, at man kunne lade være med at opkræve den bundne opsparing og så til gengæld heller ikke betale folk de overskudsskatter, som de havde krav på. Det synes jeg oprigtig talt ikke der er særlig meget logik i. Jeg gad nok se, hvordan folk, som i 1973 har betalt for meget i skat, ville se på et forslag fra fremskridtspartiets side om, at de så passende kunne deltage i den bundne opsparing, mens de, der har de høje indkomster, kunne få lov til at slippe for

den. Det er et forslag, som jeg må karakterisere som liggende ude på overdrevet.

Må jeg så blot til sidst sige, at det har været en meget stille og rolig åbningsdebat. Det synes jeg er tilfredsstillende af mange grunde. Selvfølgelig har denne debat ligesom så mange af de foregående vist, at folketinget er meget alsidigt, at der kommer mange forskellige politiske hovedsynspunkter til udtryk, men netop dens relativt rolige og saglige karakter har også vist, at der stadig i dette folketing er den indstilling til problemerne, at de på tværs af de saglige uoverensstemmelser bør løses. Nu får vi i de kommende uger og måneder lejlighed til at studere, om der bag denne holdning hos debattørerne også ligger nogle realiteter, det er selvfølgelig det, det i sidste omgang kommer an på. I modsat fald vil der være plads for en betydelig skuffelse, men jeg synes, at vi som en konklusion på dagens debat her bør kunne sige til hinanden, at nu må vi arbejde videre med spareproblemerne, med skatteproblemerne og også med den samlede økonomiske politik, sådan at vi i dette folketingsår kan videreføre det saneringsarbejde, der blev indledt efter valget den 4. december.

Hilmar Baunsgaard (RV):

Jeg har kun to korte bemærkninger i denne omgang. Den ene er til økonomiministeren, som nu sagde, at begrundelsen for at overveje, om ministeren skulle overtage formandskabet i det økonomiske råd, var, at regeringen ønskede en fastere og mere regelmæssig kontakt mellem regering og erhvervsliv. Dette sidste kan jeg kun tilskynde til sker, jeg tror, det vil være rigtigt. Men når ministeren så siger, at det skønnede han bedst kunne ske ved, at økonomiministeren selv overtog formandsposten i det økonomiske råd, for derved undgik man at oprette et nyt råd, så må jeg sige: nej, så er jeg ikke enig med økonomiministeren, for så ville det blive et nyt råd.

Det, jeg synes, man må se i øjnene, er, at hvis man fjerner det, som er meningen med det økonomiske råd, at det uafhængige formandskabs beretninger skal komme til en fri og ubunden diskussion med erhvervslivets og arbejdsmarkedets repræsentanter, og lader dette overgå til regeringsregie, så er det et nyt råd, man har oprettet, og man

[Hilmar Baunsgaard.]

har dermed fjernet grundlaget for det økonomiske råds virksomhed. Det vil jeg advare imod, og jeg noterede med tilfredshed, at økonomiministeren sagde, at det behøvede ikke nødvendigvis at være den eneste udvej. Det håber jeg så vil føre til et andet og efter min opfattelse bedre resultat.

Det, jeg så kunne have lyst til, var at gøre en ganske kort bemærkning i tilknytning til EF-problematikken. Jeg skal efter den lidt anstrengte debat, der har fundet sted, ganske og aldeles afstå fra at tage del i debatten om de hjemlige samarbejdsvanskeligheder i forhold til EF, men det, jeg gerne vil, er kort at påpege de åbenbare samarbejdsvanskeligheder, der rent øjeblikkeligt består i EF.

Udviklingen med de nationale støtteordninger for landbrugsproduktionen i de enkelte medlemslande indebærer en åbenbar trussel imod hele EF's landbrugspolitik. Jeg mener derfor, at vi i og for sig med tilfredshed må hilse den tyske opræden med krav om afklaring af de nationale støtteordninger velkommen.

Den danske regering har gjort detsamme og gjort det i overensstemmelse med markedsudvalget, og det synes jeg der er grund til at anerkende, men — og dette men gælder især Frankrig — som bekendt har statsministeren haft besøg af sin franske kollega, og som bekendt er Frankrig i øjeblikket indehaver af formandspladsen i EF. Jeg finder derfor, at der kan være rimelig grund til, at regeringen anderledes kontant, end det, så vidt jeg kan bedømme det, er sket, konfronterer Frankrig med sit særlige ansvar. Måske er det gjort, men det må også gøres, så det kan høres. Ikke mindst vi, der bl.a. og især af økonomiske grunde fandt EF-samarbejdet rigtigt for Danmark, bør vel føle os forpligtet til at sige fra, når enkelte medlemslande forsøger at fjerne det grundlag, hvorpå EF's økonomiske samarbejde bygges.

Det må også siges til Frankrig, at det kalder på undren i andre europæiske lande,

når man fra officiel fransk side det ene øjeblik giver udtryk for, at det ville være udtryk for mangel på europæisk solidaritet, om andre europæiske lande ikke købte franske fly, og Frankrig så samtidig er det land, der fører an i den nationale støttepolitik, som både er i strid med europæisk solidaritet og med indgåede forpligtelser. Disse tilsyneladende hårde ord mod Frankrig skal være sagt i håb om, at de af den franske premierminister vil blive modtaget som en kritisk røst fra en god ven. Hverken venskab eller samarbejde kan holde til, at man undlader at sige fra, når forkerte handlinger begås.

Disse bemærkninger ville jeg gerne have sagt, fordi jeg tror, det er væsentligt at komme væk fra denne tilbøjelighed til bare i lidt selvfølgelige vendinger at konstatere vores indlysende udenrigspolitiske grundlag. Vi må også, når vi skal diskutere problemerne herhjemme, tage de vanskeligheder op, som åbenbart består i de samarbejdsområder, vi internationalt er med i.

Erhard Jakobsen (CD):

Blandt de mange taksigelser, som statsministeren har for god vane at uddele ved mange lejligheder, var der også en til mig, og den var oven i købet helt ufortjent. Jeg ved nemlig udmærket godt, og det ved statsministeren også, at jeg lovede ikke i almindelighed at føre venstrepolitik. Statsministeren ved også, og det ved venstres andre folk også, at jeg navnlig aldrig vil støtte en venstrepolitik, der måtte lade sig lede af gallupetal i stedet for af landets interesser. Det er vist klargjort et par gange. Derimod vil jeg gerne sige, at jeg venter naturligvis, at der i statsministerens bemærkning lå en erkendelse af, at venstre og venstres ministre noget før skulle have vist forståelse for det forslag om præmiering af opsparing, som centrum-demokraterne vistnok har luftet 5 eller 6 gange her i salen. Men all right, der er tid til at sige tak i lige måde, når det nu kommer frem ved lejlighed. Jeg er sikker på, eller jeg ved bestemt,

[Erhard Jakobsen.]

for jeg har talt ved mange venstremøder, at der er mange venstremænd rundt omkring i landet, der nok i de kommende dage vil sige til statsministeren, at der vistnok kunne have været et par andre ting at sige centrumdemokraterne tak for end lige det, som centrumdemokraterne ikke fortjente en tak for.

Når jeg gør så meget ud af dette med, at det ikke er venstrepolitik, så er det, fordi jeg kender måden at opfatte ting på. Da jeg engang i foråret, idet jeg går ud af et udvalgslokale, udslynger til en journalist, at hvad venstre og socialdemokrater kan blive enige om, det vil vort parti støtte, så blev det til, at alt, hvad venstre og socialdemokraterne kan blive enige om, vil vi støtte, mens det gik på én ting, nemlig dyrtidsreguleringen. Derfor er det, jeg gerne vil understrege, at der vil være et par ting, som venstre og socialdemokraterne kan blive enige eller uenige om, som ikke just vil få centrumdemokraternes støtte.

Og én ting til: jeg ved også godt, hvad der ligger bag ved det. Det er jo en yndet sport at fortælle, at centrumdemokraterne har ingen holdning. Hvorfor ikke? Nej, for de er hverken socialister eller liberalister eller muhamedanister eller kannibalister eller noget som helst. Vi nægter ganske simpelt at anerkende disse gamle betydningsløse ideologier, men jeg kan trøste alle, der er politisk interesseret, med, at nu kommer centrumdemokraterne med et partiprogram, og det er 4 eller 5 sider kortere end det, socialdemokraterne normalt laver — til gengæld står der dobbelt så meget i det. Det bliver forelagt pressen i morgen, men det vil stadig væk ikke være muligt at fastslå, om centrumdemokraterne er et borgerligt parti eller et socialistisk parti, for der er nemlig ingen, der kan forklare, hvad borgerligt eller socialistisk er. De, der prøver på det, slipper altid elendigt fra det. De har gjort det endnu mere uklart, når de er færdig med at tale om det.

Den anden store personlighed, jeg skal have et opgør med, er hr. Ole Espersen, der talte som radiorådsformand. Dermed mener jeg, at hr. Ole Espersen talte i nøjagtig samme tone, som han brugte, da han var radiorådsformand, nemlig en tone, hvoraf

det tydeligt fremgik, at som radiorådsformand er det ens første opgave at korrigere medlemmer, der ikke rigtig forstår, hvad der er radiorådets opgave. Og det var netop det, der lå i det, jeg sagde. Den højtærede formand havde dengang tilkendegivet, at min taletid var ved at være forbi, og derfor blev mine udtalelser om radioen lidt staccato. Det, jeg gerne ville sige med det, var, at den debat, vi havde her, var betydningsfuld på den måde, at den fastslog, at radiorådet i sin nye form havde en helt anden betydning end den, det var lykkedes en del medarbejdere ved Danmarks radio at bilde det gamle radioråd ind at det havde. Det nye radioråd er nemlig samtidig programudvalg, og det vil sige, at det nye radioråd ikke bare skal sidde og fumle med nogle økonomiske detaljer, det nye radioråd bærer ansvaret for, hvad der går ud gennem kassen, og hvad der kommer på skærmen, selvfølgelig ikke i detaljer med hensyn til rollebesætning eller valg af vals eller tango. Men alt, hvad der går ud gennem radioen, og som efter radio-loven ikke burde være gået ud, bærer radiorådets medlemmer ansvaret for.

Hr. Ole Espersen mente, at jeg angreb ytringsfriheden. Det er sådan set rigtigt nok, men det er ikke den ytringsfrihed, loven taler om. Det er medarbejdernes ytringsfrihed, jeg angriber, eller rette sagt den, de tror de har, medarbejdernes frihed til at ytre sig som de vil i udsendelser, som er betroet dem som medarbejdere, og den kan være på et ganske lille stykke papir. Der er nemlig ingen medarbejdere, der har ret til at bruge udsendelser til at propagandere for deres egne synspunkter. Det er fastslået af det tidligere radioråd, det er fastslået af direktøren. Den ytringsfrihed, det skal jeg gerne erkende, vil jeg godt være med til at begrænse, nemlig i overensstemmelse med hvad der står i loven, at det er radiorådet, der fastsætter de almindelige retningslinjer for programvirksomheden. Det er disse publiceringsregler, jeg har kæmpet for længe, og som jeg er sikker på vi kommer igennem med. Det er den eneste form for censur, jeg ønsker at udøve, og den træder i stedet for den censur, der har været hidtil, nemlig de enkelte medarbejders adgang til at udøve censur over for meninger, de ikke brød sig om, og til gengæld begunstige meninger, som

[Erhard Jakobsen.]

de meget gerne ville have frem i udsendelserne. Det er den form for censur, der har været hidtil. Det er den, jeg gerne vil være med til at lukke af for.

Centrum-demokraternes program vil ikke chokere nogen, men det vil alligevel nok vise, at nu er det slut med at skrive, at man ikke står for noget. Centrum-demokraterne bliver formentlig det første parti i Danmark, der rent ud siger, at det ikke er nogen forbrydelse at tjene penge, det er ikke nogen forbrydelse at være rig, og derfor skal skatter ikke laves for at straffe dem, der har tjent deres penge på ærlig vis. Centrum-demokraterne ligger ikke på maven for falske lighedsideal, som ingen mennesker mener noget med, når det kommer til stykket. Alle vil være lige med dem, der er over dem, men ikke med dem, der er under dem. Hykleri. Det gør vi op med.

Centrum-demokraterne siger mange, mange flere ting, men det skal jeg skam ikke tage duften af i dag. Det er noget, vi vil overraske verdensopinionen med i morgen.

(Kort bemærkning).

Heinesen (S):

Da hr. Ole Espersen ikke har mulighed for at være til stede i salen, skal jeg blot give hr. Erhard Jakobsen et ganske kort svar på de helt urigtige påstande, som han fremkom med.

Hr. Erhard Jakobsen sagde, at hans udtalelser om Danmarks radio i første omgang var sådan lidt staccato. Det er jeg helt enig i, det gælder nu ikke kun hr. Erhard Jakobsens udtalelser om Danmarks radio.

Derudover blev der sagt, at radiorådet nu havde en ganske anden funktion, end radiorådet havde tidligere, og en helt anden betydning. Det er fuldstændig urigtigt. Påstanden var hængt op på, at radiorådet nu også var programudvalg. Jeg gør opmærksom på, at under den tidligere radioordning var det radiorådet, der nedsatte programudvalget, og programudvalget virkede naturligvis under ansvar over for radiorådet. Der er i så henseende intet sket. Og de fremtidsvisioner, som hr. Erhard Jakobsen har bebudet, er ikke vedtaget i det nye radioråd. Jeg tror heller ikke, de bliver det.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Min såkaldt løse påstand gik ikke på, at radiorådet havde fået ny funktion, men at det tydeligt fremgik af debatten, at man regnede med, at radiorådet havde denne nye funktion, og det hænger jeg op på, at hidtil har radiorådet ladet sig overtale af medarbejderne til at tro, at det var programudvalgets opgave alene at behandle programmerne. Nu står det helt fast, at det er hele radiorådet, og der er altså efter medarbejderes udtalelser i aviserne noget, der tyder på, at der er nogle medarbejdere, der har opdaget, at der er sket en forandring.

(Kort bemærkning).

Heinesen (S):

Hr. Erhard Jakobsen kan naturligvis ikke vide det, men jeg gør opmærksom på, at også under den tidligere radiorådsordning kunne et hvilket som helst programspørgsmål rejses i radiorådet og blev det ofte.

Gert Petersen (SF):

Jeg skal vende tilbage til spørgsmålet om udenrigsministeren og EF-problematikken, der er knyttet dertil, i næste uge, når vi kommer frem til den debat; jeg vil altså gemme disse problemer.

Ellers må jeg konstatere, at det nok er vanskeligt for socialistisk folkeparti at komme i en dialog med regeringen, i hvert fald en dialog, som på nogen måde kan kaldes frugtbar.

Statsministeren har med tiden udviklet den vane at uddele ris og ros, og det skal han da være velkommen til. Jeg vil nok sige, at jeg ville være blevet endnu mere beklemt, end hr. Erhard Jakobsen åbenbart og overraskende nok blev det, hvis jeg havde fået ros af statsministeren. Jeg tror, at den politik, som regeringen fører, er så farlig for den jævne befolkning i dette land, at det på nogen måde at kunne blive taget til indtægt for en sådan politik må være en belastning for et politisk parti, og jeg er meget tilfreds med, at jeg ikke kom til at dele skæbne med hr. Erhard Jakobsen i retning af at blive rost af statsministeren.

Det er klart, at vi ser på tingene ud fra helt forskellige synspunkter. Jeg husker

[Gert Petersen.]

regeringens tiltrædelseserklæring, hvor man netop hyldede de liberale principper, principperne for en liberal økonomi; og de principper, det skal jeg da ikke benægte, har man levet op til. Jeg vil da godt erkende — og det må statsministeren gerne tage til indtægt — at set ud fra regeringens egen målestok, set ud fra dens egen målsætning, har det været en endda særdeles effektiv regering. Man startede med at erklære, at man ville knæsette de liberale principper for den økonomiske struktur i samfundet, og det har man i sandhed også gjort. Det har altså indtil i dag kostet 50.000 arbejdsløse. Så vil statsministeren sige, at det er ikke ham, der har frembragt disse 50.000 arbejdsløse og måske 80.000-100.000 i løbet af noget måneder. Det har statsministeren da fuldkommen ret i, det er da ganske rigtigt. Det er — og det har jeg sagt gang på gang — den almindelige krise, som har udviklet sig i det vestlige samfund, i de kapitalistiske samfund, men man har fra regeringens side undladt at gøre det nødvendige i tide for at forhindre opkomsten af denne arbejdsløshed. En undladelsessynd er vel egentlig lige så alvorlig som en mere positiv synd. Jeg ved det ikke, men det er muligt, at statsministeren kan belære mig om det. Jeg vil mene, at det er en ganske alvorlig sag. Jeg husker, hvordan vi i februar eller i marts måned havde en debat her i tinget, da man ville gennemføre tvangsopsparingen, og hvordan mit partis ordfører, ikke fordi han besad magiske evner, men på basis af økonomiske eksperters redegørelser, dengang kunne sige: vi må forvente til efteråret en arbejdsløshed på mindst 6-7 pct. Det var, hvad vismændene og andre økonomiske eksperter forudsagde i februar måned. Regeringen lod stå til.

Jeg er helt enig med hr. Kjeld Olesen, når han siger, at vi skal helt frem til august, før regeringen foretager sig noget. Det er et tungt ansvar, som her hviler på regeringen, og som man ikke klarer blot med at skyde os andre i skoene, at vi har ansvaret for den tillidskløft osv., der måtte opstå mellem dette hus og store dele af befolkningen, først og fremmest arbejderklassen.

Statsministeren prøver at komme udenom ved at fortælle, at det er sådan nogle som undertegnede, der graver den tillidskløft.

Det passer jo ikke. Det ville jeg simpelt hen ikke være i stand til, og jeg tror heller ikke, der er nogen anden i denne sal, der vil være i stand til det ved at agitere imod dette hus, ved at agitere imod regeringen. Det er først og fremmest regeringens egne gerninger, som taler, det er først og fremmest regeringens egne gerninger, som graver den tillidskløft. Dertil hører altså, som jeg sagde, den undladelsessynd, man har begået i forhold til arbejdsløsheden, og som nu tusinder af mennesker må betale for.

Jeg har et andet eksempel. Statsministeren siger, hvad der logisk er fuldkommen rigtigt: arbejdsløsheden kan kun begrænses ved, at omkostningsstigningerne bekæmpes. Ja men det er vi da ganske enige i, naturligvis er der en sammenhæng dér, men så spørger man rundt omkring ude i landet på arbejdspladserne og mange andre steder: hvorfor i alverdens riger og lande skal en bekæmpelse af omkostningsstigningerne starte med, at vi, som nu igennem 2 år har måttet se vores lønninger blive udhulet, skal give yderligere afkald, når der er folk også i denne sal, som praler med, at de har store indtægter, millionindtægter, som de ikke betaler skat af, og der er mange andre, det ved vi, end blot den i denne sal, der praler hermed, når man ved, at der er afskrivningsregler, som giver overdrevne afskrivningsmuligheder — der er også fornuftige afskrivningsregler, naturligvis er der det, men der er visse afskrivningsregler, som giver overdrevne muligheder — når vi ved, at man ligesom freder grundværdistigningerne, at man freder spekulation i inflationen, at man har indrettet et system, hvor man vinder penge, jo mere gæld man stifter, og for at kunne stifte meget gæld må man råde over betydelige aktiver selv, sådan at man kan stille en vis sikkerhed — altså igen til fordel for de mest velhavende — når man ved, hvordan udlandsdanskere af den ene eller den anden art gennemfører finanstransaktioner nede fra deres bastioner i Schweiz eller Monaco, eller hvor det måtte være, når man oplever alt dette, så siger man da rundt omkring: hvorfor i alverdens riger og lande skal vi, når der ikke røres ved disse ting, så undgælde?

Jeg er helt overbevist om, at der kunne skabes et andet klima i dette land, på arbejdspladser, i virksomheder og i hele økono-

[Gert Petersen.]

mien, hvis man startede de steder, jeg nu har angivet. Hvis der var en regering og et folketingsflertal, som ville sætte ind dér, kunne der også skabes en fornuftig dialog rundt omkring i landet, og så kunne der skabes et andet klima for økonomien. Men så længe det ikke er tilfældet, så længe man ikke vil sætte ind her, kan vi kun forvente en skærpelse af den mistillid, som allerede eksisterer i dag, og som ikke jeg, men regeringen, har ansvaret for.

Jens Møller (KrF):

Hr. Gede havde et par bemærkninger til mig her i anden omgang. Først kunne han ikke forstå, at kristeligt folkeparti kunne komme med et forslag om nedsættelse af en skattekommission, når vi i vinter engang eller i foråret havde stemt imod fremskridtspartiets forslag med samme indhold. Han må jo ikke forstå, hvad der ligger bag ved det. Forskellen er jo, at dengang forelå der kun ét forslag til en skattereform, et forslag, der sådan rent umiddelbart kunne se meget tiltalende ud, men som efter vor opfattelse var ganske urealistisk, hvis vi ønskede at bygge det samfund op, som vi gerne vil bygge op. I mellemtiden er der sket det, at der er kommet et par nye skatteforslag fra andre partier, og det er til gengæld nogle, der virker meget realistiske og ser ud til at være i pagt med de tanker om den slags ting, der trives ude i den store verden også. Derfor har vi i dag brug for en sådan kommission. Det havde vi ikke dengang.

Hr. Gede bebrejdede os også, at vi ved socialreformen havde stemt imod et ændringsforslag fra fremskridtspartiet gående ud på, at der skulle gives tilskud til lønnen til erhvervshæmmede. Jeg må sige, at jeg kan ikke huske, hvordan vi stemte dengang, det var en meget forvirret dag, men hvis vi stemte imod, havde det den gode grund, at vi selv foreslog nøjagtig det samme, idet vi dog fjøede noget til. Vort forslag var lidt mere udførligt end fremskridtspartiets, så hvis vi stemte imod, har det nok været derfor. Men det er altså fuldt ud på linje med, hvad vi hele tiden har ønsket og villet i disse ting.

Der var flere ordførere, bl. a. hr. Hilmar Baunsgaard, der i deres første indlæg igen begyndte at tale om de mange partier, der

vanskeliggjorde arbejdet herinde. Det er da klart, at arbejdet bliver mere besværligt, når vi er mange, men jeg må dog sige, at efter min opfattelse er det ikke først og fremmest de mange partier, der har vanskeliggjort arbejdet. Det er først og fremmest det, at nogle af partierne, og vel især de to største, ligesom ikke rigtig har erkendt, hvordan vilkårene er i et folketing med så mange partier. Men for øvrigt, hvis vi endelig skal tale om det på den måde, som hr. Hilmar Baunsgaard gjorde, kunne vi da selvfølgelig også godt nævne 2-3 partier, vi godt kunne undvære herinde.

I øvrigt er der flere partier, der har omtalt forskellige ting på det kulturelt-etiske område, som vi i kristeligt folkeparti har gentaget gang på gang, og vi er naturligvis meget glade for, at der nu også er andre, der vil tage fat på disse områder. Der er f. eks. spørgsmålet om folkeskolen med den øgede forældreindflydelse, sådan at vi kan undgå lærebøger med uacceptabelt indhold af pornografisk art og nedbrydelse af forældremyndighed osv. Der er spørgsmålet om den højere uddannelse, hvor man vil have ændret loven, sådan at ekstreme bevægelser ikke længere kan tage magten, og der er styrkelsen af retssikkerheden og af politiet. Det er glædeligt for os, at der nu også er andre, der vil tage det op, sådan at vi kan stå sammen om det. Vi håber, det må føre til et resultat.

I mit første indlæg bemærkede jeg, at vi i den lovgivning, der nu må komme både fra vor side og fra anden side, vil bestræbe os på at gøre alt, hvad der er muligt, for at opretholde den sociale balance eller forbedre den. Jeg vil gerne tilføje her, at det naturligvis også gælder på verdensplanet, i verdensperspektivet. Det betyder også i forholdet til u-landshjælpen, hvor vi jo har det virkelig sociale problem i dag. Vi vil ikke være med til at beskære bevillingerne til u-landene. Det lykkedes for os at hindre det i forliget, og vi vil fortsætte kampen imod beskæringer af denne hjælp.

Og så til statsministeren. Statsministeren omtalte, at jeg nævnte, at vi ville afskaffe skatterne på produktionsjord, og det fik ham til at sige, at nu ville vi nok også føre venstrepolitik. Det må jeg nok opfatte som en venlig hentydning fra statsministerens side, for jeg kan ikke tænke mig andet, end

[Jens Møller.]

at han mener, at venstrepolitik er noget vældig godt. Det er selvfølgelig rart med sådan et politisk venskab, men man skal jo passe på med omfavnelser, de kan jo blive så voldsomme, at man kvæles i dem. Derfor vil jeg da gerne sige her, at vi vil da gerne føre venstrepolitik, når venstre kommer med nogle forslag, som vi synes er gode og fornuftige, men ellers vil vi ikke. På samme måde kan vi sige, at vi vil da også gerne føre socialdemokratisk politik, når socialdemokratiet kommer med nogle forslag, som vi synes er gode og fornuftige, og det er da også sket i flere tilfælde. Og på samme måde med de øvrige partier. Men her må jeg nu lige komme med det indskud, at i modsætning til hr. Gede mener jeg, det er mere sandsynligt, at der kan komme nogle gode og fornuftige forslag fra venstre, fra regeringen, end der kan fra kommunisterne.

Vi har fremsat en hel del forslag selv og vil også gøre det i den kommende tid, men i virkeligheden mener vi ikke, at det væsentlige er, hvem der fremsætter forslagene, hvem der kommer med ideerne. Det væsentlige må være, hvordan resultatet bliver. Bliver det et resultat, vi kan være tjent med? Er det et resultat, der kan være til gavn for vort, nu må jeg jo hellere af hensyn til hr. Knud Jespersen, så han ikke misforstår mig igen, sige vort folk og vort land?

Knud Jespersen (DKP):

Misforståelser er en farlig ting, og jeg har ikke misforstået statsministerens bemærkninger. Jeg forstod, at vi faktisk ikke var mere enige om den politik, der skal føres i Danmark, da statsministeren sluttede, end dengang vi startede, og jeg må måske have lov til at sige, at det er jeg faktisk glad for, for så er der ingen misforståelser i den sag.

Jeg må også have lov til lige i starten at gøre par bemærkninger mere om de ting, der fremkaldte de korte bemærkninger.

Jeg sad og tænkte lidt på 1945, da Christmas Møller talte meget om folkestyret, åbenheden, og hvad det var at få noget for noget. Han talte om, at man kunne være i situationer, hvor man enten spillede ærligt spil, eller man spillede, som man plejer, og han drog den konklusion: men som regel spillede man, som man plejede. Jeg kan naturligvis ikke modvirke, at man både i skrift

og i tale udlægger, hvad man vil, i det, der er sagt fra min side, og jeg kan heller ikke udlægge det, når statsministeren siger indtil flere undskyldninger. Jeg har sagt undskyld én gang, og det var over for en misforståelse, som nogle måske skulle være blevet ramt af.

Jeg vil gerne understrege endnu en gang, at når folketingets medlemmer er bundet af deres overbevisning, så bør de også stemme efter den overbevisning, og hvis man tre gange i løbet af en dag stemmer efter én overbevisning og den fjerde gang efter en anden, så kan det naturligvis være anti-kommunisme, fordi man ikke vil stemme sammen med kommunisterne. Det kan også være udtryk for, at man går ud fra, at politisk er det en fordel, hvis man i denne aktuelle situation bevarer den nuværende regering.

Som sagt kan jeg ikke tage ansvaret for, hvad andre i denne forbindelse lægger i det, der bliver sagt, og så vil jeg gerne henvise endnu en gang til, hvad hr. Bay måtte have sagt om disse problemer; han taler ikke på mine vegne og jeg ikke på hans vegne.

Så må jeg sige et par ting om demokratiet. For når man så ofte taler om, at kommunisterne i grunden er nogle underlige snæversynede demokrater, eller at de vil gøre folkestyret forskrækket eller undergrave det, så løftes pegefingeren, og man holder lange taler om proletariatets diktatur eller andre teoretiske begreber. For at forebygge enhver misforståelse — måske kan hr. Erhard Jakobsen forstå det nu; det var hr. Erhard Jakobsen og ikke mig, der ville begrænse ytringsfriheden også i radioen, hvor jeg synes at medarbejderne, også dem, jeg er aldeles uenig med, skal være ansvarlige for den måde, hvorpå de kommenterer og gengiver deres opfattelser af tingene; naturligvis gælder det ikke, når de gengiver nyheder.

Dernæst er jeg heller ikke tilhænger af, at man skal begrænse demokratiets muligheder hverken på arbejdspladsen, i folkestyret eller i bolig og miljø. Jeg er tilhænger af — og det er kommunisterne — et aktivt demokrati, hvor man har en fri grundlov. Ikke en grundlov, der siger, at vi skal have etpartisystem. Det er jo heller ikke os, der har stået og beklaget os over, at der var mange partier i folketinget, det er ganske andre, der har gjort det. Men flere partier og

[Knud Jespersen]

videreførelse af de bedste traditioner i folkestyret er det, vi forstår ved et aktivt demokrati og et aktivt demokrati, hvor man også uafbrudt er under kontrol af de folk, man er valgt af.

Der kunne siges meget mere, men det afgørende er, at demokratiet bør udvides til at omfatte kontrol med enhver beslutningsproces, og det bør forenkles, så alle kan se, hvad det er, man arbejder med, og hvad man faktisk vil.

Og så lidt om økonomisk demokrati, for det er en misforståelse, hvis man siger, at statsministeren og jeg er enige i denne sag. Jeg er tilhænger af økonomisk demokrati. Økonomisk demokrati og socialisme betyder, at den statslige magt er overgået til de arbejdendes hænder, men det er ikke det, man opnår ved at lave nye former for investeringer, og vi er bange for, at folk ud fra en ærlig vilje til at ville noget nyt kan falde for en illusion, som i virkeligheden kun kan betyde, at man laver nye former for investeringer. Der er da også noget, der tyder på, at både i socialdemokratiet, i LO og i SF er der nogen tvivl om, hvad det er man vil. Og hvis man vil alt det gode, man har talt om, ja, så tilgiv mig den lille bemærkning: hvorfor lavede man så ikke love, der gav demokrati på arbejdspladsen, og alt det andet, dengang S-SF havde flertallet?

Om overenskomstforhandlingerne. Ja, dem har folketinget jo blandet sig i på et meget tidligt tidspunkt. Først var det statsministeren, derefter folketinget, og jeg vil bare understrege, at jeg har ikke sagt, at skatteskalaen taget isoleret — det har jeg heller ikke fået skyld for — ikke gav skattnedsættelser, det kan man nemlig regne sig frem til. Men for at finansiere disse nedsættelser er det, man tager de 7 mia kr., og når man så når til det forbavsende resultat, som statsministeren når til, at det betyder en forbedring på 5 pct., så må jeg da spørge statsministeren: har man ikke glemt det lønfterslæb, der er? Vi kan dokumentere, at alene på dyrtidsområdet er der mange arbejdere, der har over 2 kr. i timen i gennemsnit i lønfterslæb. Så må man også have lov til at sige, at skal man finansiere den finansieringsplan — og det kommer arbejderne jo til — som skatterne eller dækningslovene skal dækkes igennem, så må man sikre dem

finansieringsmulighed gennem lønindrømmelser, og derfor afviser vi at gå ind på noget, der overhovedet minder om indkomspolitik.

Så sagde statsministeren, at det var helt urimeligt at sige, og at jeg nok burde give en undskyldning for det, at det var denne regerings skyld, at man havde 50.000 ledige. Da man lavede det første forlig om tilskud til arbejdsgiverne, sagde vi: det vil ikke dæmpe priserne. Da man lavede det andet forlig om valutaværet, sagde vi: det vil ikke dæmpe priserne. I begge tilfælde talte vi om, at det ville skade beskæftigelsen. Senere er General Motors lukket, andre virksomheder er lukket. Da vi foreslog bygge- og anlægsstoppet ophævet, stemte statsministeren, regeringen og et flertal imod. Det blev bevaret. Siden da er mange byggeelementfabrikker lukket. Da vi foreslog, at man skulle tage importreguleringen i brug ligesom italienerne, blev det afvist totalt. Siden da er mange, også i tekstilområdet, blevet ledige. Så kan man stille sig spørgsmålet: hvad er det, man administrerer? Er det ikke en politik, som fremkaldt ledighed? Er det ikke en politik, der skal dæmpe forbruget, efterspørgslen og dermed, med statsministerens egne ord, også beskæftigelsesmulighederne?

Naturligvis er der tale om — og jeg vil bede statsministeren om at erindre, hvad jeg sagde i formiddags — en krise, både i fællesmarkedet og i kapitalismen, og denne krise er ikke blevet bedret, men det modsatte under den nuværende regering. Hvis man havde villet — for Danmark er ikke ramt af en naturkatastrofe — så kunne man have sikret, at der var arbejde, ikke bare til de registrerede arbejdsløse, men også til de titusinder af unge, som ikke er anmeldt som registrerede arbejdsløse, men som man ikke kan skaffe beskæftigelse. Spørgsmålet om beskæftigelse er jo til syvende og sidst et spørgsmål om, hvilket sigte har man med sin økonomiske politik. Hvis man har det sigte at give betalingsbalanceunderskuddets problemer forrang fremfor beskæftigelsen, så går det galt, men man hvis vil give beskæftigelsen forrang, så tror jeg også, vi klarer disse betalingsbalanceunderskud.

Poul Westergaard (DR):

Jeg synes, at det er positivt, at fremskridtsbevægelsens hr. Gede begynder at tage op

[Paul Westergaard.]

til overvejelse, om han og andre fremskridtsfolk nu også siger det, de mener, eller mener det, de siger. Men når hr. Gede i sit første indlæg sagde: hvert fjerde minut har man altså ladet den produktive del af befolkningen få endnu en offentligt ansat at slæbe føden hjem til, så ligger i den udtalelse ikke blot en skelnen mellem offentligt ansatte og de produktive, som er usaglig, men også en ringeagtsytring i den retning, at de offentligt ansatte ikke selv slæber føden hjem. Det sagde hr. Gede altså, men han mener det ikke. Det forstår jeg nu, og så er jeg tilfreds med det, for så er der jo banet vej for, at vi kan snakke mere fornuftigt om ting, vi er enige om.

Så er der to spørgsmål, jeg gerne vil berøre her i anden runde. Det ene er Grønlandsproblemerne. Jeg havde lejlighed til her i sensommeren sammen med andre medlemmer af dette ting at besøge Grønlands vestkyst. Vi blev særdeles vel modtaget overalt, hvor vi kom frem, men det var ikke desto mindre tydeligt, at der er et skred i det dansk-grønlandske forhold i en retning, som det gjorde ondt på mig at registrere. Jeg skal ikke gå i detaljer, men jeg føler mig overbevist om nødvendigheden af, at de voksende grønlandske ønsker om større selvbestemmelse i grønlandske anliggender bliver imødekommet, og at den centrale indflydelse deroppe fra Grønlandsministeriet og dets institutioner på Grønland tilsvarende bliver begrænset.

Jeg synes også, det var rigtigt, at hr. Rosing trak dette lakseproblem frem. for på grund af denne danske aftale blev laksefiskeriet jo stoppet for næsen af de grønlandske fiskere, især i de nordlige områder, hvortil laksen endnu ikke var nået op, da den samlede kvota var blevet indfisket. Der var mange hundrede grønlandske småfiskere, der blev snydt for en oplagt fortjeneste, da denne 1.100-1.200 t kvota for grønlænderne var opbrugt af de sydligt boende fiskere, og så måtte de grønlandske kommuner i vid udstrækning skride til og udbetale socialhjælp. Grønlænderne selv fik ingen erstatning. Det gjorde de heller ikke sidste år på grund af lakseaftalen, og disse mange hundrede fiskere kan faktisk ikke forstå, at en 5-6 bornholmske kutterejere skal have lov til at fiske 800 t laks deroppe og så endda

have erstatning, fordi de ikke må fiske mere. Her er tale om en klar forskelsbehandling, og jeg er egentlig forundret over, at de tog det så pænt som de gjorde; men det er jo venlige folk. Nu har Grønlandsministeren jo erklæret sig villig til at overveje en eller anden ordning, jeg forstod en kompensationsordning, for i år, men jeg mener bestemt, at der er grund til at tage hele dette problem op til en mere dybtgående, ny overvejelse, ikke mindst af hensyn til det dansk-grønlandske forhold.

En anden ting, der slog mig deroppe, var den åbenbare sjakring med Grønlands jord i de større byer og specielt i Godthåb, som helt åbenlyst finder sted, til trods for at staten ejer jorden. Det ville have tjent det grønlandske samfund bedre, om man havde valgt at opkræve en lejeafgift for den grønlandske jord i stedet for nu at belemre det grønlandske samfund med en indkomstskat, som i længden kun kan skade og blive til ærgrelse for det grønlandske folk.

Det andet spørgsmål, jeg må kommentere lidt, er de politiske ønsker, der blev fremsat af hr. Erhard Jakobsen og af hr. Jens Møller og af flere andre om at slippe af med beskatningen af det, man kalder produktionsjord. Særlig hr. Jens Møller, men naturligvis ikke hr. Erhard Jakobsen, lagde samtidig vægt på, at vi debatterer på en saglig måde. Og så er jeg nødt til at advare en lille smule imod dette nye begreb produktionsjord. Det er nemlig simpelt hen et nyt politisk vrøvleord, som ikke sagligt kan finde plads i en samfundsøkonomisk eller socialøkonomisk debat. Jord kan ikke produceres, men jord er en forudsætning for al produktion, både i by og på land, og der er intet sagligt grundlag for at skelne mellem den jord, som indgår i produktionen til opfyldelse af befolkningens behov for fødevarer, og så den jord, som indgår i produktionen til opfyldelse af befolkningens behov for boliger eller andre ting.

Det nye vrøvleord, produktionsjord, er selvfølgelig opfundet af nogle særinteressesgrupper, der har øjnet en chance for at opnå en ny særfordel ved at slippe for de byrder, som ellers meget fornuftigt hviler på al jord i Danmark, og den slags skal man naturligvis vogte sig for at falde for. Det, der er jordproblemetets kerne, er, hvordan et folk skal finde ud af at dele den konstante mængde

[Poul Westergaard.]

jord med en stadig stigende værdi lige imellem sig. Det kan ikke ske ved at lette de generelle jordskatter for enkelte eller alle grupper af jordejere, men kun ved at forøge dem så meget, at der ikke bliver jordprisstigninger at spekulere i og sjakre med til skade for de nye og de kommende generationer.

Jeg har ikke noget imod at være uenig med hr. Erhard Jakobsen eller med hr. Jens Møller om denne sag ud fra en fundamental forskellig social og etisk holdning, men jeg beder altså bare om, at vi diskuterer den sagligt uden brug af vrøvlord. Hvis vi så vidt muligt tilstræber dette, også i alle andre sager, så tror jeg, at dette ting vil kunne præstere et godt stykke arbejde.

Patursson (Færø.)

Jeg takker statsministeren for hans svar på mit indlæg. I mit gensvar skal jeg fatte mig i korthed.

Selv om statsministeren tusind gange hævder, at der ikke øves sprogvang på Færøerne, så forbliver dette dog et uomtvisteligt faktum, og det har jeg ført bevis for. At man trods alt ikke har god samvittighed, tyder det faktum på, at man fra direktoratets side ikke mindre end to gange har tyet til usandfærdigheder som et forsøg på at vaske sine hænder.

Statsministeren sagde, at man havde gjort sig alle mulige anstrengelser for at finde censorer, der forstod færøsk, men at dette ikke lykkedes for alle fag. Jeg gentager, at denne letkøbte påstand har man allerede fra færøsk side tilbagevist, og at man allerede sidste efterår gjorde direktoratet opmærksom på, hvorledes dette spørgsmål kunne løses. Nej, hr. statsminister, jeg må sige mig fri for beskyldningen om, at jeg her i tinget prøver at skabe misforståelse. Det, jeg har gjort, er at prøve at holde rene linjer, og det er da noget ganske andet, og det er vel den første betingelse for det samarbejde, som statsministeren omtalte. Stats-

ministeren har sine synspunkter, jeg har mine. Det er rene linjer.

Jeg konstaterer til slut, at jeg heller ikke denne gang fik noget svar på mit spørgsmål om de to elever, der talte færøsk. Derfor endnu en gang: Vil statsministeren foranledige, at disse elevers eksamination, der jo foreligger i dansk oversættelse, vil blive bedømt?

Ministeren for Grønland (Holger Hansen):

I anledning af hr. Poul Westergaards bemærkninger i sit indlæg nu for et øjeblik siden vil jeg gerne fremsætte en kommentar.

Jeg vil nok advare lidt imod, at vi prøver at give udtryk for, som hr. Poul Westergaard gjorde det, et skred i forholdet mellem danske og grønlændere i Grønland. Det synes jeg nok er at stramme tingene meget stærkt. Jeg tror i hvert fald ikke, det tjener noget formål ligesom at slå fast, at noget sådant er til stede. Det mener jeg ikke det er. Det, der er til stede i Grønland, måske i størkere grad end hidtil, er vel en slags bevidsthedsforfølelse af sig selv blandt grønlandske unge, og det er jo ikke noget skidt. At det naturligvis også en gang imellem kan komme til at blive opfattet som et skred imellem danske og grønlændere, er muligt, men jeg tror altså ikke, vi skal lægge mere i det end rimeligt er, og i hvert fald ikke prøve at overdimensionere tingene.

I øvrigt er jeg enig i de bemærkninger, hr. Poul Westergaard gjorde, om det ønskelige i, at det grønlandske folk får større muligheder for at klare deres egne sager. I sidste samling blev gennemført de 3 første forslag af en række, som netop har det formål og det sigte at overføre beslutninger til lokale grønlandske folkevalgte forsamlinger, beslutninger som hidtil har været truffet i centraladministrationen, i Grønlandsministeriet her. Det er den linje, der er regeringens. Og i den skriftlige del af statsministerens åbningstale er der redegjort for, at der også i dette folketingsår vil blive fremsat lovforslag, som fører nøjagtig videre ad denne

[Ministeren for Grønland.]

vej. Jeg kan godt sige, at der i de kommende år, hvis ellers regeringen får mulighed derfor, vil blive fremsat forslag efter samme retningslinjer, således at når vi kommer nogle år frem i tiden, så skulle — om den grønlandske befolkning i øvrigt er indstillet derpå idet jo landsrådet naturligvis har et afgørende ord at sige om denne udviklingstakt — vi være nået meget langt i retning af, at alt, hvad der hedder offentlig virksomhed, offentlig service i Grønland, bliver lokale grønlandske anliggender, som de jo er det herhjemme. Nu taler jeg altså stadig væk om de ting, som vi naturligt herhjemme kender i den kommunale sektor, og som i øjeblikket udføres af staten i Grønland.

Der er altså en udvikling undervejs, som efter regeringens opfattelse bør fremmes og bør gå i så hurtig en takt, som det er gør ligt for det grønlandske samfund at kapere dette. Det er klart, at dette vil og må landsrådet have sin mening om, og indtil nu har landsrådet naturligvis givet til kende at være enig i den takt, der indtil dette øjeblik er lagt til rette.

Spørgsmålet om laksekvoten: jeg er enig i, som jeg også gav udtryk for i mit indlæg før, at det er meget vanskeligt for grønlandske fiskere at forstå dette. Vi har på dansk foranledning igen drøftet dette spørgsmål i ICNAF i juni måned, og det kan godt være, at det kan blive nødvendigt for Danmark igen at tage denne sag op. Hvornår det skal ske og på hvilken måde ved jeg ikke, men det er helt givet, at vi har opmærksomheden henvendt derpå.

Jeg beder hr. Poul Westergaard om ikke at sammenligne denne sag med spørgsmålet om de bornholmske fiskere og de erstatninger, som er stillet dem i udsigt eller udbetalt. Jeg har ikke nøjere rede på, hvor langt denne sag er, men disse ting har intet med hinanden at gøre, og det tjener intet formål over for offentligheden ligesom at sammenkæde disse ting, for de er to forskellige dele af fiskeripolitikken.

Må jeg sige til sidst, at jeg ikke forstår hr. Poul Westergaards udtalelse om sjakren med den grønlandske jord. Den grønlandske jord er offentligt ejet, og det er kommunalbestyrelserne, der beslutter, hvem der har mulighed for at etablere sig hvor. Det er altså de grønlandske kommunal-

bestyrelser, der meddeler tilladelse til, at en person kan bygge et hus, og det er klart, at staten, som står for det meste af boligbyggeriet deroppe, er undergivet de samme vilkår, nemlig at det er kommunalbestyrelserne, som i sidste instans har afgørelsen.

Derimod har der jo været et problem med beliggenhedsværdier af ældre bygninger, og hvis det er det, hr. Poul Westergaard hentyder til, så har vi jo, så vidt jeg husker i forrige folketingsår, gennemført beslutninger desangående, som skulle have klaret disse problemer af.

(Kort bemærkning).

Poul Westergaard (DR):

Jeg kan ikke forstå, at Grønlandsministeren ikke kan se, at der er en sammenhæng i tingene på den måde, at danske fiskere kan fiske 800 t laks, mens grønlandske fiskere, der omtrent er 100 gange så mange, kan fiske 1.100 t. Det kan grønlænderne i hvert fald ikke se nogen fornuft og rimelighed i.

Så siger Grønlandsministeren, at han ikke forstår min bemærkning om at sjakre med Grønlands jord. Der er i Godthåb masser af eksempler på, at private indkasserer penge fra andre private ved at være kommet først til de gode pladser i Godthåb. Privatøkonomien, der kræver betaling for jordens brug, gør sig gældende deroppe, selv om staten ejer jorden, og det er det problem, vi må have løst.

Ministeren for Grønland (Holger Hansen):

Denne oplysning er positivt forkert, med mindre der på disse grunde, eller hvad man skal kalde det, er bygninger beliggende. Man kan ikke bevare en rettighed over et stykke jord i Grønland, såfremt man ikke bruger den.

Og så dette med de bornholmske fiskere. Det er nu altså sådan, at dette laksefiskeri for de danske fiskere — lad os hellere kalde dem det, for der er måske også andre — ophører totalt fra og med næste sæson.

Statsministeren (Poul Hartling):

Den påstand kan ikke stå uimodsagt, som er kommet frem her i anden omgang fra flere sider, at regeringen først i august måned kom i tanker om, at der var noget,

[Statsministeren.]

der hed beskæftigelsesproblemer. Sådan er det blevet sagt både af hr. Kjeld Olesen og af hr. Gert Petersen.

Jeg vil have lov at minde om, at denne regering trådte til den 19. december 1973, og i de første ord vi sagde her i folketinget, talte vi om de alvorlige økonomiske problemer og samlede os om omkostningsstigningen. Der er måske også nogle, der vil erindre, at vi fremsatte forslag, da vi begyndte her i januar måned, om at afskaffe 3 dyrtidsportioner og udbetale 1.000 kr. i stedet for. Det var da ikke for at komme af med de 1.000 kr., det var da ikke for at gribe ind i noget, som vi godt vidste var brandfarligt at gribe ind i, hvad vi for øvrigt sagde lige ud, men det var, hvad der gang på gang også blev sagt her i tinget og gang på gang i debatten, fordi den omkostningsudvikling, vi var inde i, var livsfarlig for den danske beskæftigelse, ville begrænse den danske produktion, ville gøre danske virksomheder mindre konkurrencedygtige. Derfor var det det, vi altså helt fra begyndelsen i januar måned sigtede på at advare imod, idet vi ellers kom ud i beskæftigelsesvanskeligheder, som regeringen jo ikke har skabt, men som er skabt af den økonomiske udvikling, vi har prøvet på at bremse op.

Vi fik det ikke igennem, det var der ikke flertal for, man ville ikke gribe ind midt i en overenskomstperiode. Vi fik noget andet: en omkostningsdæmpende ydelse. Den har virket, jeg er ikke i tvivl om, at den har sparet os for en dyrtidsportion. Jeg er da ikke i tvivl om, at den har holdt nogle virksomheder fra at måtte lukke og altså været en positiv faktor med hensyn til at begrænse arbejdsløsheden.

Men jeg vil altså bare sige: vi var dog i gang fra et tidligt tidspunkt, og da vi fremsatte vores skatte- og udgiftsforslag i begyndelsen af maj måned, var det også sådan, at det var et led i en økonomisk politik, og der var, som alle vil vide, også hele vejen igennem og også i den endelige betænkning et afsnit om beskæftigelsen.

Jeg skal gøre det kort og sige til hr. Hilmar Baunsgaard, som siger, at vi kontant burde konfrontere Frankrig med Frankrigs særlige ansvar, når de har formandskabet i EF, altså ansvaret for at have nationale støtteordninger og ikke rigtig opfyldte det prin-

ciielle i EFs landbrugspolitik, som de burde, at vi klart har sagt det til Frankrig og vi direkte har sagt det til Frankrig. Det er sket på tomandshånd og i forhandlingsform over for den franske premierminister, Jacques Chirac, da han var på besøg her i Danmark i slutningen af juni. Det er sket i EF-sammenhæng — jeg tror, man har lov at sige, den danske landbrugsminister ikke har lagt skjul på sine synspunkter — og da jeg selv var på besøg hos den franske præsident Giscard d'Estaing, blev det igen fremhævet med al tydelighed. Dette til oplysning.

Jeg skal prøve at lade være med at komme med ris eller ros, hvis det generer nogen, men nøjes med bare at udtale min mening. Og hvis jeg nu ikke vil genere hr. Erhard Jakobsen, så vil jeg sige til ham, at jeg ikke prøver på at tage ham til indtægt, for jeg er ganske klar over, at der i det politiske program, som vi glæder os til at se, også er mange ting, som vi ikke uden videre er enige om. Men jeg vil have lov at sige til ham, uden jeg håber, han bliver ked af det, at han altid taler behageligt lige ud, og at han står ved sine synspunkter, og jeg synes, at den form for redelig politik er værd at anerkende.

Jeg har endelig et ord til hr. Patursson, som sagde, at direktoratet to gange havde betjent sig af usandfærdigheder. Det godtager vi ikke. Vi godtager ikke, at man kan stå her uden noget bevis og beskyldte det danske gymnasiedirektorat for usandfærdigheder.

Med hensyn til det spørgsmål, der så bliver stillet om de to elever, er det sådan, at de to elever ikke har bestået studentereksamen, sådan som reglerne er for den danske studentereksamen. Derfor har de ikke kunnet få et studentereksamensbevis, fordi de ikke har aflagt prøven, sådan som prøvereglerne nu er, men de har fået at vide, og man ved, og det ved hr. Patursson også, at de kan få et dokument af rektor, hvoraf karaktererne i de fag, hvori de er blevet bedømt, fremgår, og det vil i alle henseender være nok til ikke at holde dem ude, og landstyre har taget dette til efterretning.

Med hensyn til den fremtidige ordning er man i forhandling med de færøske myndigheder, og vi gør, hvad vi kan fra dansk side, for at der ikke skal komme misforståelser

[Statsministeren.]

vedrørende dette, som dog er et rent praktisk spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Kjeld Olesen (S):

Jo, vi må fastholde vores meget kraftige kritik af regeringen for dens passivitet. Da vi havde samråd med statsministeren i august måned i politisk-økonomisk udvalg, et samråd, der kom i stand, fordi socialdemokratiet krævede statsministeren til stede, blev vi præsenteret for et, jeg tror, det var et 15 punkts program. Langt, langt de fleste af disse punkter var ting, man skulle i gang med, ting, man skulle overveje. Hvorfor kunne man ikke for længe siden, dengang vi pegede på problemerne, være gået i gang? Man ventede alt for længe.

(Kort bemærkning).

Patursson (Færø):

Over for statsministerens ord skal jeg her oplyse, at jeg når som helst kan fremlægge beviser for, at direktoratet i to tilfælde har tyet til usandfærdigheder i den omtalte sag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlemmer af folketinget Anker Jørgensen, Auken, Poul Dalsager, Jørgen Peder Hansen og Ivar Nørgaard har meddelt mig, at de ønsker at stille følgende:

Forespørgsel til udenrigsministeren:

„Hvorledes agter regeringen at sikre, at landets markedspolitik føres i overensstemmelse med de af folketinget vedtagne regler?“

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Arbejdsmarkedsudvalget (3/10 74):

Udtræder: Kaj V. Andersen.

Ny stedf.: Jens Peter Jensen.

Erhvervsudvalget (3/10 74):

Udtræder: Arne Christiansen

Ny stedf.: Jens Peter Jensen.

Kommunaludvalget (3/10 74):

Udtræder: Kirsten Sparre Andersen

Ny stedf.: Jens Peter Jensen.

Kulturudvalget (3/10 74):

Udtræder: Kirsten Sparre Andersen

Ny stedf.: Gytte Burgess.

Miljøudvalget (3/10 74):

Udtræder: Kirsten Sparre Andersen

Ny stedf.: Gytte Burgess.

Udvalget om offentlige arbejder (3/10 74):

Udtræder: Jens Foged

Ny stedf.: Jens Peter Jensen.

Retsudvalget (3/10 74):

Udtræder: Kirsten Sparre Andersen

Ny stedf.: Gytte Burgess.

Socialudvalget (3/10 74):

Udtræder: Kirsten Sparre Andersen

Nyt medlem: Gytte Burgess.

Udenrigsudvalget (3/10 74):

Udtræder: Kirsten Sparre Andersen

Ny stedf.: Jens Peter Jensen.

Udvalget angående videnskabelig forskning (3/10 74):

Udtræder: Kirsten Sparre Andersen

Nyt medlem: Gytte Burgess.

Valutaudvalget (3/10 74):

Udtræder: Karlskov Jensen

Nyt medlem: Jens Peter Jensen.

Folketingets næste møde afholdes onsdag den 9. oktober kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål om fremme af forespørgsel til udenrigsministeren af Anker Jørgensen m. fl.*

2) *Spørgsmål til ministrene.*

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om nedslag i skatteansættelsen for renteindtægter m. v.